

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM KURUMLARI
MEZUNLARININ İZLENMESİ (E-MEZUN)
2017 YILI RAPORU

Haziran 2018

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi (E-Mezun)
2017 Yılı Raporu

Editör
Yusuf ÇİDEM
(İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanı)

Hazırlayanlar

Fikret YALIM
(Uzman Öğretmen)

Feridun SAKA
(Uzman Öğretmen)

SUNUŞ

Eğitim, çok yönlü kalkınmanın temel araçlarından biridir. Ülkemizin uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesi, işsizlikle mücadele ve her alanda refah düzeyinin yükseltilmesi bakımından eğitim sisteminin, iş gücü piyasasının talep ettiği nitelik ve nicelikte iş gücünü yetiştirecek durumda olması gerekmektedir.

Sektörlerin en çok ihtiyaç duyduğu ara kademe işgücü, mesleki ve teknik eğitim yolu ile yetiştirilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim sistemimizin bilgi ve iletişim teknolojilerinin de etkisi ile sürekli gelişen ve değişen işgücü piyasası taleplerine duyarlı olması; bu çerçevede, mesleki ve teknik öğretim programlarının ve öğretim materyallerinin, bilimsel ve teknolojik gelişmelere ve işgücü piyasasının beklentilerine uygun olarak sürekli yenilenmesi ve eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda Bakanlığımızca mesleki ve teknik eğitim alanında sunulan hizmetlerin sektörün taleplerini karşılama düzeyi ile mezunlarımızın yeterliklerinin iş piyasasına uyumunun periyodik olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Genel Müdürlüğümüzce, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında verilen mesleki ve teknik eğitim ve öğretimin öğrencilere kazandırdığı mesleki yeterlikler, bu yeterliklerin iş hayatının taleplerine uygunluğu ve işletmelerin mesleki ve teknik eğitim veren okullardan beklentilerini tespit etmek amacıyla kamuoyunda e-Mezun adıyla bilinen web sitesi (<http://emezun.meb.gov.tr>) aracılığı ile işverenlere ve mezunlara uygulanan anketler yoluyla web tabanlı olarak mezunların izlenmesi çalışması yapılmaktadır.

e-Mezun web sitesi ara yüzü ve elektronik veri toplama araçları (işveren/işletme yetkilisi ve mezun öğrenci anketleri) 2014 ve 2015 yıllarında yapılan kapsamlı çalışmalarla yenilenmiş ve site 15 Aralık 2015 itibarıyla yeniden hizmete girmiştir.

15 Aralık 2015-28 Nisan 2017 tarihleri arasında e-Mezun web sitesinde yer alan anketleri cevaplandıran 32.734 mezun öğrencimiz ile 8.379 işletme yetkilisinden elde edilen verilere dayalı olarak Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi (e-Mezun) 2017 Yılı Raporu hazırlanmış bulunmaktadır.

Raporun Ülkemiz mesleki ve teknik eğitiminde kalite ve verimliliğin artırılmasına ve böylece iş piyasalarının arzuladığı nitelikte işgücünün yetiştirilmesine katkı sağlaması en büyük temennimizdir.

Mezunların izlenmesi çalışmasına anketleri cevaplandırmak suretiyle destek olan mezunlarımıza ve işverenlerimize, çalışmalarda görev alan okul müdürlüklerimize, koordinatör müdür yardımcılarımıza, koordinatör öğretmenlerimize ve raporun hazırlanmasında emeği geçen mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Osman Nuri GÜLAY
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLoların LİSTESİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Tanımlar ve Kısaltmalar	6
1.5.1. Tanımlar	6
1.5.2. Kısaltmalar	6

İKİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Modeli	7
2.2. Evren ve Örneklem	8
2.2.1. Evren.....	8
2.2.2. Örneklem	8
2.3. Veri Kaynakları ve Verilerin İşlenmesi.....	8
2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	9

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Mezunlardan Elde Edilen Bulgular	10
3.1.1. Anketleri Dolduran Mezunların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	10
3.1.2. Mezunların Bölümlere (Alan/Dal) Göre Dağılımı	11
3.1.3. Anket Dolduranların Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı	13
3.1.4. Anket Dolduranların Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Dağılımı.....	14
3.1.5. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimden Mezunların Genel Olarak Memnuniyeti	15
3.1.6. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin, Kişisel Gelişime Katkı Durumu ve Hayata Hazırlamadaki Yeterliliği.....	16

3.1.7. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin, Mesleki Gelişime Katkı Durumu ve İş Hayatına Hazırlamadaki Yeterliliği.....	17
3.1.8. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin, Yükseköğretime Girişe Hazırlama Yeterliliği.....	18
3.1.9. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin, Mesleki Etik (İş Ahlakı) ve Sorumluluk Bilinci Kazandırma Yeterliliği	19
3.1.10. Meslek Lisesinden Mezun Olunan Alan/Dalın Seçiminde Mezunun İsteğinin Dikkate Alınması.....	20
3.1.11. Mezun Olunan Alanı/Dalı Başkalarına da Tavsiye Etme Durumu.....	20
3.1.12. Öğrencinin Mezun Olduğu Alanı/Dalı Başkalarına Tavsiye Edilmeme Nedenleri.....	21
3.1.13. Mezunların, Yükseköğretime Devam Etme Durumları.....	23
3.1.14. Mezunların Hâlen Bir İşte Çalışma Durumu.....	24
3.1.15. Okulu Bitirdikten Sonra Mezunların İşlerini Bulma Yöntemleri.....	24
3.1.16. Mezunun Halen veya En Son Çalıştığı İşyerinin Durumu.....	26
3.1.17. Mezunun İşinde Çalışma Durumu.....	27
3.1.18. Mezuniyet Sonrası İlk İşlerini Bulma Süreleri.....	28
3.1.19. Mezunların Halen veya En Son Çalıştığı İşte Aldıkları Ücret Durumu....	29
3.1.20. Mezunların Hâlen Çalışmakta Oldukları İşin Mezun Olduğu Alan/Dalla İlgisi.....	30
3.1.21. Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Bilgi/Teoriyi Yapılan/Yapılmakta Olan İş İçin Yeterli Bulma Durumu.....	31
3.1.22. Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Beceri/Pratiği Halen Yaptıkları/Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu.....	32
3.1.23. Okulda Kazanılan Mesleki Tutum ve İş Alışkanlıklarının Yaptıkları/Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterlik Durumu.....	33
3.1.24. Okulda Kullanılan Araç-Gereçlerle/Makine Teçhizatla İş Yerinde Kullanılanlar Arasındaki Farklılık Durumu.....	34
3.1.25. Mezunların Alan/Dalları ile İlgili Çalıştıkları İşten Ayrılarak İşsiz Kalma Nedenleri.....	35
3.1.26. Mezunların Alan/Dalları ile İlgili Çalıştıkları İşten Ayrılarak Alanı/Dalı Dışında Bir İşte Çalışma Nedenleri.....	36
3.1.27. Mezunların Bitirmiş Oldukları Alan/Dışında (İlgisiz) Bir İşte Çalışmalarının Nedenleri.....	38
3.1.28. Mezun Olduktan Sonra Hiçbir İşte Çalışmama Nedenleri.....	39
3.2. İşletme Yöneticilerinden Elde Edilen Bulgular	41

3.2.1. İşletme Yöneticisi Anketini Dolduranların İş Yerlerinin Yasal Statüsü	41
3.2.2. İşletme Yöneticilerinin İşletmedeki Görevi/Statüsü	42
3.2.3. İşverenlerin Nitelikli Eleman Bulmakta Çektikleri Zorluk Derecesi	43
3.2.4. İşletmelerin Meslek Lisesi Mezunu Çalıştırması	44
3.2.5. İşletme Yetkililerinin Meslek Lisesi Mezunlarını İşletmelerinde Çalıştırma Nedenleri	45
3.2.6. Çalışan Meslek Lisesi Mezunlarının Mezun Oldukları Alanlara/Dallara Göre Mesleki Yeterliklerinin İşverenlerce Değerlendirilmesi	46
3.2.7. İşverenlerin İşletmelerine Eleman Alırken Meslek Lisesi Mezunlarını Tercih Etmeme Nedenleri.....	53
3.2.8. Eleman Alırken İşverenlerin En Çok Tercih Ettikleri Yöntemler.....	54
3.2.9. Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Okullardaki Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkında İşverenlerin Bilgi Sahibi Olmaları.....	56
3.2.10. Personel Ücretlerinin Belirlenmesinde İşverenlerin Kriterleri.....	57
4.1. Özet.....	59
4.2. Sonuçlar.....	61
4.2.1. Mezun Öğrencilerin Bilgileri ve Bulgularına Yönelik Sonuçlar.....	61
4.2.2. İşveren Bilgileri ve Bulgularına Yönelik Sonuçlar	64
4.3. Öneriler.....	66
KAYNAKÇA.....	70
EKLER:.....	71
Ek 1 İşletme Yöneticisi Anketi	71
Ek 2 Mezun Anketi	75

TABLOLARIN LİSTESİ

Tab. No	TABLO ADI	Sayfa
1	Mezunların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	10
2	Anketleri Dolduran Mezunların Mezun Oldukları Alan/Bölümlere Göre Dağılımı	11
3	Anket Dolduranların Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı.....	13
4	Okul Türüne Göre Dağılım.....	14
5	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitimden Genel Olarak Ne Derece Memnunsunuz?	15
6	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitim, Kişisel Gelişiminize Katkı Sağlayarak Sizi Hayata Ne Derece Hazırladı?	16
7	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitim, Mesleki Gelişiminize Katkı Sağlayarak Sizi İş Hayatına Ne Derece Hazırladı?	17
8	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitim, Sizi Yükseköğretime Girişe Ne Derece Hazırladı?.....	18
9	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitimin, Size Ne Derece Mesleki Etik (İş Ahlakı) ve Sorumluluk Bilinci Kazandırdığını Düşünüyorsunuz?	19
10	Mezun Olduğunuz Alanı/Dalı İsteyerek Mi Seçtiniz?	20
11	Mezun Olduğunuz Alanı/Dalı Başkalarına da Tavsiye Eder Misiniz?	21
12	Öğrencinin Mezun Olduğu Alanı/Dalı Başkalarına Tavsiye Etmeme Nedenleri...	22
13	Öğrencinin Mezun Olduktan Sonraki Yükseköğretim Durumu.....	23
14	Mezunların Bir İşte Çalışma Durumları.....	24
15	Mezunların İşlerini Bulma Yöntemleri.....	25
16	Mezunun Halen veya En Son Çalıştığı İşyeri.....	26
17	İşinde Çalışma Durumu.....	27
18	Mezun Olduktan Sonra İlk İş Bulma Süresi.....	28
19	Mezunların Aylık Ücret Durumu.....	29
20	Yapılan İşin Mezun Olunan Alanla/Dalla İlgili Derecesi.....	30
21	Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Bilgiyi/Teoriyi Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu.....	31
22	Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Beceri/Pratiği Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu.....	32
23	Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Tutum ve İş Alışkanlıklarını Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu.....	33
24	Okulda Kullanılan Araç-Gereçlerle/Makina Teçhizatla İşyerindekiler Arasındaki Farklılık Durumu.....	34
25	Mezunun Alanıyla/Dalıyla İlgili Çalıştığı İşten Ayrılarak İşsiz Kalma Nedenleri.....	35
26	Mezunun Alanıyla İlgili Çalıştığı İşten Ayrılarak Alanı/Dalı Dışında Bir İşte Çalışma Nedenleri.....	36
27	Mezun Olduktan Sonra Alanıyla/Dalıyla İlgisiz Bir İşte Çalışma Nedenleri.....	38
28	Mezun Olduktan Sonra Hiçbir İşte Çalışmama Nedeni.....	40
29	İşyerinin Yasal Statüsü.....	41
30	Anketi Dolduranların İşletmedeki Unvanı.....	42
31	Nitelikli Eleman Bulmakta Çekilen Zorluk Derecesi.....	43
32	Meslek Lisesi Mezunlarını Çalıştırma Durumları.....	44

33	Meslek Lisesi Mezunlarını Çalıştırma Nedenleri.....	45
34	İşletme Yöneticilerinin Meslek Lisesi Mezunlarının Mesleki Yeterliliklerini Mezun Oldukları Alanlara Göre Değerlendirilmesi.....	47
35	Meslek Lisesi Mezunlarının Tercih Edilmeme Nedenleri.....	53
36	Eleman Alırken En Çok Tercih Edilen Yöntem.....	55
37	İşverenlerin Çevrelerindeki Meslek Liselerindeki Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu.....	57
38	Personel Ücretinin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Kriterler.....	58

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemi, amaçları, sınırlılıkları ve önemi açıklanmaktadır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim veren okullar ve öğretim programları ile söz konusu okullardan mezun olanlar hakkında iş piyasasının görüş ve düşünceleri, öğrencilerin mezuniyetleri sonrası üniversite ve iş hayatına yönelimleri, çalışan mezunların durumları hakkında bilgiler verilmektedir.

1.1. Problem

Mesleki ve teknik eğitimde amacımız geçlerimizi genel olarak hayata, iş alanlarına ve bir üst öğrenime hazırlamaktır. Eğitim alanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin de etkisiyle hızlı değişim ve gelişimler yaşanmaktadır. Eğitimde nicel gelişmelerin dışında (okul sayısı, öğretmen, öğrenci sayısı, teknolojik donanım) sınıf ortamında ve iş hayatında neler olup bittiğine bakmak ve onları da anlamak gerekmektedir.

Değişen dünya koşullarının gereği olarak Ülkemiz ekonomisi de iyi yetişmiş, teknolojik gelişmelere hâkim ve gelişmelerin farkında olan iş gücüne ihtiyaç duymaktadır. Günümüzde, uygulanmakta olan piyasa ekonomisinin ihtiyaç duyduğu rekabetçi, pazar taleplerini karşılayacak vasıflı ve uyumlu, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, teknoloji üretimine yatkın, yeni durumlara uyum sağlayabilen, beceri düzeyi yüksek insan kaynağının yetiştirilmesi, Ülkemizin kalkınma hızının yükseltilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Mesleki eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin kuvvetlendirilmesi tüm ülke ekonomileri için vazgeçilmez bir önem taşımaktadır. Teknolojik ilerlemenin getirdiği yenilikler yüzünden terk edilen iş kolları olduğu gibi, ilerlemenin gereklerine uygun yeni iş alanları da devreye girmektedir. Bu nedenle iş gücünün yalnızca tek bir alanda eğitimi artık yeterli olmamaktadır. Bunun yerine çağın gereklerine kısa sürede uyum sağlayabilecek niteliklere sahip iş gücünün yaşam boyu eğitimi öngörülmektedir (Doğan, 1994).

Mesleki ve teknik eğitimde öğretim programlarının ulusal ve uluslararası standartlarda geliştirilmesi ve iş hayatındaki hızlı değişim ve gelişmeler, iş gücü gereksinimini ve iş gücünde beklenen nitelikleri de sürekli değiştirmektedir. İş gücünde beklenen niteliklerin kazandırılması, istihdama hazırlayan okul ve kurumlarca istihdam edenlerin beklentilerinin karşılanması ve ülke ekonomisinin rekabet edebilir hâle gelebilmesi için Türk Millî

Eğitiminin amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, kalkınma planları, hükümet programları, icra planları ve iş hayatının taleplerinin de değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Eğitimde hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, kaynak kullanımının etkinliği, sistemin başarısı ve performansı, yetiştirdiği gençlerin istihdamdaki başarısıyla önemli bir ilişkiye sahiptir.

Mesleki ve teknik eğitim ile bireylere kazandırılan mesleki yeterliklerin iş hayatının taleplerine uygunluğunun belirlenebilmesi için sistemin yetiştirdiği insan gücünün işgücü piyasasındaki durumunun sürekli izlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. İzleme-değerlendirme çalışmalarında süreklilik sağlanarak, mesleki ve teknik eğitim almış bireylerin mesleğinin her alanında hizmet verebilecek mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki tutumlarla donatılmış, etik değerleri özümsemiş, ülke/dünya gerçeklerinin farkında olan ve hayat boyu öğrenmenin önemini benimsemiş çağdaş insangücü olarak yetişip yetişmediği de belirlenecektir.

Bilişim ve internet teknolojilerinin Ülkemizde hızla yaygınlaşması bilgiye erişimi kolaylaştırmış, eğitimde fırsat eşitliğinin toplumun her kesimine kolaylıkla sunulabilmesi, zamandan ve yerden bağımsız olarak, işleri kısa sürede ve verimli bir şekilde yapabilmenin yolunu açmıştır.

Mesleki eğitime yapılan yatırımların hem isabetli kullanımı hem de güncel teknolojileri kullanarak eğitim öğretimin kalitesinin artırılması, gelecekte doğabilecek istihdam artışı veya istihdam fazlasını mezunlardan alınacak geri besleme ile önceden analiz edilerek, gelecekte doğabilecek mağduriyet ve zararların önceden giderilmesi sağlanabilecektir. Bu nedenle, gelişen teknolojik yöntemlerle bunları gidermek ve mevcut altyapıyı da kullanarak izleme projeleri gerçekleştirilmelidir (Sağiroğlu, 2002). Bu sayede, “İşe Yerleştirme ve İzleme” daha hızlı, sürekli ve verimli şekilde yapılabilecektir.

Bu doğrultuda “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarında Tanıtım, Mezunları İzleme, İstihdam, Mesleki Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Yönergesi” 2009 yılında yürürlüğe konulmuştur.

Bu amaçla, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının, güncel bilişim teknolojilerini kullanarak web tabanlı olarak izlenmesi, verilen eğitimin hedeflere ulaşma düzeyinin belirlenmesi ve eğitim programlarının güncelliğinin değerlendirilmesi için hazırlanan web portalı aracılığı ile mezun öğrencilere ve işverenlere mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki koordinatör öğretmenler aracılığı ile doldurulan anketlerin girişleri, okullar tarafından yapılabildiği gibi öğrenciler ve işverenler tarafından,

<http://emezun.meb.gov.tr> web portalında doğrudan kendilerinin de girebilmeleri sağlanmıştır. 15 Aralık 2015 ile 28 Nisan 2017 tarihleri arasında 2007-2008 ile 2015-2016 öğretim yılları arasında mezun olan öğrencilerden elektronik ortamda bulunan veri toplama araçlarını **32.734** mezun ile **8.379** işveren doldurarak sisteme kayıt olmuşlardır.

Yaklaşık 1,5 yıllık süre içerisinde, veri toplama araçları ile mezun ve işverenden elde edilen verilerle “2017 Yılı Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi (E-Mezun) Araştırma Raporu” tamamlanmıştır.

Bu araştırma, belli bir alanı/dalı tamamladıktan sonra öğretim kurumundan mezun olanların durumlarını inceleyen, bireye eğitim programı ya da öğretim yaşantısının bilgi, beceri ve tutum olarak kazandırdıklarının kalıcılığını ve pratikte etki derecesini saptamak için bu program ya da öğrenim yaşantısına katılan mezunların durumlarını tespit etmek amacıyla yapılan bir araştırmadır.

Bu çalışma ile Ülkemizde mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin çalıştıkları işletmeler ve görevleri saptanarak program değerlendirmesine gerekli verileri sağlamak, mezunların istihdama yönelik sorunlarını tespit etmek, çözüm için önerilerde bulunmak, mezunların karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerileri belirlemek, mezunlar ile okul arasındaki etkileşimi artırmak, eğitim programlarında yeni düzenlemeler yapılmasına imkan sağlamak, sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek hedeflenmiştir.

Araştırma verilerinin mesleki ve teknik eğitim konusunda plan ve program yapanlara, üniversitelere, ilgili kurum ve kuruluşlara, politika ve strateji belirleyicilere kaynak teşkil edeceği umulmaktadır. Toplanan verilerin analiz edilmesiyle hazırlanan raporla mesleki eğitim sisteminin geçmişinin değerlendirilmesine ve geleceğine ışık tutmasına çalışılmıştır.

Araştırmanın problemi; mesleki ve teknik ortaöğretim okullarından mezun, yani eğitimin çıktısı istihdamın girdisi olan bireylerin eğitim-istihdam örtüşmesinin çözümlemesi ile mesleki ve teknik eğitimin etkililiğinin değerlendirilmesidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında verilen eğitimin öğrencilere kazandırdığı mesleki yeterlikler ile bu yeterliklerin iş hayatının taleplerine uygunluğunu, işverenlerin mezunlardan memnuniyet düzeyini, bu anlamda okulların yeterliliğini, mezunların istihdam durumu ve yükseköğretime yönelimleri ile

işletmelerin mesleki ve teknik eğitim veren okullardan beklentilerini tespit etmek amacıyla web tabanlı olarak yapılan mezunları izleme çalışmasının değerlendirilmesidir. Bu genel amaca ulaşabilmek için araştırmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarından mezun olanlar ve işverenler, bu okulların öğrencilere temel beceri ve yeterlilikleri ne düzeyde kazandırdığını düşünüyorlar?
2. Mezunların eğitim aldıkları alanı/dalı tercih etme ve memnuniyet durumu nedir?
3. Mezunların istihdam edilme ve yükseköğrenim programına devam etme durumu nedir?
4. Mezunların çalıştıkları işletmeler, yaptıkları işin aldıkları eğitime uygunluğu, iş piyasasına girme ve ayrılma şekilleri ile aldıkları ücretin durumu nedir?
5. Okullarda verilen eğitimin ve eğitim ortamının mezun ve sektör açısından değerlendirilmesi nasıldır?
6. Araştırmaya katılan işletmelerin durumu, genel profili ve işletmelerine eleman alırken tercih ettikleri yöntemler nedir?
7. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında verilen eğitim ve bu okullardan mezun olanlar hakkında işletme yetkililerinin görüşleri nelerdir?
8. İşletmelerin mesleki ve teknik eğitim yolu ile yetiştirilmiş iş gücüne ihtiyaç duyma, çalıştırma ve bunlarda aradıkları nitelikler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının bireyleri işe hazırlama işlevini sürdürebilmesi için, bu kurumlardan mezun olanların iş hayatındaki başarıları hakkında bilgiye ihtiyaç vardır. İzleme araştırmasıyla; mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olanların eğitildikleri mesleklerde çalışıp çalışmadıkları, mesleki ve teknik eğitim programlarının işin gereklerine ne derecede uygun ve etkili olduğu hakkında veriler sağlanmıştır.

Eğitim planlaması ile sektörel gelişmenin birbirine paralel olmaması, nitelikli iş gücü açığını oluşturan nedenlerden birisi olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bireylerin mesleki ve teknik eğitimle nitelikli işgücü hâline getirilmesi ve mezunların izlenerek, alınan sonuçların eğitime yansıtılması önemli bir konu olmaktadır.

Ülkemiz ile gelişmiş bazı batı ülkelerinin eğitim çağı nüfusunun toplam nüfusa göre büyüklüğü ve beklenen değişikliklerinin görünümüne bakıldığında ortaya çıkan sonuç şöyledir:

Türkiye ile Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere kıyaslandığında görülen, özellikle 5-14 ve 15-19 yaş grubunda Türkiye'nin, bu ülkelerden eğitim çağında 1.5 ila 2 katı nüfus yoğunluğu olduğudur. 2023 yılı beklentilerine göre ise Ülkemizde bu nüfus yoğunluğu oranı tedricen düşecek, fakat yine de bu ülkelerdeki eğitim çağındaki nüfus oranına göre bir hayli yüksek kalacaktır.

21. yüzyıl, dünyanın küreselleştiği bir çağ olacaktır. Bilim ve teknolojinin baş döndürücü gelişmesi, iletişimdeki hız, bunu kaçınılmaz hâle getirmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak çalışma hayatının ihtiyaç duyduğu iş gücünün niteliklerinde büyük değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Avrupa Birliği ile üyelik sürecinin devam ettiği şu günlerde teknolojik rekabet için mal, hizmet üretiminde kalitenin ve verimliliğin yükseltilmesi zorunludur. Bu da iş hayatının taleplerine göre yetiştirilmiş insan gücü ile mümkün olacaktır.

Bireylerin, toplumsal ve iş hayatının ihtiyaçlarına göre ileriye yönelik planlamayla eğitilmeleri, eğitildikleri mesleklerde istihdam edilmeleri, Ülkemizin kalkınması açısından büyük yararlar sağlayacaktır.

Bu çalışma, öğretim programlarının geliştirilmesi ve öğrencilerin iş piyasasının talepleri doğrultusunda yetiştirilebilmesi için gerekli planlamaların yapılmasına ve yeni eğitim-öğretim stratejilerinin kolaylıkla ve somut olarak belirlenebilmesine olası katkıları bakımından son derece önem taşımaktadır.

Bu araştırma ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarından mezun olanların gördükleri mesleki eğitimin, yaptıkları işe uygunluğu ve mezuniyet sonrası devam ettikleri yükseköğretim programları ile devam ve bütünlüğünün değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma bulguları, söz konusu okullarda yapılan mesleki ve teknik eğitimin, yansımada karşılaşılan sorunların belirlenebilmesi yönünden önemlidir. Ayrıca söz konusu okullarda verilmekte olan mesleki ve teknik eğitimin günümüz teknolojilerine uygunluğu yönünden geliştirilmesine katkı sağlayacağı beklenmektedir. Bu çalışma Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimin ilgili taraflarla değerlendirmesinin yapılmasına imkân sağlamıştır. Yapılan çalışma ile yalnızca mesleki ve teknik eğitimin geçmişinin değerlendirilmesi değil, geleceğine de ışık tutması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarından 2007-2008 ile 2015-2016 öğretim yılları arasında mezun olmuş ve veri

toplama araçlarını 15 Aralık 2015 ile 28 Nisan 2017 tarihleri arasında doldurmuş 32.734 mezun ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanları çalıştıran veya çalıştırmayan (elektronik ortamda kendi isteği ile ya da okullar aracılığı ile işletme yöneticisi anketini dolduran) 8.379 İşletme Yöneticisinin değerlendirmeleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar ve Kısaltmalar

Bu araştırmada kullanılan kavramların tanımları ve kısaltmalar aşağıda verilmiştir.

1. 5. 1. Tanımlar

İşletme Yöneticisi: Bir işletmenin sahibi, yöneticisi, kısım şefi, kısım yöneticisi gibi görevlerden biriyle anılan kişiyi,

Diğer Çalışan: Mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarının ilgili bölümlerinden mezun olmayıp, ancak bu okulların mezunları ile aynı işi yapan ara kademe elemanı,

Mezun: Mesleki ve teknik öğretim alanında diploma almaya götüren örgün ortaöğretim okul ve kurumlarını bitirmiş olanları ifade eder.

1. 5. 2. Kısaltmalar

ATL	: Anadolu Teknik Lisesi
AML	: Anadolu Meslek Lisesi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
ÇPL	: Çok Programlı Lise
EML	: Endüstri Meslek Lisesi
KML	: Kız Meslek Lisesi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TML	: Ticaret Meslek Lisesi
METEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
MTEGM	: Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın veri kaynakları, “Mezun” ve “İşletme Yöneticisi” olmak üzere iki kümeden oluşmaktadır.

Buna göre 2007-2008 ile 2015-2016 eğitim öğretim yılları arasında toplam 81 il ve bu illerdeki MEB Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyet gösteren **3.262** resmî, meslekî ve teknik ortaöğretim kurumundan mezun olan yaklaşık **2.697.347** mezun ve 81 ildeki işletme yöneticilerinin görüşleri elektronik ortamda hazırlanan veri toplama araçları ile 15 Aralık 2015-28 Nisan 2017 tarihleri arasında alınmıştır. 2007-2008 ile 2015-2016 öğretim yılları arasında mezun olan 32.734 mezun ile 8.379 İşletme Yöneticisi e-mezun sistemine girerek veri toplama araçlarını doldurmuştur.

Araştırmada belli bir örneklemeye gidilmeden, ulaşılabilen mezunlar ile meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanları çalıştıran, çalıştırmayan veya çalıştırmış olan işletmeler araştırma kapsamına alınmıştır.

Cevaplanan anketlerin büyük kısmı mezunlar tarafından <http://emezun.meb.gov.tr> adresinde elektronik ortamda bulunan anketlerin doldurulması ile diğerleri ise koordinatör öğretmenler tarafından mezunlara uygulatılıp okullar tarafından sisteme girilerek elde edilen verilerden oluşmaktadır.

İşveren anketlerinin büyük bir çoğunluğu ise koordinatör öğretmenler tarafından işverenlere uygulatarak bu anketlerin sisteme girişleri okullar tarafından sağlanmıştır. Bir bölümü de işverenler tarafından <http://emezun.meb.gov.tr> adresinde elektronik ortamda bulunan anketlerin doldurulması sonucu elde edilmiştir. Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı MEBBİS veri tabanında toplanan bu veriler analiz edilip yorumlanarak araştırma raporu hâline getirilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma için Türkiye’de MEB’e bağlı olarak faaliyet gösteren meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında verilen eğitim ile ilgili yazılı kaynaklar taranmıştır. Bu yönüyle araştırma, belgesel tarama türünden bir çalışmadır. Diğer taraftan, meslekî eğitimin etkinliği konusunda görüş ve düşünceleri ortaya koymak amacıyla iki ayrı grup için veri toplama araçları hazırlanmıştır. Araştırma ile 2007-2008 ile 2015-2016 eğitim- öğretim yılları arasında meslekî ve teknik öğretim okullarından mezun olan ve eğitimi verilen meslek alanı/dallarında faaliyet gösteren işletme yetkililerinin, eğitim ve öğretim ortamlarının

etkililiği ve sektörün beklentileri konularında görüş ve önerilerine yer verilmiştir. Söz konusu grupların görüş ve önerileri doğrultusunda araştırma raporu hazırlanmıştır. Bu yönüyle de araştırma betimsel nitelik taşımaktadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma iki ayrı bağımsız evrenden oluşmakta ve bu evrenlerden alınmış iki bağımsız örneklemi içermektedir. Her iki evrenin tamamı örneklem olarak alınmıştır.

2.2.1. Evren

Meslekî ve teknik ortaöğretim okul ve kurumları mezunlarının almış oldukları eğitimin değerlendirilebilmesi amacıyla araştırma kapsamına;

MEB’e bağlı olarak faaliyet gösteren resmî meslekî ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarından 2007-2008 ile 2015-2016 eğitim öğretim yılları arasında mezun olanlar,

Meslekî ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında eğitimi verilen meslek alanlarında faaliyetlerini yürüten ve mezunları istihdam eden ya da etmeyen işletmelerin yetkilileri araştırma evreni olarak seçilmiştir.

Araştırmanın birinci evrenini, 2007-2008 ile 2015-2016 eğitim-öğretim yılları arasında MEB’e bağlı olarak eğitim ve öğretim veren yaklaşık 3.262 meslekî ve teknik ortaöğretim okul ve kurumundan mezun olan yaklaşık 2.697.347 mezun oluşturmaktadır.

Okullarda verilen eğitimin sektör açısından değerlendirilmesi amacıyla araştırmanın ikinci evreni bir çalışma evreni olup, bu evreni Ülke genelinde faaliyet gösteren işletmelerde yetkili konumunda bulunan kişiler oluşturmaktadır.

2.2.2. Örneklem

Araştırmanın birinci evrenini temsil eden örneklem, Ülke genelinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı, resmî olarak faaliyet gösteren meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarından 2007-2008 ile 2015-2016 eğitim-öğretim yılları arasında mezun olanlardır.

İkinci örneklem ise meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitimi verilen meslek alanlarında faaliyetlerini yürüten ülkedeki tüm işletmelerin yetkilileridir. Evren aynı zamanda örneklemidir.

2.3. Veri Kaynakları ve Verilerin İşlenmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında verilen eğitimin öğrencilere kazandırdığı mesleki yeterlikler ile bu yeterliklerin iş hayatının taleplerine uygunluğunu, işverenlerin mezunlarımızdan memnuniyet düzeyini, bu anlamda okulların yeterliliğini, mezunların

istihdam durumunu ve işletmelerin mesleki ve teknik eğitim veren okullardan beklentilerini tespit etmek amacıyla Ülke genelinde 81 ilde bulunan 3.262 meslekî ve teknik ortaöğretim okul ve kurumundan 2007-2008 ile 2015-2016 eğitim-öğretim yılları arasında mezun olanlar ile meslekî ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında eğitimi verilen meslek dallarında faaliyetlerini yürüten işletmelerin yetkilileri araştırmanın veri kaynaklarını oluşturmaktadır.

Araştırma amaçlarına uygunluğu test edilip yeniden düzenlenen veri toplama araçları ile grupların görüşleri alınmıştır. Mezunlar ve işyeri yöneticileri için iki ayrı anket geliştirilmiştir. (Ek-1, Ek-2). Anket uygulamaları için hazırlanan yönerge e-mezun web portalına da konmuştur.

Doldurulan anketlerin girişleri okullar tarafından yapılabildiği gibi, hazırlanmış olan web portalından (<http://emezun.meb.gov.tr>) mezunlar ve işletme yetkilileri tarafından da yapılabilmektedir.

MEB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından <http://emezun.meb.gov.tr> web portalı veri tabanında toplanan bu veriler analiz edilerek 2017 yılı Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi Raporu hazırlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Sisteme girilen anketler MEB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından veri tabanına aktarılmış ve araştırma amaçları doğrultusunda analiz edilerek yorumlanmıştır.

Araştırmada, veriler daha çok “sınıflama” ölçeği ile toplandığından, oranlardan oluşan betimsel istatistikler kullanılmıştır.

Her analiz, çizelge, bar grafiklerinden oluşan şekillerle ayrıntılı olarak verilmiş, metin kısmında ise “başat” (ön plana çıkan) eğilimleri rapor etmekle yetinilmiştir.

Okuyucunun, bulgulara verilen eksik verilerle ilgili olarak bir noktaya dikkatini çekmek gerekmektedir. Bu analizlerde, uygulanan anketlerin tamamına ait veriler kullanılmıştır. Bazı anketler tam olarak doldurulmuş iken, bazılarında çok az sayıdaki sorunun cevaplandırıldığı görülmüştür. Dolayısıyla, bulgulardaki “eksik” verilerin iki kaynağı vardır; Birincisi, normal olarak doldurulmuş bir ankette, şu ya da bu nedenle, “cevaplanmayan” ve “eksik” olarak nitelenen veriler; ikincisi ise ankete genel olarak cevap vermeyen, ancak birkaç soruya cevap verdiği anlaşılan kaynak kişilerin o soruya “vermedikleri” cevaplardır. Bu nedenle okuyucu, “geçerli yüzde” kolonundaki verilerle yetinmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma bulguları önce kaynak gruplara göre iki alt bölüm hâlinde verilmiştir. Bunlar, mezunlar ve işletme yöneticileridir. Her grubun verileri, analiz edilerek tablolastırılıp bulgular yorumlanarak sunulmuştur.

3.1. Mezunlardan Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde 2007-2008 ile 2015-2016 öğretim yılları arasında mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarından mezun olanlardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.1.1 Anketleri Dolduran Mezunların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

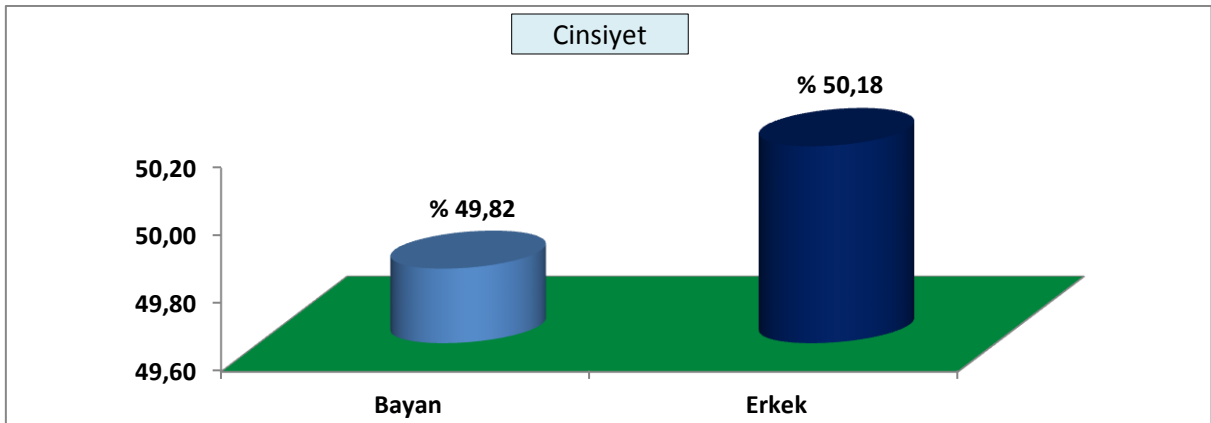
Anketi cevaplandıran mezunların cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

S.N.	Mezunların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	f	%
1	Bayan	16.308	49,82
2	Erkek	16.426	50,18
TOPLAM		32.734	100,00

Tablo incelendiğinde mezunların yüzde 49,82’sinin bayan, yüzde 50,18’inin ise erkek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre mezunlardan bayanların ve erkeklerin anketlere aynı oranlarda ilgi gösterdikleri görülmektedir. Ancak mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında erkek öğrenci sayısı kız öğrencilere göre daha fazladır.

Grafik 1

3.1.2. Mezunların Bölümlere (Alan/Dal) Göre Dağılımı

Anket dolduran mezunların bölümlere (alan/dal) göre dağılımına ilişkin veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Anketleri Dolduran Mezunların Mezun Oldukları Alan/Bölümlere Göre Dağılımı		f
1	Bilişim Teknolojileri Alanı	4808
2	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı	3971
3	Elektrik- Elektronik Teknolojisi Alanı	3708
4	Muhasebe ve Finansman Alanı	3086
5	Hemşirelik Alanı	2386
6	Makine Teknolojisi Alanı	2028
7	Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı	1477
8	Acil Sağlık Hizmetleri Alanı Acil Tıp Teknisyenliği Dalı	975
9	Giyim Üretim Teknolojisi Alanı	970
10	Metal Teknolojisi Alanı	700
11	Motorlu Araçlar Teknolojisi Alanı	630
12	Büro Yönetimi Alanı	574
13	Grafik ve Fotoğraf Alanı	550
14	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme Alanı	497
15	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanı	435
16	İnşaat Teknolojisi Alanı	409
17	Gıda Teknolojisi Alanı	381
18	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı	337
19	Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri Alanı	330
20	Pazarlama ve Perakende Alanı	297
21	Denizcilik Alanı	267
22	Kimya Teknolojisi Alanı	253
23	El Sanatları Teknolojisi Alanı	251
24	Adalet Alanı	246
25	Anestezi ve Reanimasyon Alanı-Anestezi Teknisyenliği Dalı	245
26	Sağlık Hizmetleri Sekreterliği Alanı-Tıbbi Sekreterlik Dalı	198
27	Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Alanı	196
28	Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı	192
29	Ulaştırma Hizmetleri Alanı	176
30	Radyoloji Alanı-Radyoloji Teknisyenliği Dalı	173
31	Tıbbi Laboratuvar Alanı-Tıbbi Laboratuvar Teknisyenliği Dalı	161
32	Tekstil Teknolojisi Alanı	129
33	Aile ve Tüketici Hizmetleri Alanı	129
34	Radio-Televizyon Alanı	118

Anketleri Dolduran Mezunların Mezun Oldukları Alan/Bölümlere Göre Dağılımı		f
35	Ahşap Teknolojisi Alanı	102
36	Tarım Teknolojileri Alanı	97
37	Diş Protez Alanı-Diş Protez Teknisyenliği Dalı	91
38	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri Alanı	86
39	Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri Alanı	87
40	Matbaa Alanı	70
41	Harita-Tapu-Kadastro Alanı	68
42	Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetler Alanı	62
43	Laboratuvar Hizmetleri Alanı	62
44	Kuyumculuk Teknolojisi Alanı	61
45	Büro Yönetimi ve Sekreterlik Alanı	54
46	Gemi Yapımı Alanı	52
47	Gazetecilik Alanı	47
48	Anestezi ve Reanimasyon Alanı-Anestezi Teknisyenliği Dalı	44
49	Hayvan Sağlığı Alanı	40
50	Plastik Teknolojisi Alanı	36
51	Anestezi Teknisyenliği Alanı	35
52	Acil Tıp Teknisyenliği Alanı	34
53	Radio Televizyon Alanı	34
54	Bahçecilik Alanı	26
55	Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı	26
56	Radyoloji Teknisyenliği Alanı	24
57	Uçak Bakım Alanı	24
58	Acil Tıp Alanı	22
59	Raylı Sistemler Teknolojisi Alanı	20
60	Çevre Sağlığı Teknisyenliği Alanı	19
61	Tıbbi Sekreterlik Alanı	18
62	Laboratuvar Teknisyenliği Alanı	17
63	Sanat ve Tasarım Alanı	16
64	Hayvan Yetiştiriciliği Alanı	15
65	Tıbbi Sekreterlik Alanı	13
66	Çevre Sağlığı Alanı-Çevre Sağlığı Teknisyenliği Dalı	12
67	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Alanı	11
68	Metalürji Alanı	10
69	Laboratuvar Alanı	7
70	Anestezi Alanı	5
71	Diş Protez Alanı	2
72	Diş Protez Teknisyenliği Alanı	1
73	Müzik Aletleri Yapımı Alanı	1
TOPLAM		32734

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi en çok anket dolduran mezunların, bölümlere (alan/dal) göre dağılımına bakıldığında, bilişim teknolojileri, çocuk gelişimi ve eğitimi, elektrik – elektronik teknolojisi, muhasebe ve finansman, hemşirelik ve makine teknolojileri alanlarından mezun olan öğrencilerin anketlere daha çok ilgi gösterdikleri veya anketlerin bu meslek alanlarındaki mezunlara daha fazla ulaştığı söylenebilir. Ancak hayvan yetiştiriciliği, tıbbi sekreterlik, çevre sağlığı alanı-çevre sağlığı teknisyenliği dalı, ayakkabı ve saraciye teknolojisi, metalürji, laboratuvar, anestezi, diş protez, diş protez teknisyenliği ve müzik aletleri yapımı alanlarından mezun olanların anketleri doldurmak için yeterince ilgi göstermediği ya da bu alanlardan mezun olanlara yeterince ulaşamadığı söylenebilir.

3.1.3. Anket Dolduranların Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı

Mezunları izleme projesi kapsamına alınan mezunların, öğretim yıllarına göre dağılımını gösteren veriler Tablo 3’te görülmektedir.

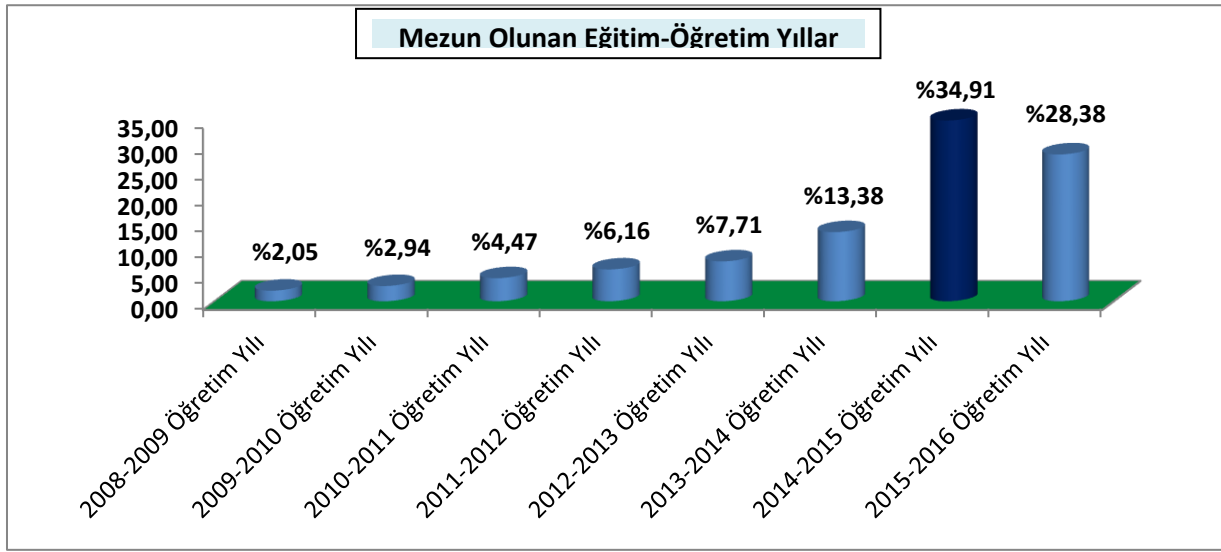
Tablo 3

S.No	Anket Dolduranların Mezuniyet Yıllarına Göre Dağılımı	f	%
1	2008 - 2009 Öğretim Yılı	671	2,05
2	2009 - 2010 Öğretim Yılı	962	2,94
3	2010 - 2011 Öğretim Yılı	1.463	4,47
4	2011 - 2012 Öğretim Yılı	2.015	6,16
5	2012 - 2013 Öğretim Yılı	2.525	7,71
6	2013 - 2014 Öğretim Yılı	4.380	13,38
7	2014 - 2015 Öğretim Yılı	11.429	34,91
8	2015 - 2016 Öğretim Yılı	9.289	28,38
T O P L A M		32.734	100,00

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi en çok anket dolduran mezunların, mezuniyet yıllarına bakıldığında 2014-2015 öğretim yılında mezun olanlar (% 34,91) ilk sırada yer almaktadır. Anket dolduranlardan son üç yılda mezun olanların sayısının önceki yıllarda mezun olanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

E-Mezun web portalına girilen anket sayıları, projenin 2007 yılında ülke geneline yaygınlaştırması çalışmalarının etkisini göstermesi yönünden manidardır.

Grafik 2

3.1.4. Anket Dolduranların Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Dağılımı

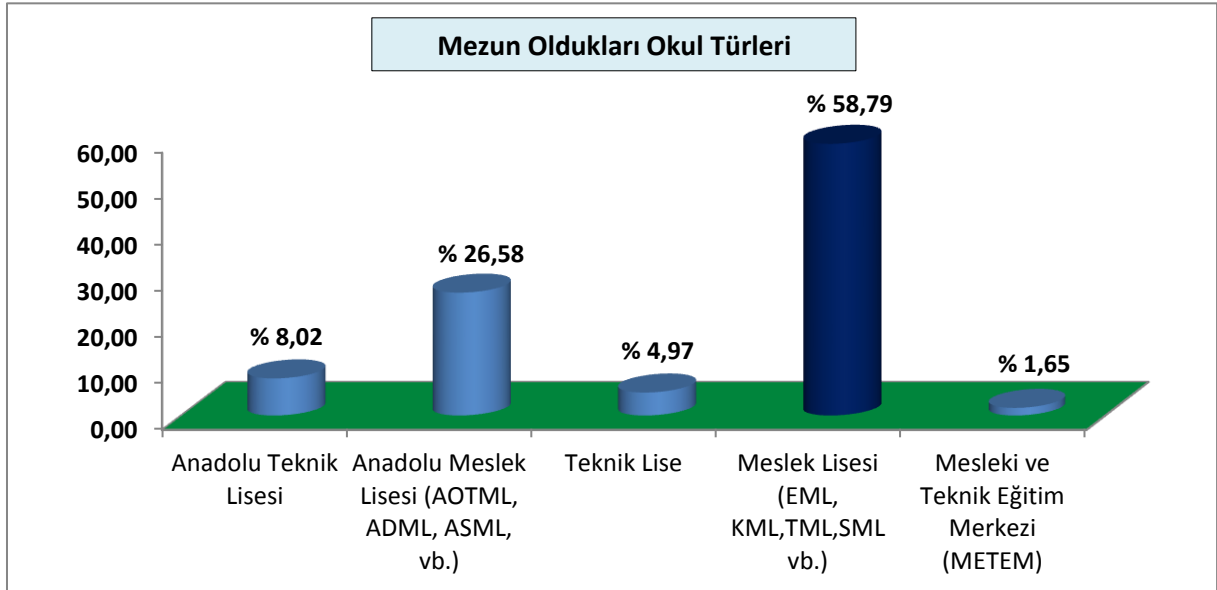
Tablo 4'te, öğrencilerin mezun oldukları okul/kurum türlerine göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 4

S.N.	Okul Türüne Göre Dağılım	f	%
1	Anadolu Teknik Lisesi	2.625	8,02
2	Anadolu Meslek Lisesi (AOTML, ADML, ASML, vb.)	8.700	26,58
3	Teknik Lise	1.626	4,97
4	Meslek Lisesi (EML, KML, TML, SML vb.)	19.244	58,79
5	Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM)	539	1,65
T O P L A M		32.734	100,00

Meslekî ve teknik ortaöğretim okul/kurumlarından mezun olan öğrencilerden sisteme kayıt olarak, anket dolduranların büyük çoğunluğunu yüzde **58,79** oranı ile Meslek Liselerinden (EML, KML, TML, SML, AML, DML, vb.) mezun olan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu durum, meslek liselerinden mezun olan öğrenci sayısı ile diğer okul türlerinden mezun olan öğrenci sayıları ile orantılı bir durum olarak yorumlanabilir.

Grafik 3

3.1.5. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimden Mezunların Genel Olarak Memnuniyetleri

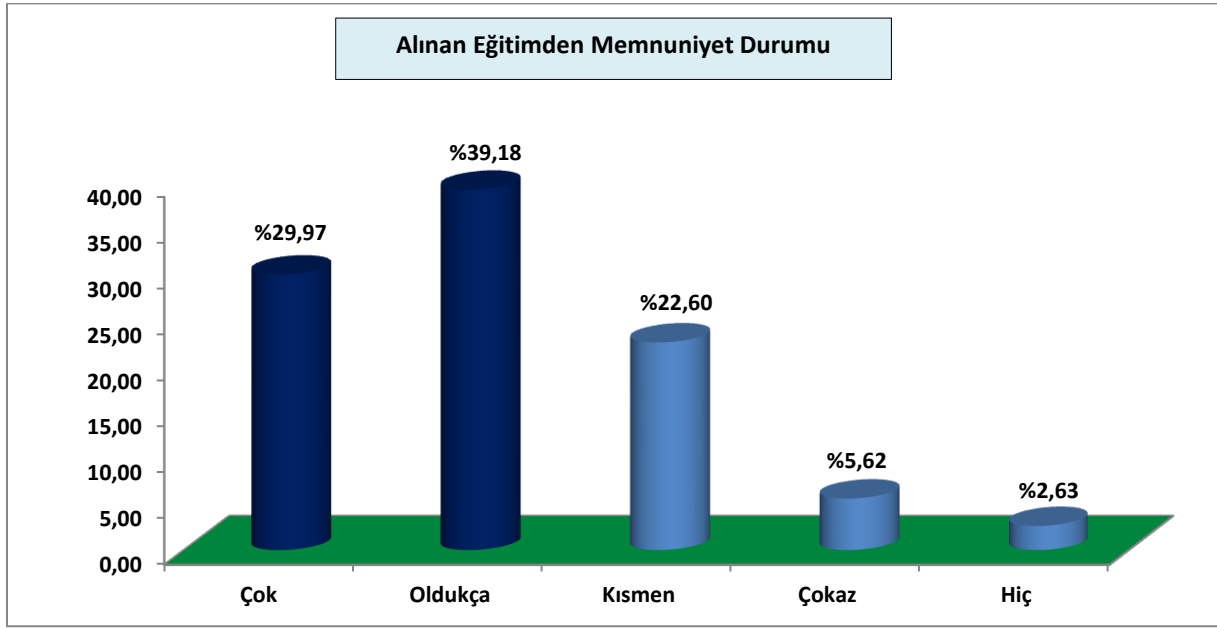
Tablo 5’te, mezunların aldıkları eğitimden genel olarak memnuniyet durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplar görülmektedir. Mezunların yüzde 69,15’i okulda verilen eğitim-öğretimden çok ve oldukça düzeyinde memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 5

S.N.	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitimden Genel Olarak Ne Derece Memnunsunuz?	f	%
1	Çok	9.422	29,97
2	Oldukça	12.314	39,18
3	Kısmen	7.105	22,60
4	Çok az	1.764	5,62
5	Hiç	828	2,63
TOPLAM		31.433	100,00

Tablo 5’te görüldüğü gibi mezunların büyük çoğunluğu okulda verilen eğitim-öğretimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Burada memnuniyet oranının yüksek çıkmasının nedeni olarak son yıllarda MTE de yapılan iyileştirme çalışmalarının meyvelerini verdiği söylenebilir.

Grafik 4

3.1.6. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin Kişisel Gelişime Katkı Durumu ve Hayata Hazırlamadaki Yeterliliği

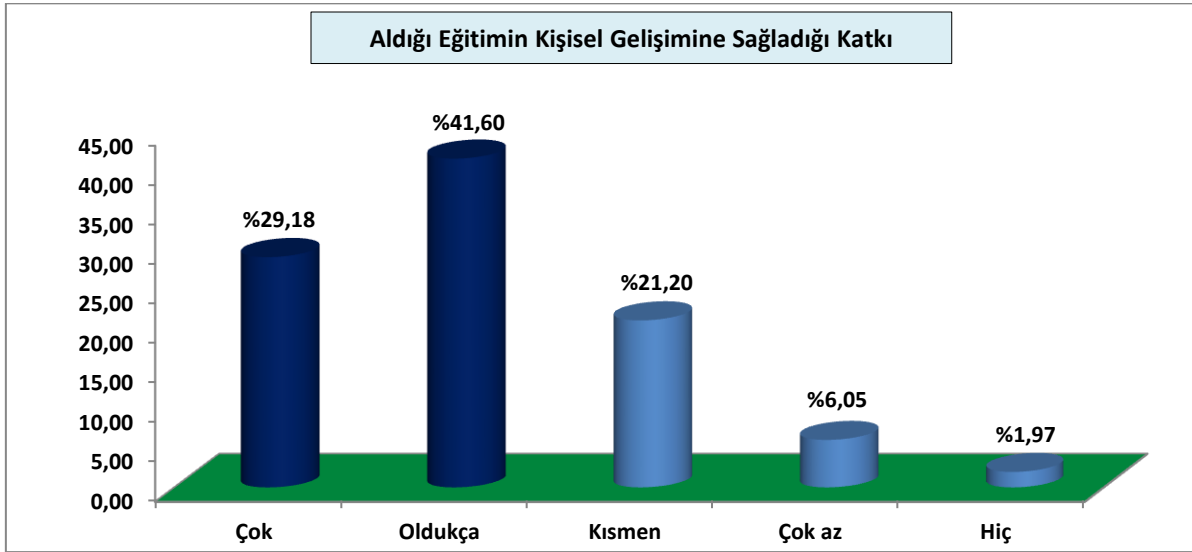
Mezunların, okuldan aldıkları eğitimin kişisel gelişimlerine sağladığı katkı ve mezun olduktan sonra hayata hazırlama durumu ile ilgili olarak elde edilen veriler Tablo 6'da görülmektedir. Mezunların yüzde 41,60'ı oldukça, yüzde 29,18'i çok ve yüzde 21,20'si kısmen seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Tablo 6

S.N.	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitim, Kişisel Gelişiminize Katkı Sağlayarak Sizi Hayata Ne Derece Hazırladı?	f	%
1	Çok	9.170	29,18
2	Oldukça	13.076	41,60
3	Kısmen	6.665	21,20
4	Çok az	1.903	6,05
5	Hiç	619	1,97
T O P L A M		31.433	100,00

Bu verilere göre mezunların okulda aldıkları eğitimin kişisel gelişimlerine katkı sağladığı, yüksek düzeyde (% 70,78) memnun oldukları, beklentilerinin karşılandığı şeklinde yorumlanabilir.

Grafik 5

3.1.7 Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin, Mesleki Gelişime Katkı Durumu ve İş Hayatına Hazırlamadaki Yeterliliği

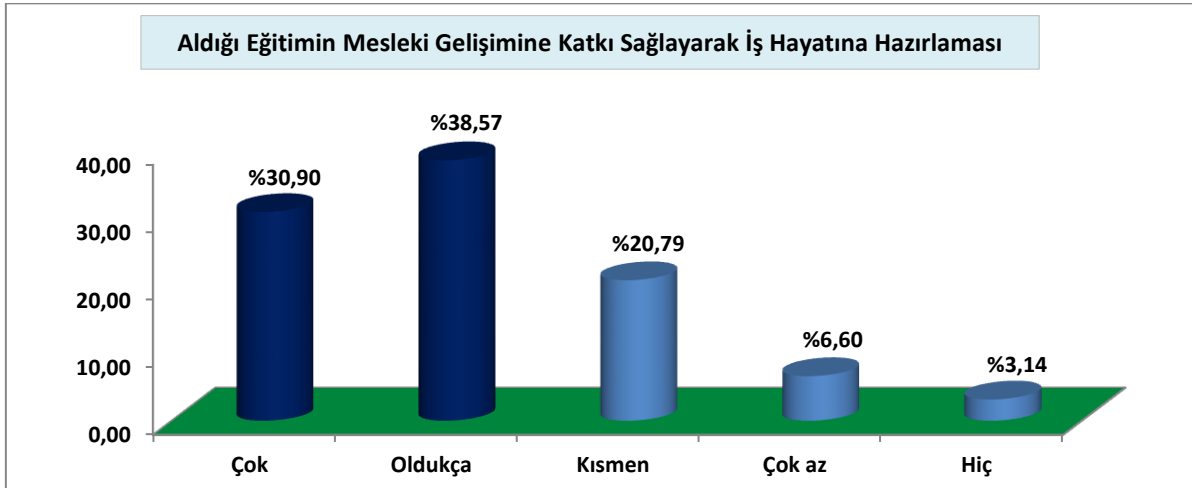
Tablo 7’de, mezunların, okuldan aldıkları eğitimin mesleki gelişimlerine sağladığı katkı ve mezun olduktan sonra çalışacakları iş hayatına hazırlama durumu ile ilgili olarak elde edilen veriler görülmektedir. Mezunların yüzde 38,57’si oldukça, yüzde 30,90’ı çok ve yüzde 20,79’u kısmen seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Tablo 7

S.N.	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitim, Mesleki Gelişiminize Katkı Sağlayarak Sizi İş Hayatına Ne Derece Hazırladı?	f	%
1	Çok	9.711	30,90
2	Oldukça	12.122	38,57
3	Kısmen	6.536	20,79
4	Çok az	2.073	6,60
5	Hiç	990	3,14
TOPLAM		31.432	100,00

Bu verilere göre de mezunların okulda aldıkları eğitimin, mesleki gelişimlerine olumlu (% 69,47) katkı sağladığı ve mezunların beklentilerini karşıladığı söylenebilir. Ancak, yaklaşık yüzde onunun bu konuda olumsuz görüş bildirmesi de dikkate alınması gereken bir durumdur.

Grafik 6

3.1.8 Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin Yükseköğretime Giriş Hazırlama Yeterliği

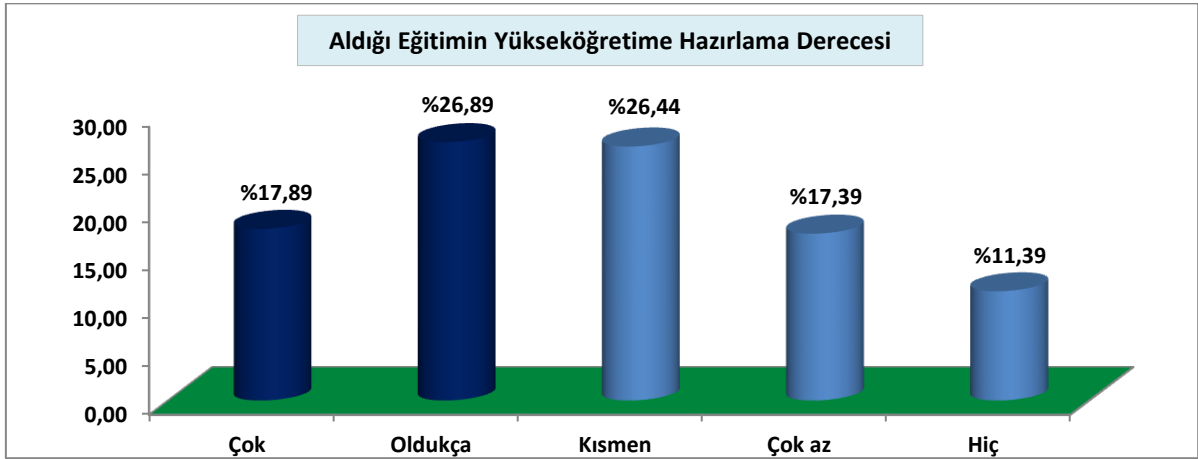
Meslek lisesinde alınan eğitimin yükseköğretime giriş hazırlamadaki yeterlik durumu ile ilgili olarak elde edilen veriler Tablo 8’de görülmektedir. Mezunların yüzde 26,89’u oldukça, yüzde 26,44’ü kısmen ve yüzde 17,89’u çok derecesinde görüş belirtmişlerdir. Yukarıdaki üç sorunun verileri ile mukayese edildiğinde bu soruya verilen olumlu cevapların oranının bir miktar (% 44,78) düştüğü görülmektedir.

Tablo 8

S.N.	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitim, Sizi Yükseköğretime Girişe Ne Derece Hazırladı?	f	%
1	Çok	5.623	17,89
2	Oldukça	8.452	26,89
3	Kısmen	8.311	26,44
4	Çok az	5.466	17,39
5	Hiç	3.580	11,39
T O P L A M		31.432	100,00

Ortaöğretim kurumları yönetmeliğine göre; mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları öğrencilere, ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı amaçlamaktadır. Bu verilere göre, akademik eğitim kalitesinden orta düzeyde memnuniyet yaşandığı görülmektedir.

Grafik 7

3.1.9. Meslek Lisesinde Alınan Eğitimin Mesleki Etik (İş Ahlakı) ve Sorumluluk Bilinci Kazandırma Yeterliği

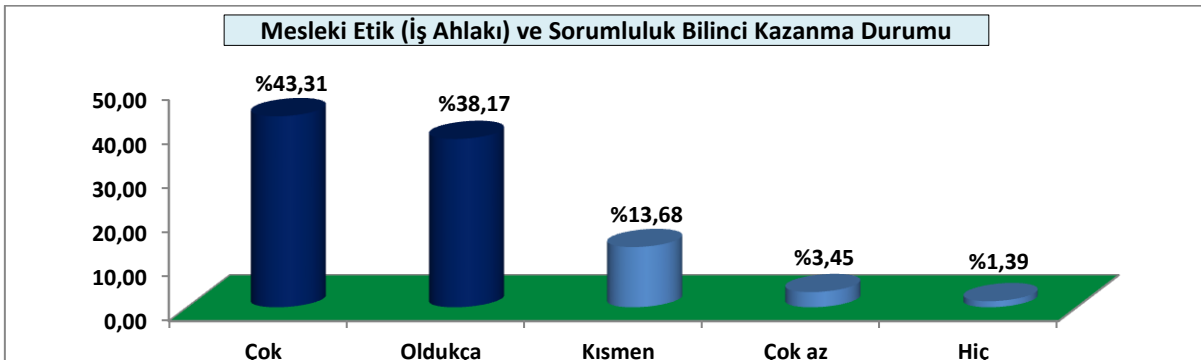
Tablo 9’da, meslek lisesinde alınan eğitimin, mesleki etik (İş Ahlakı) ve sorumluluk bilinci kazandırması ile ilgili olarak elde edilen veriler görülmektedir. Mezunların yüzde 43,31’i çok, yüzde 38,17’si oldukça ve yüzde 13,68’i kısmen ölçüsünde görüş belirtmişlerdir. Bu soruya verilen olumlu cevapların oranının oldukça yüksek olduğu (% 81,48) görülmektedir.

Tablo 9

S.N.	Meslek Lisesinde Aldığınız Eğitimin, Size Ne Derece Mesleki Etik (İş Ahlakı) ve Sorumluluk Bilinci Kazandırdığını Düşünüyorsunuz?	f	%
1	Çok	13.613	43,31
2	Oldukça	11.998	38,17
3	Kısmen	4.300	13,68
4	Çok az	1.084	3,45
5	Hiç	436	1,39
TOPLAM		31.431	100,00

Bu verilere göre, mezunların büyük çoğunluğunun mesleki okullarda aldığı eğitim ile mesleki etik (İş Ahlakı) ve sorumluluk bilincini yeterince kazandıkları şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Grafik 8

3.1.10. Meslek Lisesinden Mezun Olunan Alan/Dalın Seçiminde Mezunun İsteğinin Dikkate Alınması

Meslek lisesinden mezun olunan alan/dalın seçiminde mezunların görüşlerinin alınıp alınmadığı ile ilgili olarak sorulan soruya mezunların yüzde 79,07'si alanı ve dalı isteyerek seçim seçeneğini işaretleyerek görüş belirtmişleridir. Yüzde 10,76'sı alanı isteyerek, dalı isteğim dışında seçtim derken, yüzde 10,17'si ise alanı da dalı da istemeyerek seçim şeklinde görüş belirtmişlerdir.

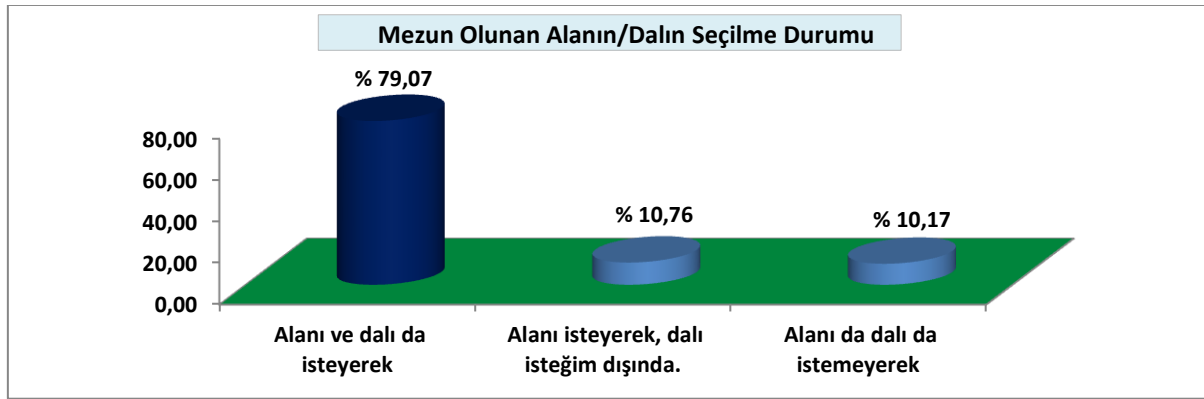
Tablo 10

S.N.	Mezun Olduğunuz Alanı/Dalı İsteyerek Mi Seçtiniz?	f	%
1	Alanı ve dalı da isteyerek	24.851	79,07
2	Alanı isteyerek , dalı isteğim dışında .	3.384	10,76
3	Alanı da dalı da istemeyerek	3.195	10,17
T O P L A M		31.430	100,00

Tablo 10'daki verilere bakıldığında öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğunun mezun olduğu alanı ve dalı isteyerek seçtiği görülmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, memnuniyetle ilgili sorulara olumsuz cevap veren öğrencilerin 12. sınıfın sonuna kadar okul terki yapmamış olmalarıdır. Bu okullara isteği dışında gelen ve çeşitli nedenlerle memnuniyetsizlik yaşayan öğrencilerin büyük oranda 9. sınıf başta olmak üzere ileriki sınıflarda okuldan ayrıldıkları yapılan araştırmalar ve istatistiki verilerden görülmektedir.

Grafik 9

3.1.11. Mezun Olunan Alanı/Dalı Başkalarına da Tavsiye Etme Durumu

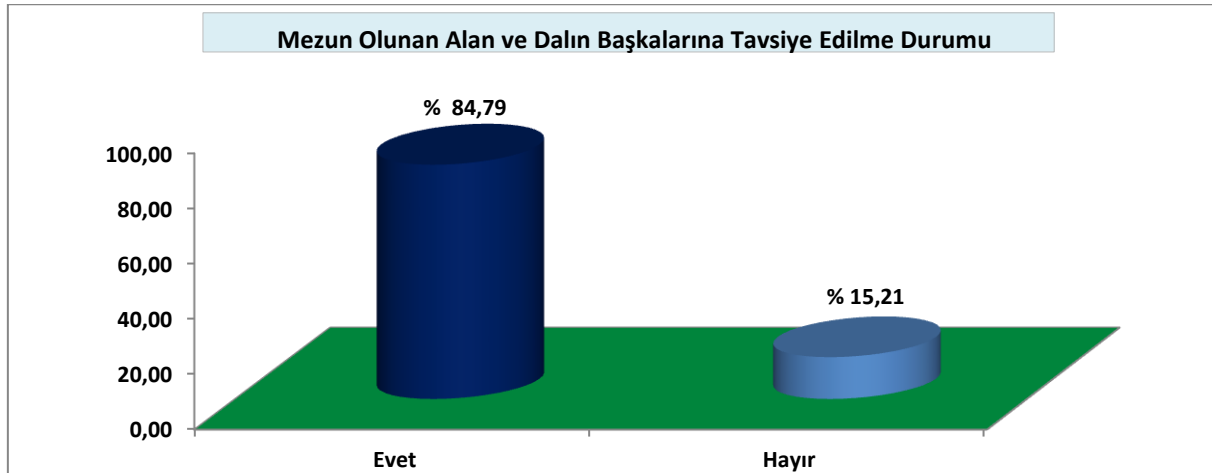
Tablo 11'de, mezunların eğitim aldıkları okuldaki, alanı/dalı başkalarına da tavsiye edip etmeyeceklerini öğrenmek amacıyla sorulan soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 11

S.N.	Mezun Olduğunuz Alanı/Dalı Başkalarına da Tavsiye Eder Misiniz?	f	%
1	Evet	26.651	84,79
2	Hayır	4.779	15,21
TOPLAM		31.430	100,00

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, mezunların yüzde **84,79** gibi çok büyük bir çoğunluğunun mezun oldukları alanı/dalı başkalarına da tavsiye edebileceğini belirttikleri görülmektedir. Bu verilere göre mezunların büyük bölümünün mezun oldukları okuldan, alan/daldan memnun oldukları, yüzde **15,21**'lik oranının ise bitirdikleri okuldan ve alan/daldan memnun olmadıkları ve başkalarına da tavsiye etmedikleri görülmektedir. Eğitimde öğrencinin devam ettiği okul ve alan/daldan memnuniyetinin yukarıdaki verilere göre büyük oranda sağlandığı söylenebilir. Mezunların tamamının bitirdiği okul ve alan/daldan memnun olması temel bir ilkedir. Ancak mezunun bitirdiği okulu, alan/dalı yüzde **15,21**'lik bir oranla başkalarına tavsiye etmeyeceğini belirtmesi manidardır. Bu durumun ise başta, mezunların bitirdikleri okul ya da alan/dal türünde gerekli tanıtım, yönlendirme ve rehberlik hizmetlerinden yeterince yararlanmadan kayıt yaptırmalarından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir. Bu durumun nedenlerinin kapsamlı bir araştırma konusu olabileceği düşünülmektedir.

Grafik 10

3.1.12. Öğrencinin Mezun Olduğu Alanı/Dalı Başkalarına Tavsiye Etmeme Nedenleri

Tablo 12’de, mezun olduğu alan/dalı başkalarına tavsiye etmeyen mezunlara birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. Tavsiye etmeme nedenlerine bakıldığında “Bulunduğum bölgede **alanımda** iş imkânının olmaması”, yüzde **16,02** ile ilk sırada yer

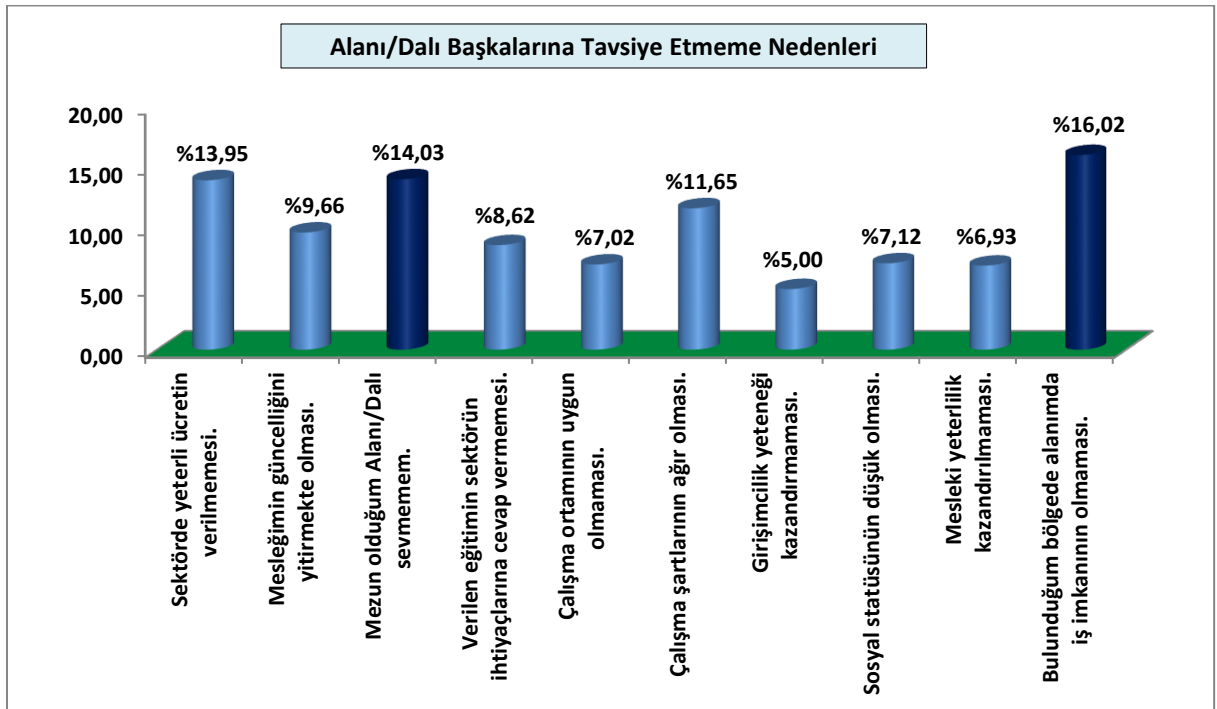
alırken, yüzde **14,03** ile “Mezun olduğum alanı/dalı sevmemem” en çok belirtilen ikinci görüş olmuştur. Üçüncü sırada ise yüzde **13,95** ile “Sektörde yeterli ücretin verilmemesi” sebep olarak gösterilmiştir. Diğer seçenekler içerisinde öne çıkan görüşlerden biri yüzde **11,65** ile “Alanımın çalışma şartlarının ağır olması” olarak ön plana çıkmaktadır.

Tablo 12

S.N.	Öğrencinin Mezun Olduğu Alanı/Dalı Başkalarına Tavsiye Etmeme Nedenleri	f	%
1	Sektörde yeterli ücretin verilmemesi.	1.310	13,95
2	Mesleğimin güncelliğini yitirmekte olması.	907	9,66
3	Mezun olduğum Alanı/Dalı sevmemem.	1.318	14,03
4	Verilen eğitimin sektörün ihtiyaçlarına cevap vermemesi.	810	8,62
5	Çalışma ortamının uygun olmaması.	659	7,02
6	Çalışma şartlarının ağır olması.	1.094	11,65
7	Girişimcilik yeteneği kazandırmaması.	470	5,00
8	Sosyal statüsünün düşük olması.	669	7,12
9	Mesleki yeterlilik kazandırılmaması.	651	6,93
10	Bulduğum bölgede alanımda iş imkânının olmaması.	1.506	16,02
Verilen Cevapların Toplamı		9.394	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 4.779			

Bu sonuçlar, okul ve alanlar öğretime açılırken eğitim-istihdam ilişkisinin kurularak ihtiyaca göre planlama yapılması gereğini ortaya koymaktadır.

Grafik 11

3.1.13. Mezunların Yükseköğretime Devam Etme Durumları

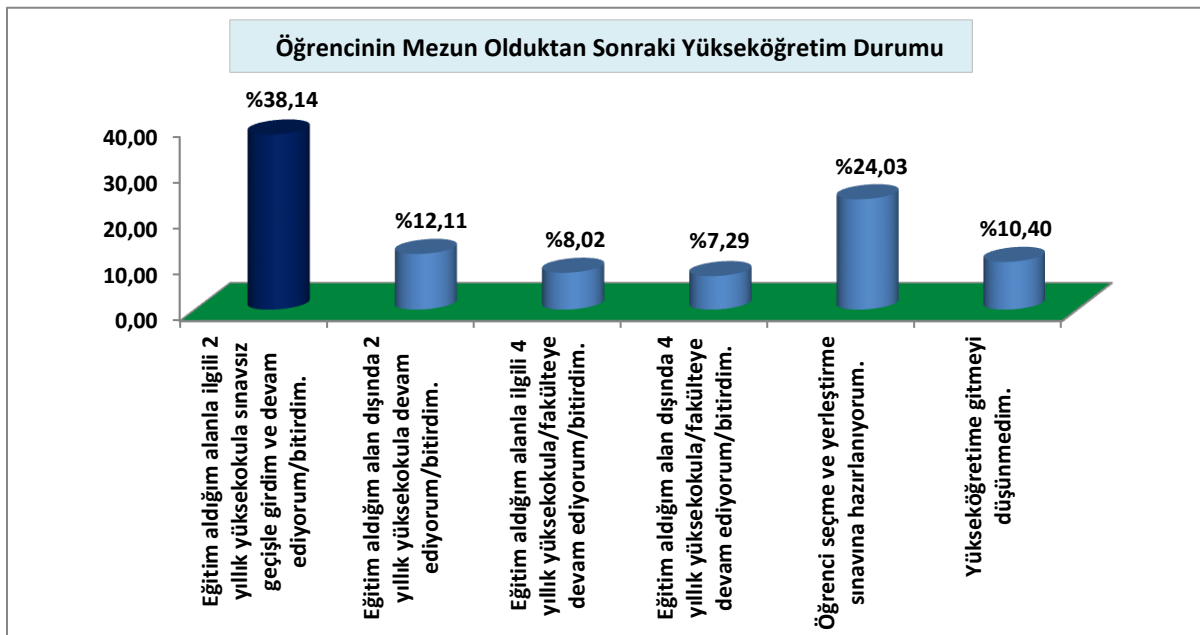
E-mezun WEB portalına üye olarak anket dolduran mezunların mezuniyet sonrası eğitim durumlarına ilişkin bulgular Tablo 13’de görülmektedir.

Tablo 13

S.N.	Öğrencinin Mezun Olduktan Sonraki Yükseköğretim Durumu	f	%
1	Eğitim aldığım alanla ilgili 2 yıllık yüksekokula sınavsız geçişle girdim ve devam ediyorum/bitirdim.	11.988	38,14
2	Eğitim aldığım alan dışında 2 yıllık yüksekokula devam ediyorum/bitirdim.	3.807	12,12
3	Eğitim aldığım alanla ilgili 4 yıllık yüksekokula/fakülteye devam ediyorum/bitirdim.	2.522	8,02
4	Eğitim aldığım alan dışında 4 yıllık yüksekokula/fakülteye devam ediyorum/bitirdim.	2.292	7,29
5	Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavına hazırlanıyorum.	7.554	24,03
6	Yükseköğretime gitmeyi düşünmedim.	3.268	10,40
TOPLAM		31.431	100,00

Bu soruya cevap veren mezunların yüzde **38,14**’ünün, eğitim aldığı alanla ilgili bir yüksekokula sınavsız geçişle girdiği, yüzde **12,12**’sinin eğitim aldığı alan dışında 2 yıllık yüksekokula sınavla girdiği, yüzde **7,29**’nun eğitim aldığı **alan dışında** 4 yıllık yüksekokula/fakülteye sınavla girdiği, sadece yüzde **8,02**’sinin ise eğitim aldığı **alanla ilgili** 4 yıllık yüksekokul/fakülteye sınavla girdiği görülmektedir. Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavına hazırlanıyorum diyenlerin oranı yüzde **24,03**, yükseköğretime gitmeyi düşünmedim diyenlerin oranı ise yüzde **10,40**’tır.

Grafik 12

Mezunlardan herhangi bir yükseköğretim programı ile ilgisi olanların genel toplamına bakıldığında bu oranın yüzde **65,57** olduğu görülmektedir.

3.1.14. Mezunların Hâlen Bir İşte Çalışma Durumu

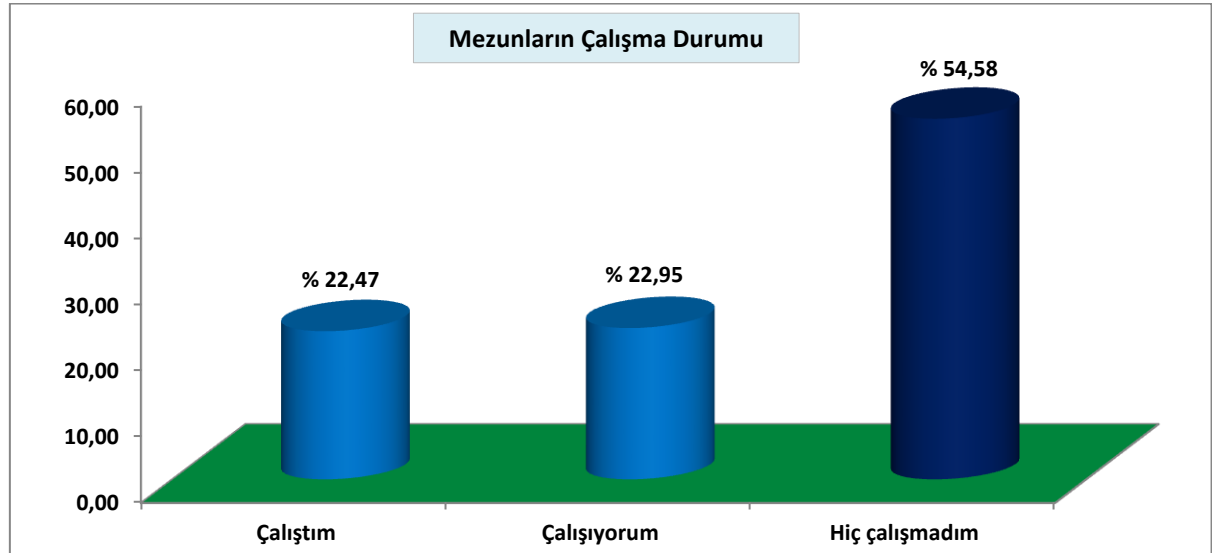
Araştırma kapsamındaki mezunların halen bir işte çalışma durumlarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 14’te verilmiştir. Bu verilere göre mezunların yüzde **22,47**’si çalıştığını, yüzde **22,95**’i halen çalışıyor olduğunu ve yüzde **54,58**’i ise hiç çalışmadığını belirtmiştir.

Tablo 14

S.N.	Mezunların Bir İşte Çalışma Durumları	f	%
1	Çalıştım	7.063	22,47
2	Çalışıyorum	7.212	22,95
3	Hiç çalışmadım	17.156	54,58
T O P L A M		31.431	100,00

Mezunların hâlen bir işte çalışmama oranlarının yüksek çıkmış olması bunların hâlen bir yükseköğretim programına devam ettiği şeklinde de yorumlanabilir.

Grafik 13

3.1.15. Okulu Bitirdikten Sonra Mezunların İşlerini Bulma Yöntemleri

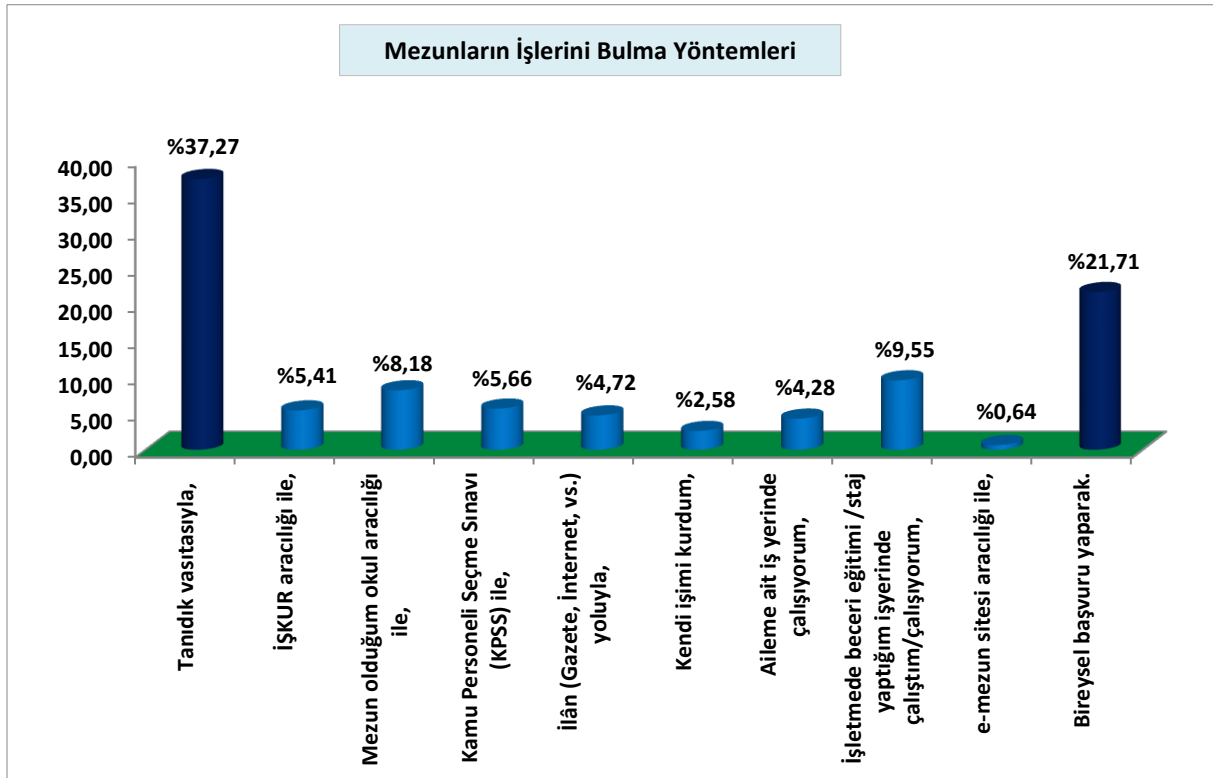
Öğrencilerin mezun olduktan sonra çalıştıkları işlerini bulma yöntemlerini öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular Tablo 15’te verilmiştir. Tablo incelendiğinde mezunların yüzde **37,27**’si “Tanıdık vasıtasıyla”, yüzde **21,71**’i “Bireysel başvuru yaparak”, yüzde **9,55**’i “İşletmede beceri eğitimi/staj yaptığım işyerinde

“Kamu personel seçme sınavı (KPSS) ile” işlerini bulduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 15

S.N.	Mezunların İşlerini Bulma Yöntemleri	f	%
1	Tanıdık vasıtasıyla,	5.325	37,27
2	İŞKUR aracılığı ile,	773	5,41
3	Mezun olduğum okul aracılığı ile,	1.169	8,18
4	Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ile,	808	5,66
5	İlân (Gazete, İnternet, vs.) yoluyla,	674	4,72
6	Kendi işimi kurdum,	368	2,58
7	Aileme ait iş yerinde çalışıyorum,	611	4,28
8	İşletmede beceri eğitimi /staj yaptığım işyerinde çalıştım/çalışıyorum,	1.365	9,55
9	e-mezun sitesi aracılığı ile,	92	0,64
10	Bireysel başvuru yaparak.	3.102	21,71
T O P L A M		14.287	100,00

Grafik 14

Bu dağılıma göre iş bulan mezunların büyük çoğunluğu işlerini “Tanıdık vasıtası ile” bulmuştur. Türkiye İş Kurumu aracılığı ile iş bulanların oranı ise önceki yıllardaki (2007 de yüzde 1.30, 2008 de yüzde 1.15, 2009 da yüzde 1.23, 2010 da yüzde 1.45, 2011 de yüzde

6.80, 2015 yılında ise yüzde **4.51'dir**) araştırma raporlarında görüldüğü gibi oldukça düşüktür. 2017 yılı araştırmasında bu oran yüzde **5.41'dir**. İŞKUR aracılığı ile işlerini bulanların sayısının neden düşük olduğunun ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Mezunların yüzde **37,27**'lik bir kısmının tanıdık vasıtasıyla iş bulması dikkat çekicidir. Bu sonuç İŞKUR'un yaptığı "2016 Yılı Türkiye İşgücü Piyasası Araştırma Sonuçları"na ait raporda yüzde 61,30 ile en yüksek oran olarak çıkmıştır.

3.1.16. Mezunun Halen veya En Son Çalıştığı İşyerinin Durumu

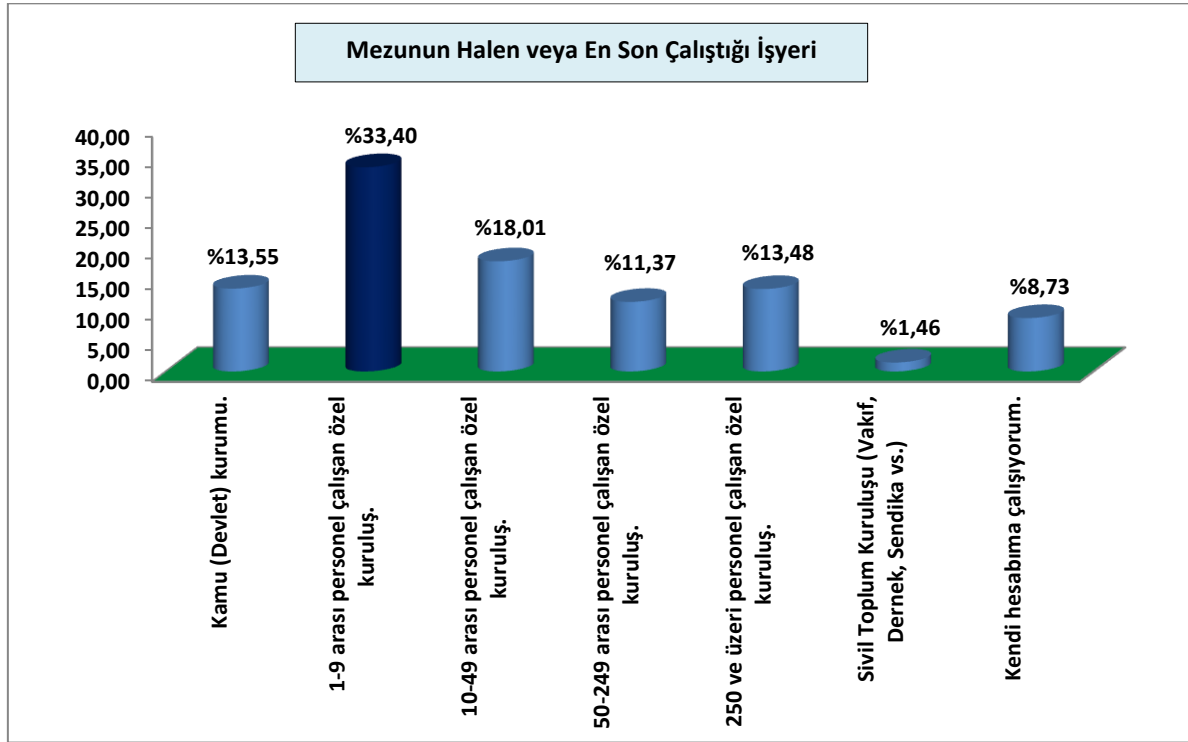
İşyerleri, çalıştırdığı personel sayısına göre 7 kategoriye ayrılmıştır (Tablo 16). Bu sınıflandırmaya göre; mezunların yüzde **33,40**'ı 1-9 arası personelli küçük ölçekli **özel** kuruluş, yüzde **18,01**'i 10-49 arası personelli küçük ölçekli **özel** kuruluş, yüzde **13,55**'i **Kamu** (Devlet) kurumu, yüzde **13,48**'i 250 ve üzeri personelli büyük ölçekli **özel** kuruluş, yüzde **11,37**'si 50-249 arası personelli orta ölçekli **özel** kuruluşlarda ve yüzde **8,73**'ü ise kendi hesabına çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 16

S.N.	Mezunun Halen veya En Son Çalıştığı İşyeri	f	%
1	Kamu (Devlet) kurumu.	1.936	13,55
2	1-9 arası personel çalışan özel kuruluş.	4.772	33,40
3	10-49 arası personel çalışan özel kuruluş.	2.574	18,01
4	50-249 arası personel çalışan özel kuruluş.	1.624	11,37
5	250 ve üzeri personel çalışan özel kuruluş.	1.926	13,48
6	Sivil Toplum Kuruluşu (Vakıf, Dernek, Sendika vs.)	208	1,46
7	Kendi hesabıma çalışıyorum.	1.247	8,73
T O P L A M		14.287	100,00

Mezunların yüzde 50'den fazlasının küçük ölçekli işletmelerde çalıştığı görülmektedir. Ülkemizdeki işletme sayısının büyük çoğunluğunun 1-50 kişi çalıştıran küçük ölçekli işletmeler olduğu göz önüne alındığında verilerin bu şekilde çıkması doğal bir sonuçtur.

Grafik 15

3.1.17. Mezunun İşinde Çalışma Durumu

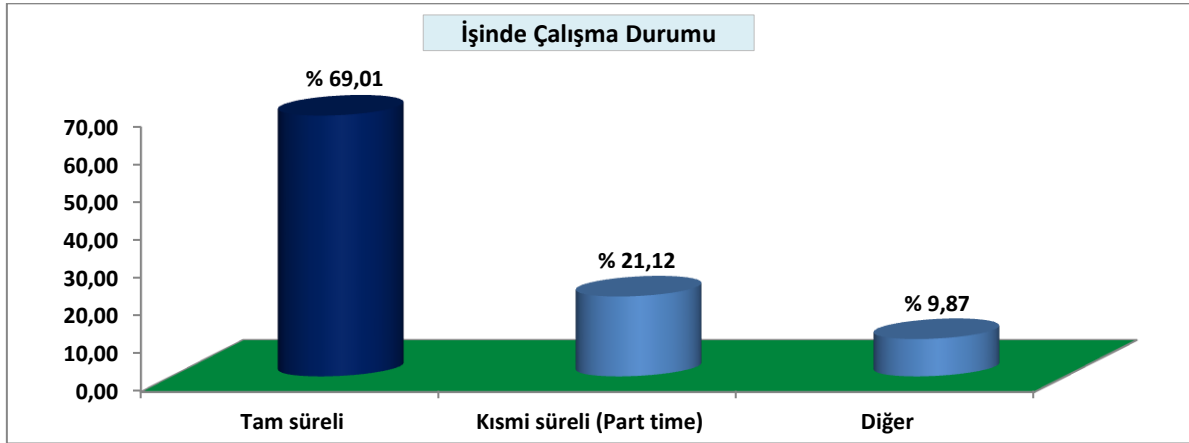
Mezunların işlerinde tam süreli mi, kısmî süreli (Part time) mi olarak çalıştıklarını öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular Tablo 17’de verilmiştir. Tablonun incelenmesinden çalışan mezunların yaklaşık dörtte üçünün tam süreli, yaklaşık beşte birinin ise kısmî süreli (Part time) olarak çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 17

S.N.	İşinde Çalışma Durumu	f	%
1	Tam süreli	9.858	69,01
2	Kısmî süreli (Part time)	3.017	21,12
3	Diğer	1.410	9,87
TOPLAM		14.285	100,00

Yukarıdaki tablonun incelenmesinden anlaşılabacağı üzere kısmî süreli (Part time) olarak çalışan mezunların da önemli bir oran teşkil ettiği görülmektedir.

Grafik 16

3.1.18. Mezuniyet Sonrası İlk İşlerini Bulma Süreleri

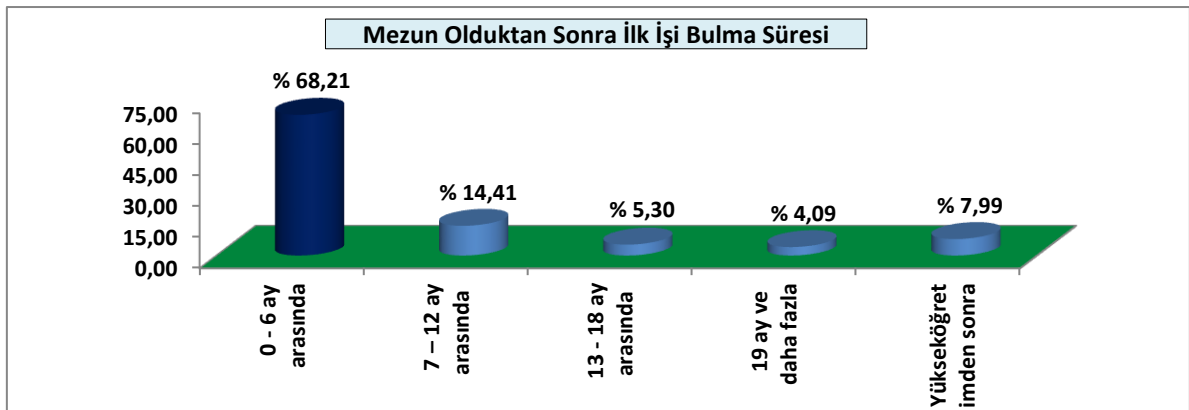
Tablo 18’de, mezuniyet sonrası çalışanların ilk işlerini bulma sürelerini öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili mezunlardan elde edilen bulgular görülmektedir. Tablo incelendiğinde mezunların yüzde **68,21** gibi çok büyük bir kesiminin 6 ay ve daha az sürede ilk işlerini buldukları, yüzde **14,41**’inin 7 ile 12 ay, yüzde **7,99**’unun ise Yükseköğretimden sonra ilk işlerini buldukları görülmektedir.

Tablo 18

S.N.	Mezun Olduktan Sonra İlk İş Bulma Süresi	f	%
1	0 - 6 ay arasında	9.744	68,21
2	7 – 12 ay arasında	2.059	14,41
3	13 - 18 ay arasında	757	5,30
4	19 ay ve daha fazla	584	4,09
5	Yükseköğretimden sonra	1.141	7,99
T O P L A M		14.285	100,00

Bu verilere göre çalışan mezunların büyük bir kısmının ilk işlerini mezuniyetlerinden kısa bir süre sonra bulabildikleri anlaşılmaktadır. Bu dağılıma göre, meslek liselerinden mezun olanların çalışmak istediklerinde çok kısa sürede iş bulabildikleri sonucu çıkarılabilir.

Grafik 17

3.1.19 Mezunların Hâlen veya En Son Çalıştığı İşte Aldıkları Ücret Durumu

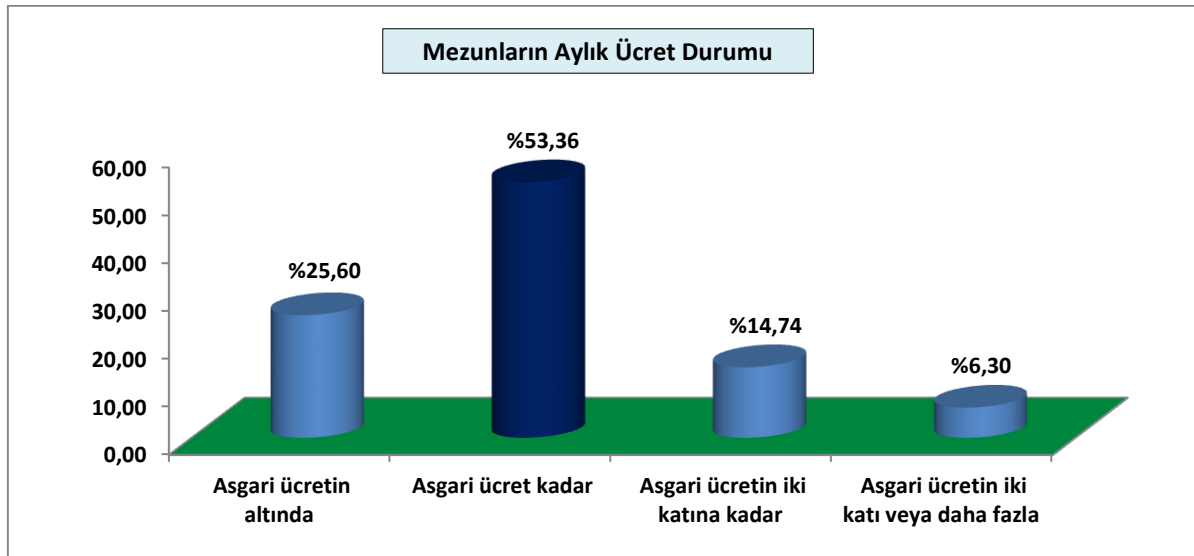
Araştırma kapsamına alınan mezunlardan, çalışanların veya en son çalıştıkları işte almakta oldukları ücreti öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular Tablo 19’da görülmektedir. Tablo incelendiğinde araştırma kapsamına alınan mezunlardan hâlen çalışanların veya önceden çalışmış olanların yüzde 53,36’sının asgari ücret kadar, yüzde 14,74’ü ise asgari ücretin iki katına kadar ücret alırken, sadece yüzde 6,30’u asgari ücretin iki katı veya daha fazla ücret aldıklarını belirtmişlerdir. Yüzde 25,60 gibi bir kesim ise asgari ücretten daha az ücret aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu verilere göre mezun çalışanların yaklaşık dörtte üçünden fazlasının asgari ücret veya daha fazla ücret aldıkları görülmektedir.

Tablo 19

S.N.	Mezunların Aylık Ücret Durumu	f	%
1	Asgari ücretin altında	3.657	25,60
2	Asgari ücret kadar	7.623	53,36
3	Asgari ücretin iki katına kadar	2.105	14,74
4	Asgari ücretin iki katı veya daha fazla	900	6,30
T O P L A M		14.285	100,00

Ayrıca, bu dağılım Ülkemizde meslek lisesi mezunu olup asgari ücretin altında bir gelirle çalışmakta olanların bulunduğunu göstermesi açısından manidardır. Meslek lisesi mezunlarının bir bölümünün, mezun oldukları alanda çalışmamalarının nedeni olarak bu durum görülebilir. Bu durum ayrıca bireylerin işsiz kalmama uğruna bu şartlarda çalışmayı kabul ettiklerini de göstermektedir. Bu sonuçlar daha önceki e-mezun raporlarıyla karşılaştırıldığında mezunların aldıkları ücretlerde önemli bir değişikliğin olmadığını göstermektedir.

Grafik 18

3.1.20. Mezunların Hâlen Çalışmakta Oldukları İşin Mezun Olduğu Alan/Dalla İlgisi

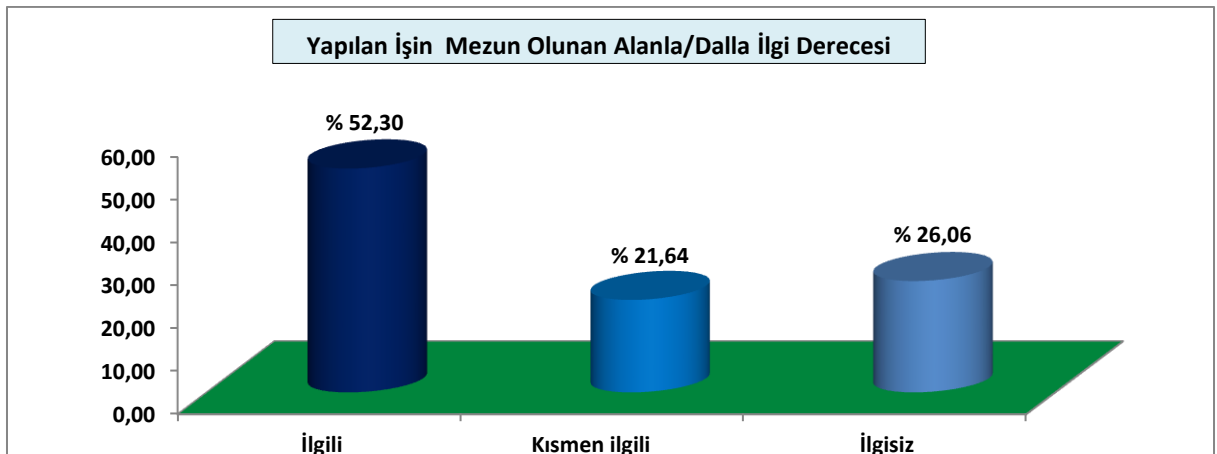
Mezunların çalışmakta oldukları işin, mezun oldukları alanla/dalla ilgisine yönelik elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo incelendiğinde mezunların yüzde 52,30'u aldıkları eğitimle tamamen ilgili, yüzde 21,64'ü kısmen ilgili, yüzde 26,06'sı ise mezun oldukları alanla/dalla tamamen ilgisiz alanlarda çalışmakta olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 20

S.N.	Yapılan İşin Mezun Olunan Alanla/Dalla İlgisi Derecesi	f	%
1	İlgili	7.472	52,30
2	Kısmen ilgili	3.092	21,64
3	İlgisiz	3.722	26,06
TOPLAM		14.286	100,00

Tablodaki dağılıma bakıldığında, mezun olduğu alanla/dalla tamamen ilgili bir işte çalışanların oranı yüzde 52,30'dur. Örneğin; Metal Teknolojisi veya Makine Teknolojisi alanını bitiren öğrencinin Motorlu Araçlar Teknolojisi alanında çalışması ise tabloda kısmen ilgili seçeneğinde toplanmıştır. Çalışmakta oldukları işin mezun oldukları alan/dalla ilgili ve kısmen ilgili seçeneklerini, yaptıkları işle uyumlu olduğu şekilde değerlendirmemiz hâlinde; mezunların çalıştıkları işlerin bitirdikleri alanla/dalla yüzde 73,94 oranında uyumlu olduğu söylenebilir. Ancak, aldıkları eğitimle tamamen ilgisiz alanlarda çalışanların sayısının yaklaşık 1/4 oranında olması son yıllarda eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi için atılan adımlara yenilerinin ilave edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Buradaki sonuçların da daha önceki yıllardaki araştırma sonuçları ile benzerlik göstermesine rağmen mezun oldukları alan/dalla tamamen ilgisiz alanlarda çalışanların oranının bir önceki rapora oranla düşük (2015 yılında bu oran yüzde 31,84) çıkması bu konuda olumlu bir değişimin ve gelişimin olduğunu göstermesi yönüyle manidardır.

Grafik 19

3.1.21. Okulda Kazanılmış olan Mesleki Bilgi/Teoriyi Yapılan/Yapılmakta Olan İş İçin Yeterli Bulma Durumu

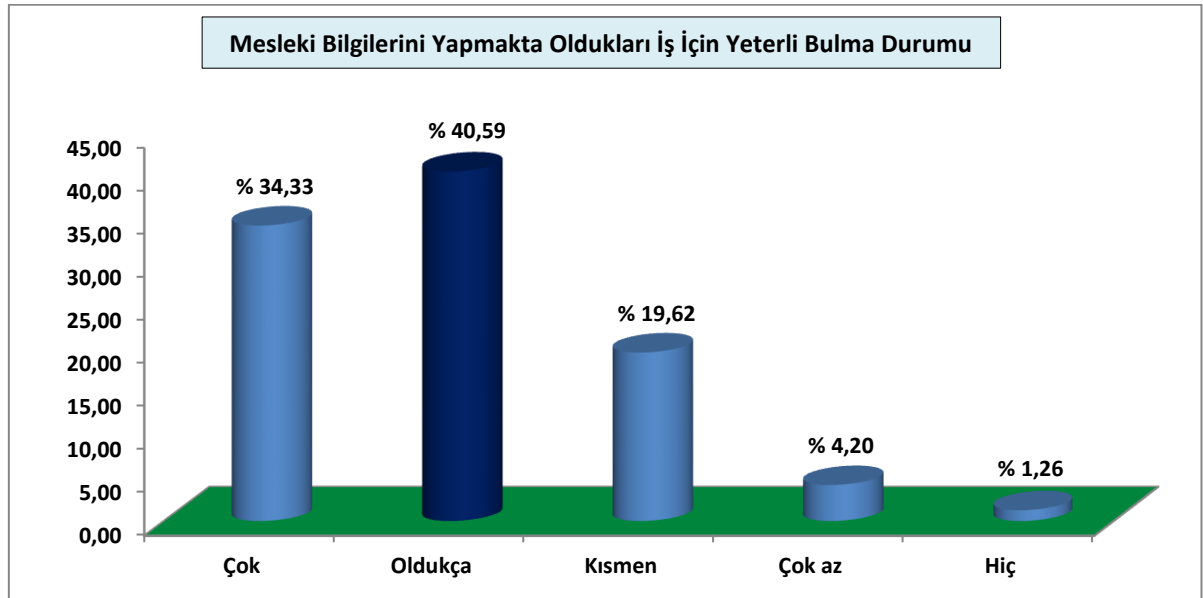
Çalışan mezunların, okulda kazanmış oldukları mesleki bilgi/teoriyi yaptıkları yada halen yapmakta oldukları iş için yeterli bulma durumuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 21’de görülmektedir. Tablo incelendiğinde okulda kazanılan mesleki bilgi/teorinin iş hayatının taleplerine uygunluğu konusunda mezunların yüzde 34,33’ü “çok”, yüzde 40,59’u “oldukça”, yüzde 19,62’si “kısmen”, yüzde 4,20’si “çok az ve yüzde 1,26’sı ise “hiç” şeklinde değerlendirmektedir.

Tablo 21

S.N.	Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Bilgiyi/Teoriyi Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu	f	%
1	Çok	3.629	34,33
2	Oldukça	4.290	40,59
3	Kısmen	2.074	19,62
4	Çok az	444	4,20
5	Hiç	133	1,26
TOPLAM		10.570	100,00

Belirtilen görüşlerin dağılımına bakıldığında, mezunların okullarda kazanmış oldukları mesleki bilgi/teorinin iş hayatının taleplerine büyük oranda uygun olduğu anlaşılmaktadır. Çok ve oldukça birlikte değerlendirildiğinde, mezunların yaklaşık yüzde 74,92’sinin mesleki bilgi/teoriyi yeterince kazandıkları söylenebilir.

Grafik 20

3.1.22. Okulda Kazanılmış olan Mesleki Beceri/Pratiği Hâlen Yaptıkları/Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu

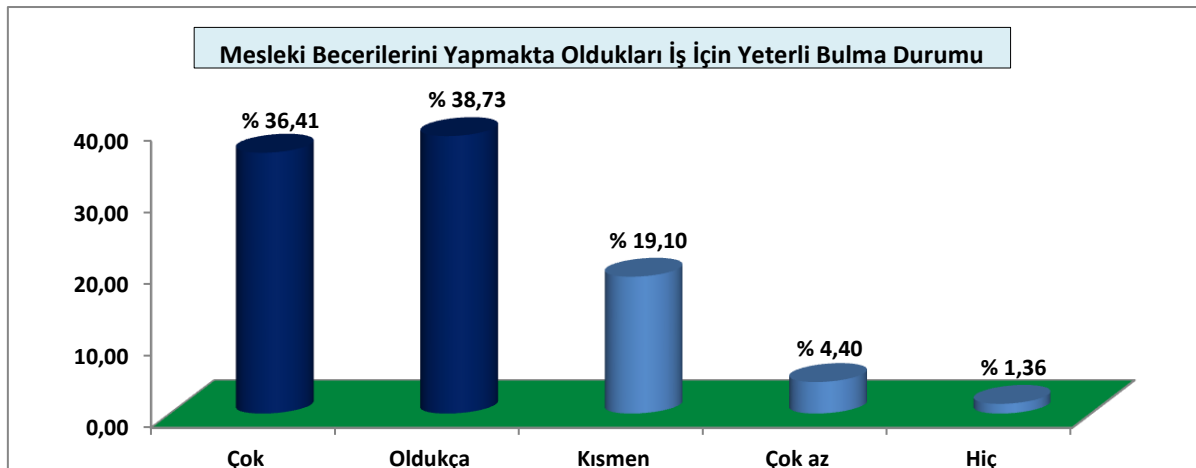
Tablo 22’de, çalışan mezunların okulda kazanmış oldukları mesleki becerileri hâlen çalışmakta oldukları iş için yeterli bulma durumuna yönelik elde edilen bulgular görülmektedir. Aşağıdaki tablo incelendiğinde okullarda kazanılan mesleki becerinin iş hayatının taleplerine uygunluğu konusunda mezunların yüzde 36,41’i “çok”, yüzde 38,73’ü “oldukça”, yüzde 19,10’u “kısmen”, yüzde 4,40’ı ise “çok az” seçeneklerinde görüş belirttiği anlaşılmaktadır.

Tablo 22

S.N.	Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Beceri/Pratiği Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu	f	%
1	Çok	3.849	36,41
2	Oldukça	4.094	38,73
3	Kısmen	2.019	19,10
4	Çok az	465	4,40
5	Hiç	143	1,36
TOPLAM		10.570	100,00

Belirtilen görüşlerin dağılımına bakıldığında, çok ve oldukça seçeneği dikkate alındığında, görüş bildirenlerin toplamının yüzde 75,14 oranında olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu verilere göre mezunların okullarda kazanmış oldukları mesleki becerilerin büyük oranda iş hayatının taleplerine uygun olduğu söylenebilir. Mezun çalışanlar, okulda kazanmış oldukları mesleki bilgi ve mesleki beceriyi hemen hemen aynı oranlarda yeterli bulmaktadırlar. Burada da daha önceki yıllarda yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşen değerler karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 21

3.1.23. Okulda Kazanılan Mesleki Tutum ve İş Alışkanlıklarının Yaptıkları/Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterlik Durumu

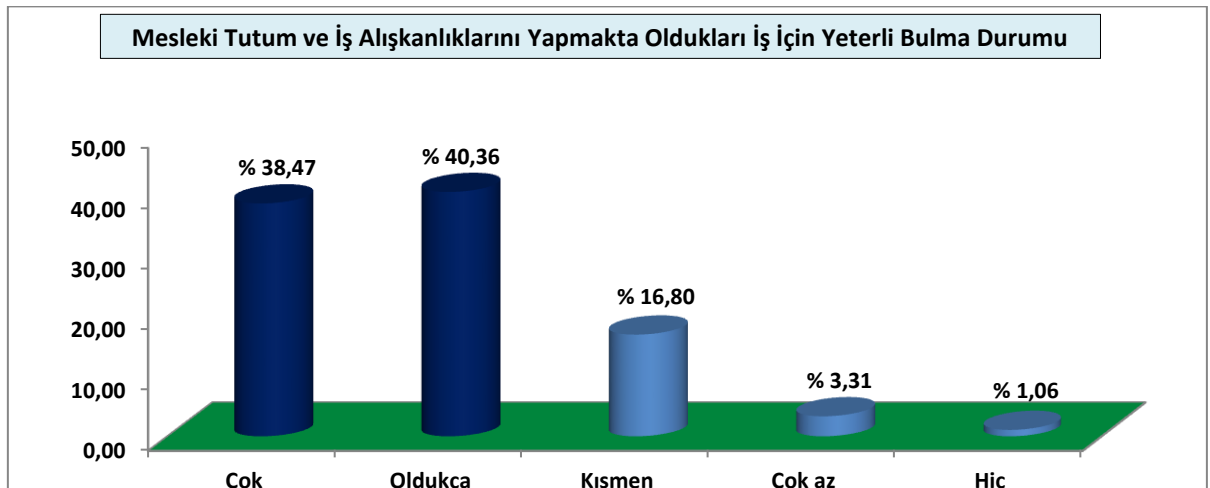
Çalışan mezunların, okulda kazanmış oldukları mesleki tutum ve iş alışkanlıklarını yaptıkları veya hâlen yapmakta oldukları iş için yeterli bulmalarına yönelik elde edilen bulgular Tablo 23'te görülmektedir. Tablo incelendiğinde, okullarda kazanılan mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının iş hayatının taleplerine uygunluğu konusunda, mezunların yüzde 38,47'si “çok”, yüzde 40,36'sı “oldukça”, yüzde 16,80'i “kısmen”, yüzde 3,31'i ise “çok az” seçeneğinde görüş belirttiği anlaşılmaktadır.

Tablo 23

S.N.	Okulda Kazanılmış Olan Mesleki Tutum ve İş Alışkanlıklarını Yapmakta Oldukları İş İçin Yeterli Bulma Durumu	f	%
1	Çok	4.066	38,47
2	Oldukça	4.266	40,36
3	Kısmen	1.776	16,80
4	Çok az	350	3,31
5	Hiç	112	1,06
TOPLAM		10.570	100,00

Belirtilen görüşlere göre, mezunların okullarda kazanmış oldukları mesleki tutum ve iş alışkanlıkları iş hayatının taleplerine yaklaşık yüzde 78,83 oranında uygundur. Bu sonuca göre, mesleki bilgi/teori ve mesleki beceri/pratik olarak elde edilen yeterliklere göre mezunların kazanmış oldukları mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının daha iyi durumda olduğu görülmekle birlikte eğitimin amacı ve hedefinin tam öğrenme olduğu göz önüne alındığında bu sonuçların daha da yükseltilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Buradaki sonuçlar da daha önceki yıllarda yapılan e-mezun araştırma raporu sonuçları ile büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Grafik 22

3.1.24. Okulda Kullanılan Araç-Gereçlerle/Makine Teçhizatla İşyerinde Kullanılanlar Arasındaki Farklılık Durumu

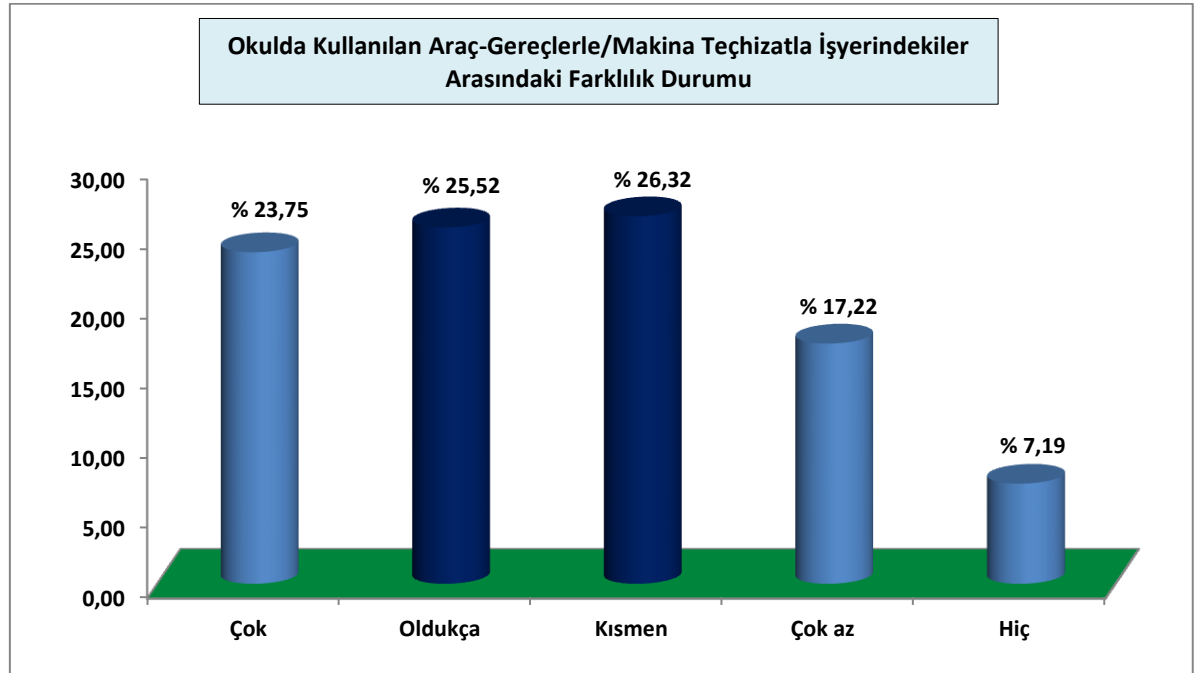
Tablo 24’te, çalışan mezunların okulda kullandıkları araç-gereç/makine teçhizatla, iş yerinde kullandıkları araç-gereç/makine teçhizat arasındaki farklılık durumuna yönelik elde edilen bulgular görülmektedir. Tablo incelendiğinde okullarda kullanılan araç-gereç/makine teçhizatla, iş yerlerinde kullanılanlar arasında mezunların, yüzde 23,75’i “çok”, yüzde 25,52’si “oldukça”, yüzde 26,32’si “kısmen”, yüzde 17,22’si ise “çok az” benzerlik olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Tablo 24

S.N.	Okulda Kullanılan Araç-Gereçlerle/Makina Teçhizatla İşyerindekiler Arasındaki Farklılık Durumu	f	%
1	Çok	2.511	23,75
2	Oldukça	2.697	25,52
3	Kısmen	2.782	26,32
4	Çok az	1.820	17,22
5	Hiç	760	7,19
TOPLAM		10.570	100,00

Belirtilen görüşlerin dağılımına göre, kısmen ve altını yetersiz kabul edecek olursak (% 50,73) okullardaki araç-gereç/makine ve teçhizatın işletmelerde kullanılan makine teçhizat ile yeterince uyum göstermediği söylenebilir.

Grafik 23

3.1.25. Mezunların Alan/Dalları ile İlgili Çalıştıkları İşten Ayrılarak İşsiz Kalma Nedenleri

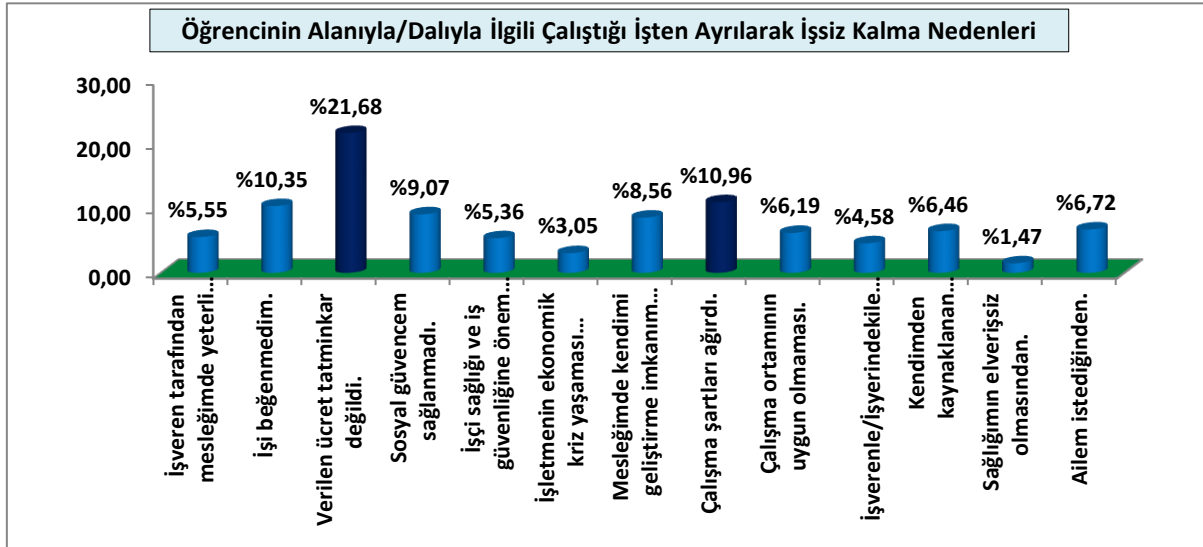
Tablo 25’te, ücretli bir işte çalışan mezunların, alan/dalları ile ilgili işlerinden ayrılma nedenlerini öğrenmek amacıyla yöneltilen sorudan elde edilen bulgular görülmektedir. Tablo incelendiğinde mezuniyet sonrası ücretli bir işte çalışırken bu işinden ayrılan/ayrılmak zorunda kalan mezunların, yüzde **21,68**’i verilen ücret tatminkâr olmadığı için, yüzde **10,96**’sı iş yerinde çalışma şartları ağır olduğu için, yüzde **10,35**’i işi beğenmedim için, yüzde **9,07**’si ise sosyal güvencesi (SGK) sağlanmadığı için işinden ayrıldıklarını/ayrılmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 25

S.N.	Öğrencinin Alanıyla/Dalıyla İlgili Çalıştığı İşten Ayrılarak İşsiz Kalma Nedenleri	f	%
1	İşveren tarafından mesleğimde yeterli görülmedim.	431	5,55
2	İş beğenmedim.	803	10,35
3	Verilen ücret tatminkâr değildi.	1.682	21,68
4	Sosyal güvencem sağlanmadı.	704	9,07
5	İşçi sağlığı ve iş güvenliğine önem verilmiyordu.	416	5,36
6	İşletmenin ekonomik kriz yaşaması nedeniyle işten çıkarıldım.	237	3,05
7	Mesleğimde kendimi geliştirme imkânım yoktu.	664	8,56
8	Çalışma şartları ağırdı.	850	10,96
9	Çalışma ortamının uygun olmaması.	480	6,19
10	İşverenle/İşyerindekilerle anlaşamadım.	355	4,58
11	Kendimden kaynaklanan sorunlarım vardı.	501	6,46
12	Sağlığımın elverişsiz olmasından.	114	1,47
13	Ailem istediğinden.	521	6,72
Verilen Cevapların Toplamı		7.758	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 5380			

Bu dağılıma bakıldığında, ücretli bir işte çalışırken işsiz kalan mezunların büyük oranda; yetersiz ücret verilmesi, sosyal güvencelerinin sağlanmaması, çalışma şartlarının sağlıksız, yetersiz ve uygun olmaması sonucu işlerinden çıktıkları anlaşılmaktadır. İşverenler, nitelikli ara kademe eleman bulmakta zorluk çektiklerini beyan etseler de, bu tabloda ortaya çıkan sonuca göre, bazı işverenlerin üzerlerine düşen sorumlulukları tam yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır. Çalışanların üretim faktörlerinden birisi olduğu göz ardı edilip, çalışanın üretimden aldığı payı yani tatminkâr ücreti vermeyen, işçilere uygun çalışma şartlarını sağlamayan işverenlerin olduğu bu sonuçlardan anlaşılmaktadır.

Grafik 24

3.1.26. Mezunların Alan/Dalları ile İlgili Çalıştığı İşten Ayrılarak Alanı/Dalı Dışında Bir İşte Çalışma Nedenleri

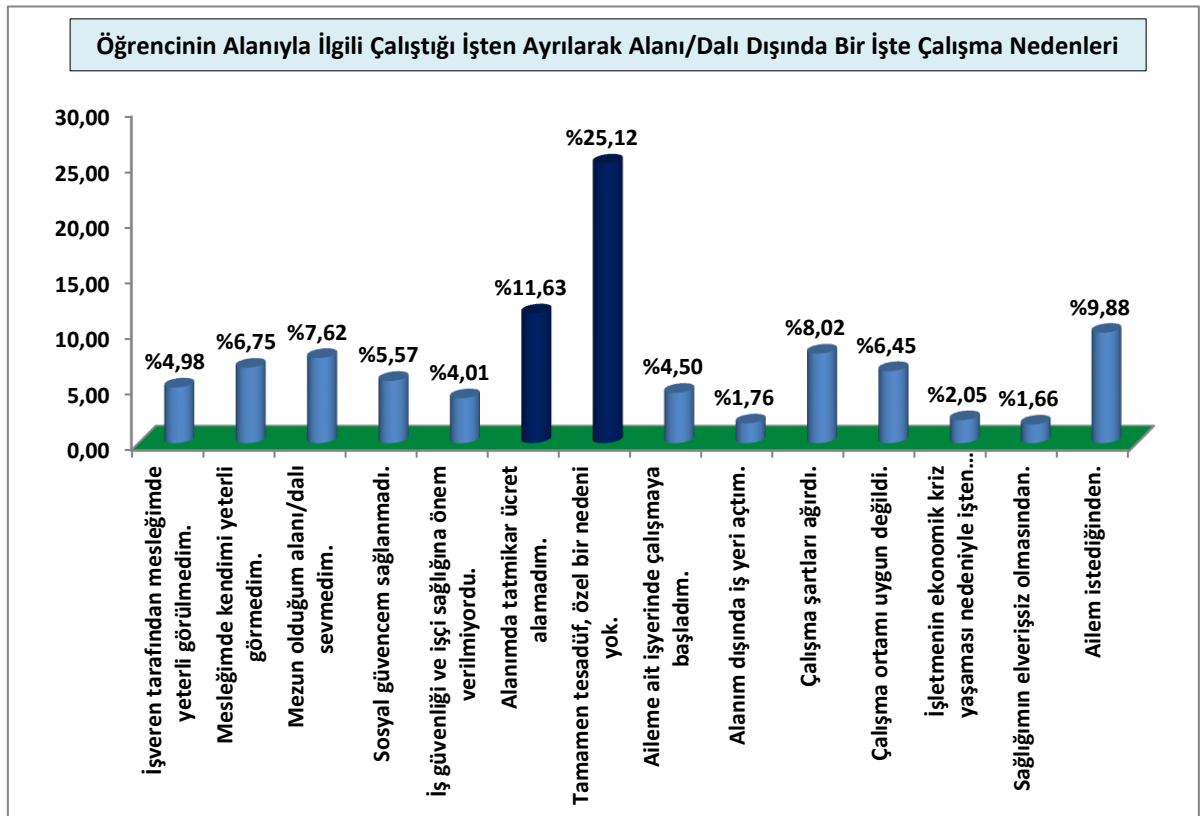
Mezunların alanı/dalı ile ilgili çalıştıkları işten ayrılarak alanı/dalı dışında bir işte çalışmalarının sebeplerini öğrenmek amacıyla yöneltilen sorudan elde edilen bulgular Tablo 26'da görülmektedir. Tablo incelendiğinde alanı/dalı dışında çalışmak zorunda kalmalarının nedenleri olarak mezunların, yüzde 25,12'si bu durumun tamamen tesadüf olduğunu ve özel bir nedeninin olmadığını, yüzde 11,63'ü alanında/dalında verilen ücretin tatminkâr olmadığını, yüzde 9,88'i ailesi istediğinden, yüzde 8,02'si çalışma şartlarının ağır olduğunu, yüzde 7,62'si mezun olduğu alanı/dalı sevmediğini, yüzde 6,75'i mesleğinde kendini yeterli görmediğini, yüzde 6,45'i ise çalışma ortamının uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 26

S.N.	Öğrencinin Alanıyla İlgili Çalıştığı İşten Ayrılarak Alanı/Dalı Dışında Bir İşte Çalışma Nedenleri	f	%
1	İşveren tarafından mesleğimde yeterli görülmedim.	51	4,98
2	Mesleğimde kendimi yeterli görmedim.	69	6,75
3	Mezun olduğum alanı/dalı sevmedim.	78	7,62
4	Sosyal güvencem sağlanmadı.	57	5,57
5	İş güvenliği ve işçi sağlığına önem verilmiyordu.	41	4,01
6	Alanımda tatminkâr ücret alamadım.	119	11,63
7	Tamamen tesadüf, özel bir nedeni yok.	257	25,12
8	Aileme ait işyerinde çalışmaya başladım.	46	4,50
9	Alanım dışında iş yeri açtım.	18	1,76
10	Çalışma şartları ağırdı.	82	8,02
11	Çalışma ortamı uygun değildi.	66	6,45
12	İşletmenin ekonomik kriz yaşaması nedeniyle işten çıkarıldım.	21	2,05
13	Sağlığımın elverişsiz olmasından.	17	1,66
14	Ailem istediğinden.	101	9,88
Verilen Cevapların Toplamı		1.023	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 856			

Bu dağılıma bakıldığında, mezunların alanı ile ilgili ücretli bir işte çalışırken ayrılarak alanı/dalı dışında bir işte çalışmalarının nedenlerinin başında, tamamen tesadüf olduğu ve yetersiz ücret almalarının geldiği görülmektedir. Mesleki eğitimin pahalı bir eğitim olduğu göz önüne alındığında mezunların bu gerekçelerinin üzerinde düşünülmesi, yeni politikalar üretilmesi açısından önemlidir. Alanı/dalı ile ilgili çalıştıkları işten ayrılarak başka alanlarda çalışmaların gösterdikleri gerekçelerden, Çalışma şartlarının sağlıksız, yetersiz ve uygun olmaması, sosyal güvencelerinin sağlanmaması, mezun olduğu alanı/dalı sevmemesi ve ailesinin isteği gibi gerekçelerin ortadan kaldırılması için ilgili birimlerin gerekli önlemleri alması gerekmektedir. Burada politika belirleyici ve karar verici konumda olan yetkililer için üzerinde dikkatle durulması gereken konular ön plana çıkmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim yalnızca Millî Eğitim Bakanlığına ait bir iş olmayıp diğer paydaş kamu kurum ve kuruluşları, sanayi ve ticaret odaları, sivil toplum kuruluşları, öğrencilerin aileleri, esnaf ve sanatkarlar ve toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren bir eğitim faaliyetidir.

Grafik 25

3.1.27. Mezunların Bitirmiş Oldukları Alan/Dal Dışında (İlgisiz) Bir İşte Çalışmalarının Nedenleri

Tablo 27’de, hâlen bir işte çalışan mezunların mezun oldukları alan/dal dışında bir işte çalışma nedenlerini öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular görülmektedir. Tablo 27 incelendiğinde mezunların yüzde 25,58’i öğrenim gördüğü alanda/dalda iş bulamadığı, yüzde 20,00’si tamamen tesadüf, özel bir nedeni yok, yüzde 9,12’si alanında tatminkar ücret verilmediğinden, yüzde 8,76’sı mezun olduğu alanı/dalı sevmediğinden, yüzde 6,68’i ailesinin isteğiyle mezun olduğu alan/dalın dışında bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, öğrenim gördüğüm alanda/dalda iş bulamadığımdan diyenlerin 1/4 oranının üzerinde çıkması dikkate alınması gereken önemli bir veridir.

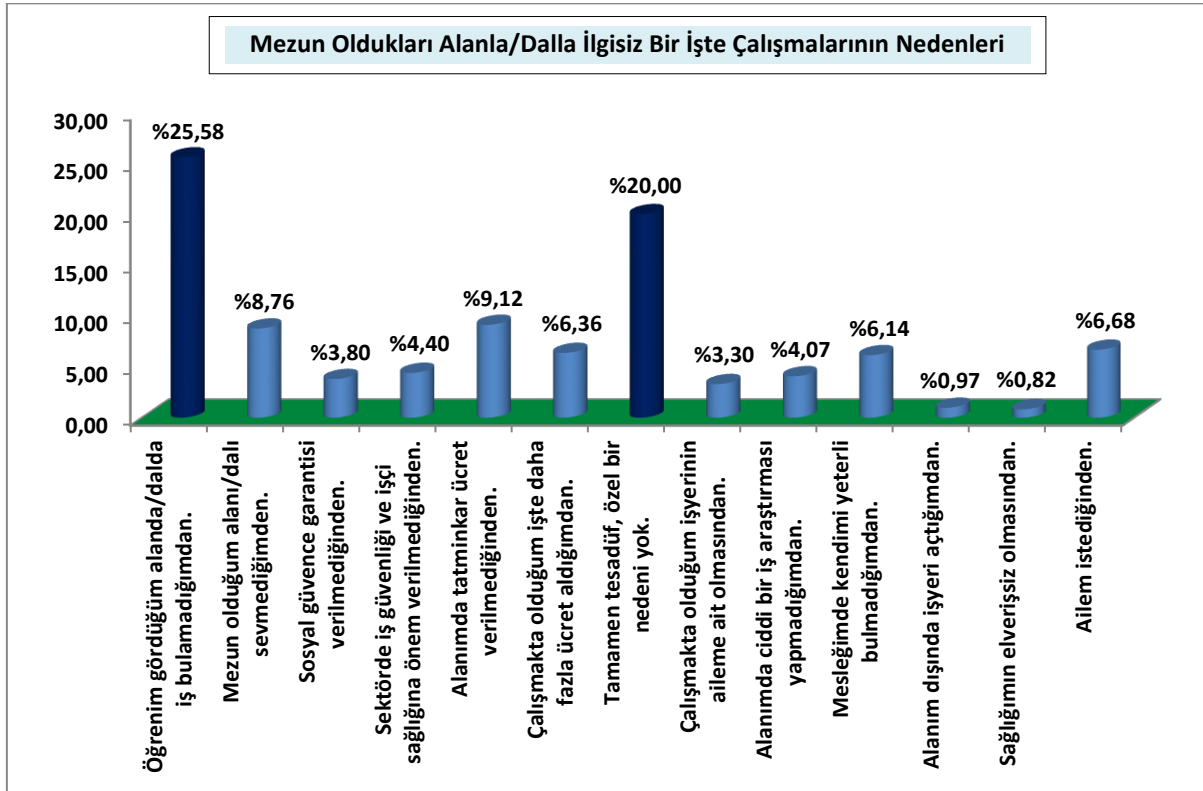
Tablo 27

S.N.	Mezun Olduktan Sonra Alanıyla/Dalıyla İlgisiz Bir İşte Çalışma Nedenleri	f	%
1	Öğrenim gördüğüm alanda/dalda iş bulamadığımdan.	1.428	25,58
2	Mezun olduğum alanı/dalı sevmediğinden.	489	8,76
3	Sosyal güvence garantisi verilmediğinden.	212	3,80
4	Sektörde iş güvenliği ve işçi sağlığına önem verilmediğinden.	246	4,40
5	Alanımda tatminkar ücret verilmediğinden.	509	9,12
6	Çalışmakta olduğum işte daha fazla ücret aldığımdan.	355	6,36
7	Tamamen tesadüf, özel bir nedeni yok.	1.117	20,00
8	Çalışmakta olduğum işyerinin aileme ait olmasından.	184	3,30
9	Alanımda ciddi bir iş araştırması yapmadığımdan.	227	4,07
10	Mesleğimde kendimi yeterli bulmadığımdan.	343	6,14
11	Alanım dışında işyeri açtığımdan.	54	0,97
12	Sağlığımın elverişsiz olmasından.	46	0,82
13	Ailem istediğinden.	373	6,68
Verilen Cevapların Toplamı		5.583	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 3765			

Alanı dışındaki işlerde çalışan mezunların yarısından fazlasını, alanında iş bulamayanlar, alanında tatminkâr ücret alamayanlar, alanı dışındaki bir işe tamamen tesadüfen girmiş olanlar ve ailesinin isteğiyle başka bir alanda çalışmak zorunda kalanlar oluşturmaktadır. Bu soru ile ilgili elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere karar verici ve politika belirleyicilerin özellikle eğitim-öğretime açılacak meslek alanları konusunda bu sonuçları göz önünde bulundurmalarında fayda görülmektedir.

Daha önceki yıllardaki e-mezun araştırma raporu sonuçları da buradaki sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Grafik 26

3.1.28 Mezun Olduktan Sonra Hiçbir İşte Çalışmama Nedenleri

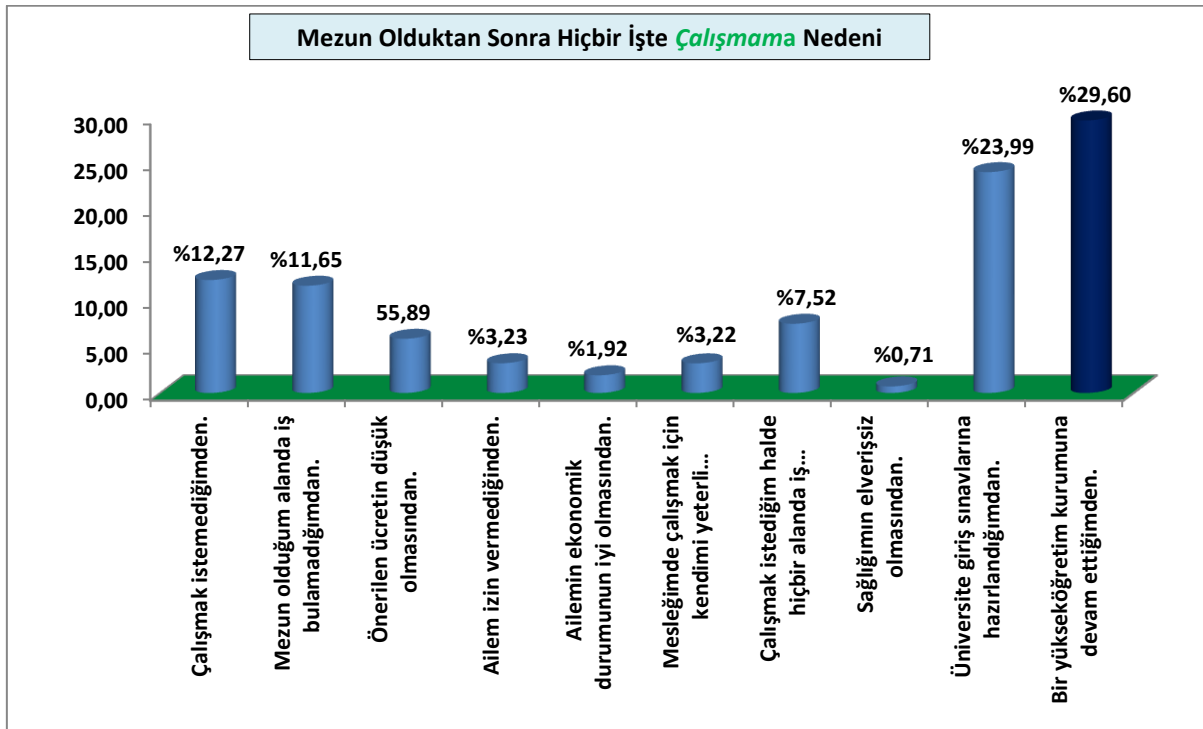
Mezunların, mezun olduktan sonra hiçbir ücretli işte çalışmama nedenlerini öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular Tablo 28’de görülmektedir. Tablo incelendiğinde, mezuniyet sonrası hiçbir işte çalışmayan mezunların yüzde **29,60**’ı bir yükseköğretim kurumuna devam ettiğini, yüzde **23,99**’u üniversite giriş sınavlarına hazırlandığını belirtmişlerdir. Yüzde **12,27**’si çalışmak istemediğinden, yüzde **11,65**’i mezun olduğu alan/dalda iş bulamadığından çalışmadıklarının ifade etmişlerdir. Bu verilere göre okullarda açılan alan ve dalların yörenin ihtiyaçları doğrultusunda açılmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu sonuçlar, yerelde eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi açısından okul/kurumların bünyesindeki alan ve dalların ihtiyaca göre sürekli gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Yörenin özelliklerinin dikkate alınmasını gerektiren başka bir veride, mezunlardan yüzde **3,23**’ünün “ailem izin vermediğinden” seçeneğini işaretlemiş olmasıdır. Bu soruda da önerilen ücretin yetersiz olması da (% **5,89**) dikkat çekicidir.

Tablo 28

S.N.	Mezun Olduktan Sonra Hiçbir İşte Çalışmama Nedeni	f	%
1	Çalışmak istemediğimden.	2.782	12,27
2	Mezun olduğum alanda iş bulamadığımdan.	2.642	11,65
3	Önerilen ücretin düşük olmasından.	1.335	5,89
4	Ailem izin vermediğinden.	732	3,23
5	Ailemin ekonomik durumunun iyi olmasından.	435	1,92
6	Mesleğimde çalışmak için kendimi yeterli bulmadığımdan.	731	3,22
7	Çalışmak istediğim halde hiçbir alanda iş bulamadığımdan.	1.706	7,52
8	Sağlığımın elverişsiz olmasından.	161	0,71
9	Üniversite giriş sınavlarına hazırlandığımdan.	5.438	23,99
10	Bir yükseköğretim kurumuna devam ettiğimden.	6.710	29,60
Verilen Cevapların Toplamı		22.672	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 17.156			

Mezuniyet sonrası çalışmama nedeni olarak, üniversite giriş sınavlarına hazırlandığını ifade edenlerin oranının ise yüzde **23,99** olması, gençlerimizin önemli bir kesiminin iyi bir işe sahip olarak toplumsal hayata katılmak için lise eğitimini yeterli görmediklerini, bunu sağlamanın yolunun üniversite eğitiminden geçtiğine, aynı zamanda bunun kendilerine bir statü kazandırdığına inandıklarını göstermektedir.

Grafik 27

3.2. İşletme Yöneticilerinden Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitimi verilen meslek alanlarında/dallarında faaliyet gösteren işletmelerin temsilcilerinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.2.1. İşletme Yöneticisi Anketini Dolduranların İş Yerlerinin Yasal Statüsü

Tablo 29’da, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitimi verilen meslek alanlarında/dallarında faaliyet gösteren işletmelerin yasal statüsüne ait dağılım yer almaktadır.

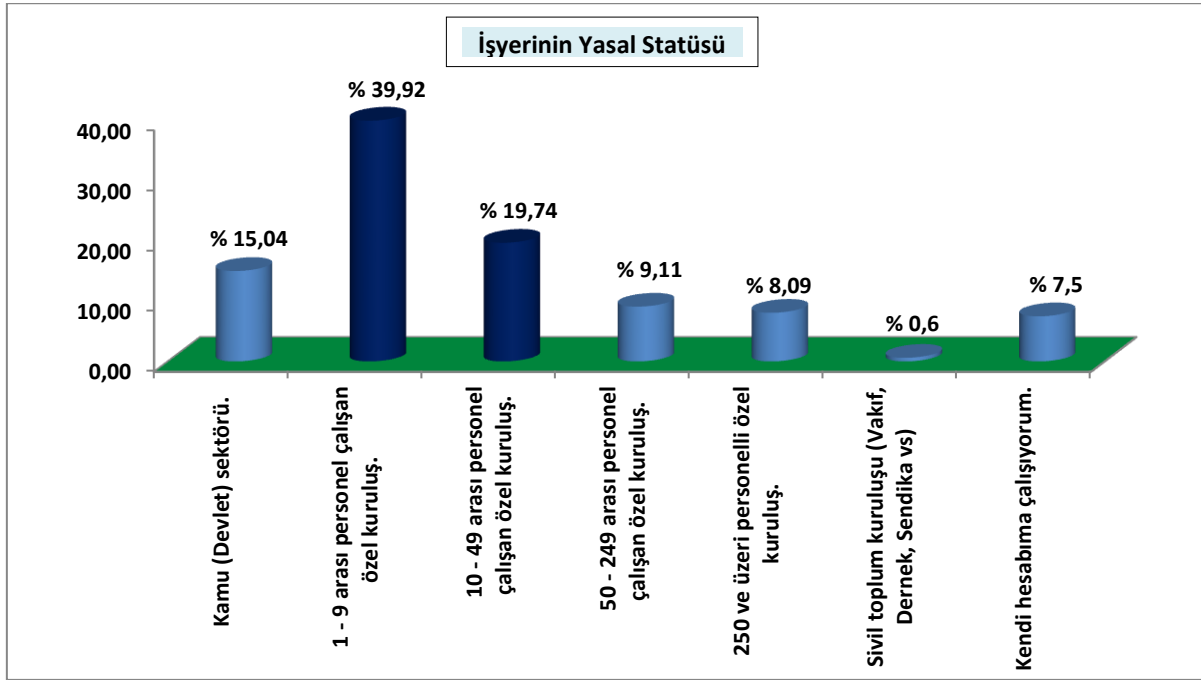
İşyerleri, çalıştırdığı personel sayısına göre 7 kategoriye ayrılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre işletme yöneticilerinin (İşletme sahibi ve yöneticisi, işletme müdürü, bölüm şefi, atölye şefi, kısım şefi, insan kaynakları yetkilisi, eğitim sorumlusu vb.) yüzde 15,04’ü Kamu (Devlet) kurumu yetkilisi, yüzde 39,92’si küçük ölçekli 1-9 personel çalıştıran özel sektör, yüzde 19,74’ü yine küçük ölçekli 10-49 personel çalıştıran özel sektör, yüzde 9,11’i orta ölçekli 50-249 personel çalıştıran özel sektör, yüzde 8,09’u büyük ölçekli 250 ve daha fazla personel çalıştıran özel sektör, yüzde 7,50’si kendi hesabına çalışan işyeri sahipleri ve yüzde 0,60’ı ise sivil toplum kuruluşlarında çalışanlardır.

Tablo 29

S.No	İşyerinin Yasal Statüsü	f	%
1	Kamu (Devlet) sektörü.	1.260	15,04
2	1 - 9 arası personel çalışan özel kuruluş.	3.345	39,92
3	10 - 49 arası personel çalışan özel kuruluş.	1.654	19,74
4	50 - 249 arası personel çalışan özel kuruluş.	763	9,11
5	250 ve üzeri personelli özel kuruluş.	678	8,09
6	Sivil toplum kuruluşu (Vakıf, Dernek, Sendika vs)	50	0,60
7	Kendi hesabıma çalışıyorum.	629	7,50
T O P L A M		8.379	100,00

Türkiye’deki işletmelerin büyük bir çoğunluğunun 1-49 arası personel çalıştıran küçük ölçekli işletme olduğu göz önüne alındığında anket dolduranların dağılımının bu şekilde oluşmasının doğal olduğu değerlendirilebilir.

Grafik 28

3.2.2. İşletme Yöneticilerinin İşletmedeki Görevi/Statüsü

Anketleri dolduran işletme yöneticilerinin işletmelerindeki görevlerine ait veriler Tablo 30’da yer almaktadır.

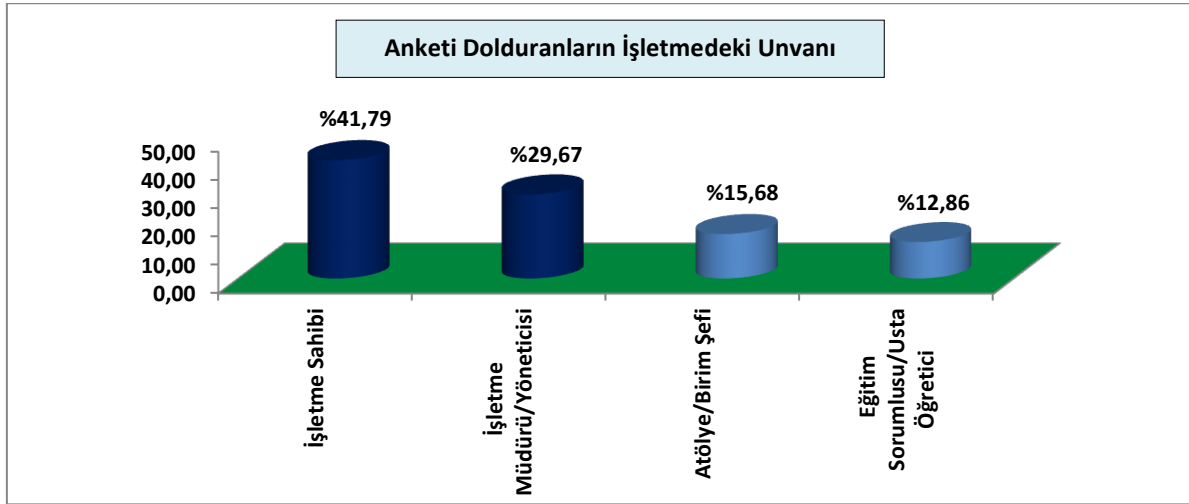
Anket dolduran **8.342** işletme yöneticisinin yüzde **41,79**’u işletme sahibi, yüzde **29,67**’si işletme müdürü/yöneticisi, yüzde **15,68**’i atölye/birim şefi, yüzde **12,86**’sı ise eğitim sorumlusu/usta öğretici oldukları görülmektedir.

Tablo 30

S.No	Anketi Dolduranların İşletmedeki Unvanı	f	%
1	İşletme Sahibi	3.486	41,79
2	İşletme Müdürü/Yöneticisi	2.475	29,67
3	Atölye/Birim Şefi	1.308	15,68
4	Eğitim Sorumlusu/Usta Öğretici	1.073	12,86
TOPLAM		8.342	100,00

İşletme yöneticilerinin yüzde 41,79’unun işletme sahibi olmasının nedeni olarak, anketleri dolduran toplam işletme sayısının yüzde 50’den fazlasının küçük ölçekli işletme olması gösterilebilir. Küçük ölçekli işletmelerin genelde işletme sahibi tarafından yönetildiği bilinmektedir.

Grafik 29

3.2.3. İşverenlerin Nitelikli Eleman Bulmakta Çektikleri Zorluk Derecesi

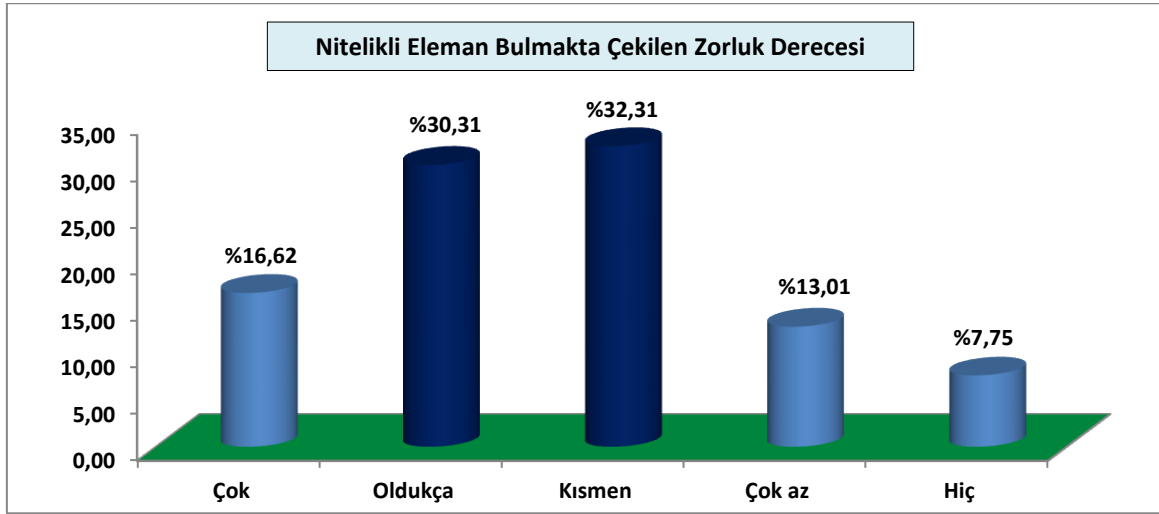
İşverenlerin nitelikli eleman bulmakta çektikleri zorlukları öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular Tablo 31’de görülmektedir. Nitelikli eleman bulmakta zorluk çekme konusunda işverenlerin yüzde 32,31’i “kısmen”, yüzde 30,31’i “oldukça”, yüzde 16,62’si “çok”, yüzde 13,01’i ise “çok az” düzeyinde zorluk çektikleri şeklinde görüş bildirmişlerdir. Cevap verenlerin yine yüzde 7,75’i “hiç” zorluk çekmediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 31

S.No	Nitelikli Eleman Bulmakta Çekilen Zorluk Derecesi	f	%
1	Çok	1.391	16,62
2	Oldukça	2.537	30,31
3	Kısmen	2.704	32,31
4	Çok az	1.089	13,01
5	Hiç	648	7,75
TOPLAM		8.369	100,00

Belirtilen görüşlerin dağılımına bakıldığında işverenlerin nitelikli eleman istihdam etmede zorluk çektikleri görülmektedir. Mesleki ve teknik öğretim okulları mezunlarından elde edilen verilerde, mezunların önemli oranda işsiz olduğu görülürken, işverenin ise eleman bulmakta zorluk çektiklerini beyan etmesi çelişkili bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışan mezunların yarısından fazlasının asgari ücret kadar ya da daha az ücret almaları da mezun oldukları alanlarda çalışmamalarına neden olarak gösterilebilir. Bu durum mezunların anketlerinde belirtilen görüşlerle de çok açık bir şekilde örtüşmektedir.

Grafik 30

3.2.4. İşletmelerin Meslek Lisesi Mezunu Çalıştırması

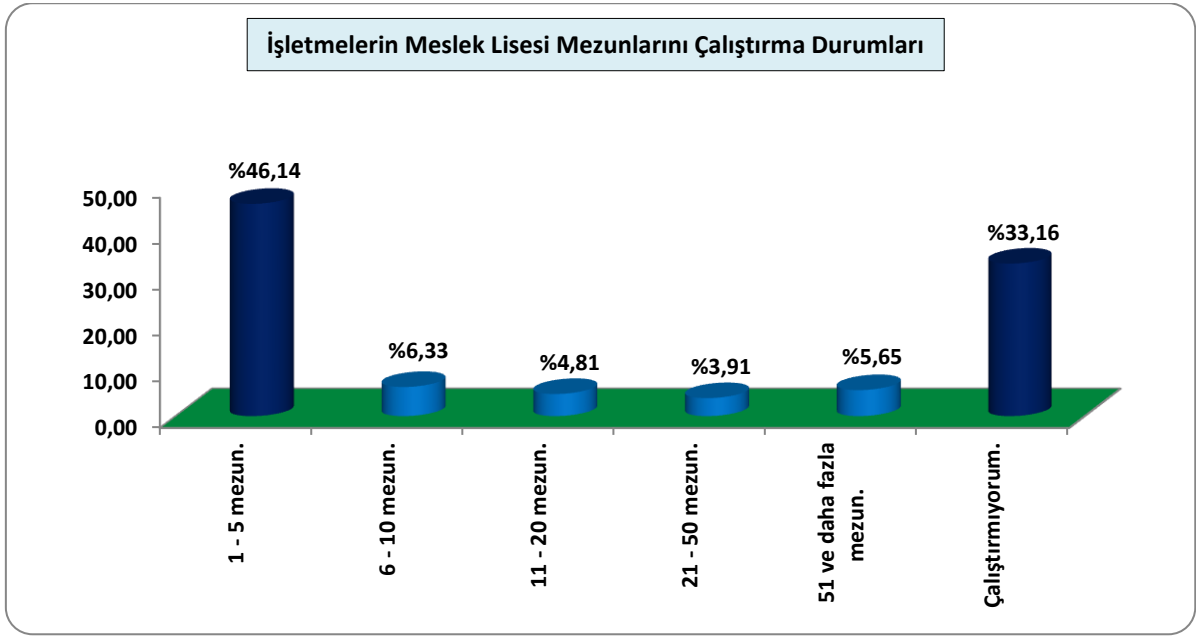
Anket dolduran İşletme Yöneticilerinin, iş yerlerinde mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu mezunlarını çalıştırıp çalıştırmadıklarına ilişkin sorulan sorudan elde edilen veriler Tablo 32’de sunulmuştur. Bu verilere göre İşletme Yöneticilerinden yüzde **66,84**’ü işletmesinde mezunları çalıştırdığını, yüzde **33,16**’sı ise çalıştırmadığını belirtmiştir. İşletme Yöneticilerinin mezunları çalıştırma ve çalıştırmama nedenleri ayrı ayrı sorularla irdelenmiştir.

Tablo 32

S.No	Meslek Lisesi Mezunlarını Çalıştırma Durumları	f	%
1	1 - 5 mezun.	3.844	46,14
2	6 - 10 mezun.	527	6,33
3	11 - 20 mezun.	401	4,81
4	21 - 50 mezun.	326	3,91
5	51 ve daha fazla mezun.	471	5,65
6	Çalıştırmıyorum.	2.762	33,16
T O P L A M		8.331	100,00

Bu araştırmada mezun çalıştıran işverenlerin yanı sıra objektif bir değerlendirme yapabilmek için mezun çalıştırmayan işverenlerin de görüşleri alınmıştır. Burada anket dolduran her iki gurubun (mezun çalıştıran ve mezun çalıştırmayan) sayısının mezunları değerlendirmeye yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Grafik 31

3.2.5. İşletme Yetkililerinin Meslek Lisesi Mezunlarını İşletmelerinde Çalıştırma Nedenleri

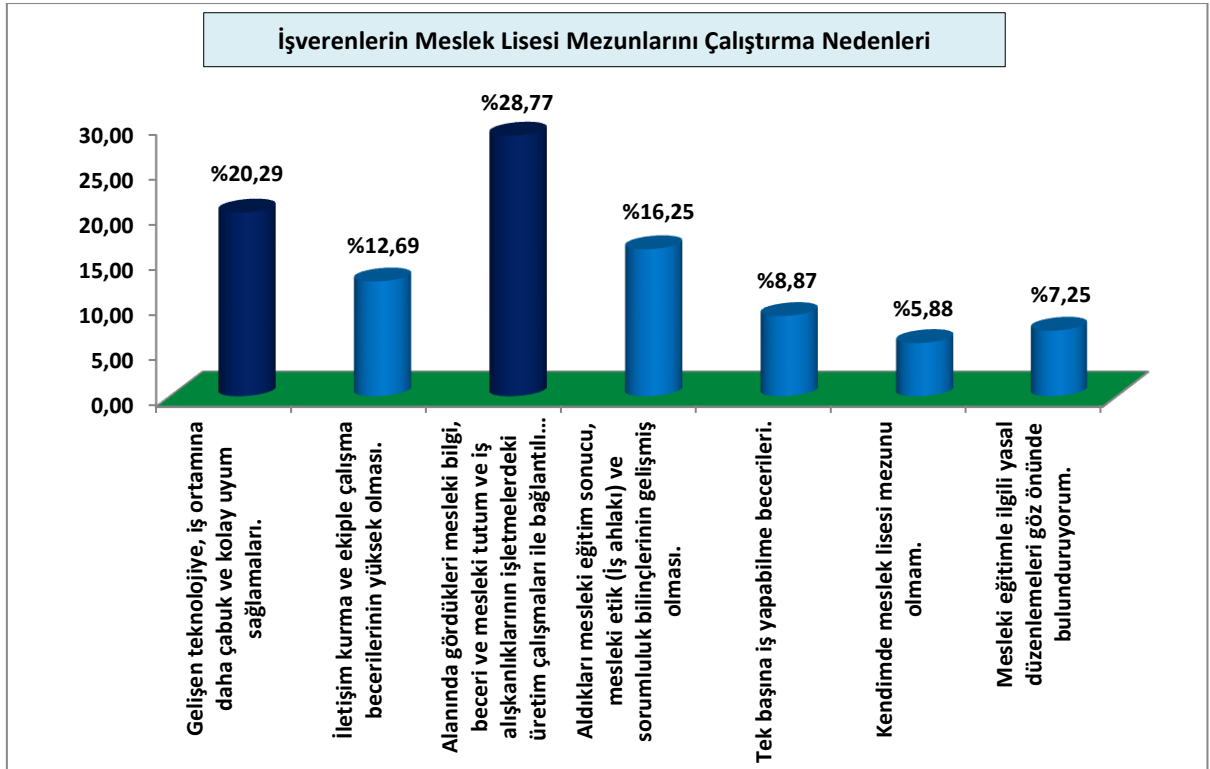
Tablo 33’te, anket dolduran İşletme Yöneticilerinden iş yerlerinde meslek lisesi mezunlarını çalıştıranların tercih nedenlerine ilişkin elde edilen bulgular görülmektedir. Bu soruda, işverenlere birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir.

Tablo 33

S.N	Meslek Lisesi Mezunlarını Çalıştırma Nedenleri	f	%
1	Gelişen teknolojiye, iş ortamına daha çabuk ve kolay uyum sağlamaları.	2.694	20,29
2	İletişim kurma ve ekiple çalışma becerilerinin yüksek olması.	1.685	12,69
3	Alanında gördükleri mesleki bilgi, beceri ve mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının işletmelerdeki üretim çalışmaları ile bağlantılı olması.	3.819	28,77
4	Aldıkları mesleki eğitim sonucu, mesleki etik (İş ahlakı) ve sorumluluk bilinçlerinin gelişmiş olması.	2.158	16,25
5	Tek başına iş yapabilme becerileri.	1.177	8,87
6	Kendimde meslek lisesi mezunu olmam.	780	5,88
7	Mesleki eğitimle ilgili yasal düzenlemeleri göz önünde bulunduruyorum.	963	7,25
Verilen Cevapların Toplamı		13.276	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 5613			

Tablo 33’te işletmelerinde meslek lisesi mezunlarını çalıştıranların, çalıştırma gerekçelerine bakıldığında, yüzde **28,77**’si “Alanında gördükleri mesleki bilgi ve becerilerin işletmelerdeki üretim çalışmaları ile bağlantılı olması”, yüzde **20,29**’u “Gelişen teknolojiye ve iş ortamına daha çabuk ve kolay uyum sağlamaları”, yüzde **16,25**’i “Aldıkları mesleki eğitim sonucu mesleki etik (İş ahlakı) ve sorumluluk bilinçlerinin gelişmiş olması”, yüzde **12,69**’u “İletişim kurma ve ekiple çalışma becerilerinin yüksek olması”, yüzde **8,87**’si ise “Tek başına iş yapabilme becerileri”nin olması, maddelerine öncelik verdikleri anlaşılmaktadır.

Grafik 32

3.2.6. Çalışan Meslek Lisesi Mezunlarının Mezun Oldukları Alanlara/Dallara Göre Mesleki Yeterliklerinin İşverenlerce Değerlendirilmesi

Tablo 34’te, işverenlerin çalıştırdıkları mezunların mesleki yeterliklerini mezun oldukları alanlara/dallara göre değerlendirmesine ilişkin elde edilen bulgular verilmiştir.

Anket dolduran işverenlerin değerlendirmelerini 60 alanda yaptıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda işverenler, mezunların okulda kazanmış oldukları mesleki yeterliliklerle ilgili olarak mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki tutum ve iş alışkanlıklarına ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Bu verilere göre, Elektrik Elektronik Teknolojisi, Muhasebe ve Finansman, Bilişim Teknolojileri, Makina Teknolojisi ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi

alanlarının ilk sıralarda olduğu işyeri temsilcilerinin görüşlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Ülkemizde mesleki ve teknik ortaöğretimde halen 54 meslek alanında eğitim verilmekte olup en fazla öğrencisi olan ilk 10 alan içerisinde söz konusu alanların da bulunduğu göz önüne alınırsa bu alanlarda faaliyet gösteren işveren görüşlerinin çoğunlukta olması anlaşılabilir bir durumdur. Tablo 34'teki görüşler alanlara göre değişiklik göstermekle birlikte büyük oranda görüşlerin “oldukça” ve “çok” seçeneklerinde yoğunlaşmış olduğu görülmektedir. Ankete cevap veren işletme yöneticilerinin alanların tümüne ilişkin olarak belirtmiş olduğu görüşlerin her birinin ağırlıklı ortalaması alındığında “çok” ve “oldukça” düzeylerinin toplamının % 74,74 olduğu görülmektedir. Buradan işverenlerin mezunların mesleki yeterliklerinden (mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki tutum ve iş alışkanlıkları) % 74,74 oranında memnun olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 34

İşletme Yöneticilerinin Meslek Lisesi Mezunlarının Mesleki Yeterliliklerini Mezun Oldukları Alanlara Göre Değerlendirilmesi													
S.N	ALANLAR	MESLEKİ YETERLİKLER	%	ÇOK	%	OLDUKÇA	%	KİSMEN	%	ÇOKAZ	%	HİÇ	TOPLAM
1	Acil Sağlık Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	42,16	43	44,12	45	12,75	13	0,98	1	0,00	0	102
		Mesleki Beceri	32,35	33	53,92	55	13,73	14	0,00	0	0,00	0	102
		Mes.Tut.ve İş Alış.	33,66	34	45,54	46	17,82	18	2,97	3	0,00	0	101
		Toplam	36,07	110	47,87	146	14,75	45	1,31	4	0,00	0	305
2	Adalet Alanı	Mesleki Bilgi	47,83	22	28,26	13	23,91	11	0,00		0,00	0	46
		Mesleki Beceri	48,89	22	26,67	12	24,44	11	0,00		0,00	0	45
		Mes.Tut.ve İş Alış.	48,89	22	26,67	12	22,22	10	2,22	1	0,00	0	45
		Toplam	48,53	66	27,21	37	23,53	32	0,74	1	0,00	0	136
3	Aile ve Tüketici Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	30,00	9	43,33	13	23,33	7	3,33	1	0,00	0	30
		Mesleki Beceri	24,14	7	51,72	15	20,69	6	3,45	1	0,00	0	29
		Mes.Tut.ve İş Alış.	32,14	9	46,43	13	21,43	6	0,00		0,00	0	28
		Toplam	28,74	25	47,13	41	21,84	19	2,30	2	0,00	0	87
4	Anestezi ve Reanimasyon Alanı	Mesleki Bilgi	19,23	5	46,15	12	19,23	5	11,54	3	3,85	1	26
		Mesleki Beceri	18,52	5	44,44	12	25,93	7	7,41	2	3,70	1	27
		Mes.Tut.ve İş Alış.	11,11	3	40,74	11	33,33	9	11,11	3	3,70	1	27
		Toplam	16,25	13	43,75	35	26,25	21	10,00	8	3,75	3	80
5	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	37,50	3	12,50	1	50,00	4	0,00		0,00		8
		Mesleki Beceri	28,57	2	28,57	2	42,86	3	0,00		0,00		7
		Mes.Tut.ve İş Alış.	28,57	2	14,29	1	42,86	3	14,29	1	0,00		7
		Toplam	31,82	7	18,18	4	45,45	10	4,55	1	0,00	0	22

S.N	ALANLAR	MESLEKİ YETERLİKLER	%	ÇOK	%	OLDUKÇA	%	KISMEN	%	ÇOKAZ	%	HİÇ	TOPLAM
6	Bahçecilik Alanı	Mesleki Bilgi	18,18	2	63,64	7	9,09	1	9,09	1	0,00		11
		Mesleki Beceri	9,09	1	54,55	6	27,27	3	9,09	1	0,00		11
		Mes.Tut.ve İş Alış.	18,18	2	36,36	4	36,36	4	9,09	1	0,00		11
		Toplam	15,15	5	51,52	17	24,24	8	9,09	3	0,00	0	33
7	Bilişim Teknolojileri Alanı	Mesleki Bilgi	35,14	305	42,40	368	19,59	170	2,53	22	0,35	3	868
		Mesleki Beceri	36,87	316	40,37	346	19,25	165	3,15	27	0,35	3	857
		Mes.Tut.ve İş Alış.	37,38	320	41,94	359	16,94	145	3,39	29	0,35	3	856
		Toplam	36,46	941	41,57	1073	18,60	480	3,02	78	0,35	9	2.581
8	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri Alanı	Mesleki Bilgi	16,67	1	50,00	3	16,67	1	16,67	1	0,00		6
		Mesleki Beceri	0,00		71,43	5	28,57	2	0,00		0,00		7
		Mes.Tut.ve İş Alış.	0,00		83,33	5	0,00		16,67	1	0,00		6
		Toplam	5,26	1	68,42	13	15,79	3	10,53	2	0,00	0	19
9	Büro Yönetimi Alanı	Mesleki Bilgi	26,77	53	42,42	84	25,25	50	5,05	10	0,51	1	198
		Mesleki Beceri	27,18	53	40,51	79	26,15	51	6,15	12	0,00		195
		Mes.Tut.ve İş Alış.	28,80	55	41,88	80	25,65	49	3,66	7	0,00		191
		Toplam	27,57	161	41,61	243	25,68	150	4,97	29	0,17	1	584
10	Çevre Sağlığı Alanı	Mesleki Bilgi	44,44	4	22,22	2	33,33	3	0,00		0,00		9
		Mesleki Beceri	42,86	3	42,86	3	14,29	1	0,00		0,00		7
		Mes.Tut.ve İş Alış.	42,86	3	28,57	2	14,29	1	14,29	1	0,00		7
		Toplam	43,48	10	30,43	7	21,74	5	4,35	1	0,00	0	23
11	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı	Mesleki Bilgi	31,86	137	48,14	207	19,07	82	0,93	4	0,00		430
		Mesleki Beceri	34,73	149	48,48	208	15,62	67	1,17	5	0,00		429
		Mes.Tut.ve İş Alış.	34,74	148	46,71	199	16,67	71	1,88	8	0,00		426
		Toplam	33,77	434	47,78	614	17,12	220	1,32	17	0,00	0	1.285
12	Denizcilik Alanı	Mesleki Bilgi	3,70	1	55,56	15	29,63	8	7,41	2	3,70	1	27
		Mesleki Beceri	11,11	3	51,85	14	33,33	9	0,00		3,70	1	27
		Mes.Tut.ve İş Alış.	19,23	5	53,85	14	23,08	6	0,00		3,85	1	26
		Toplam	11,25	9	53,75	43	28,75	23	2,50	2	3,75	3	80
13	Diş Protez Alanı	Mesleki Bilgi	0,00		100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Mesleki Beceri	0,00		100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Mes.Tut.ve İş Alış.	0,00		100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Toplam	0,00	0	100,0	3	0,00	0	0,00	0	0,00	0	3
14	Eğlence Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	60,00	3	20,00	1	20,00	1	0,00		0,00		5
		Mesleki Beceri	33,33	2	50,00	3	16,67	1	0,00		0,00		6
		Mes.Tut.ve İş Alış.	33,33	2	33,33	2	33,33	2	0,00		0,00		6
		Toplam	41,18	7	35,29	6	23,53	4	0,00	0	0,00	0	17
15	El Sanatları Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	41,27	26	30,16	19	25,40	16	3,17	2	0,00		63
		Mesleki Beceri	38,71	24	35,48	22	22,58	14	3,23	2	0,00		62
		Mes.Tut.ve İş Alış.	40,98	25	36,07	22	22,95	14	0,00		0,00		61
		Toplam	40,32	75	33,87	63	23,66	44	2,15	4	0,00	0	186
16	Elektrik - Elektronik Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	22,30	335	44,34	666	27,96	420	5,06	76	0,33	5	1.502
		Mesleki Beceri	24,80	367	45,07	667	25,41	376	4,59	68	0,14	2	1.480
		Mes.Tut.ve İş Alış.	27,71	409	44,99	664	23,10	341	4,00	59	0,20	3	1.476
		Toplam	24,92	1111	44,80	1997	25,50	1137	4,55	203	0,22	10	4.458

S.N	ALANLAR	MESLEKİ YETERLİKLER	%	ÇOK	%	OLDUKÇA	%	KISMEN	%	ÇOKAZ	%	HİÇ	TOPLAM
17	Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri Alanı	Mesleki Bilgi	25,33	19	42,67	32	24,00	18	8,00	6	0,00		75
		Mesleki Beceri	18,42	14	48,68	37	23,68	18	7,89	6	1,32	1	76
		Mes.Tut.ve İş Alış.	21,33	16	46,67	35	22,67	17	8,00	6	1,33	1	75
		Toplam	21,68	49	46,02	104	23,45	53	7,96	18	0,88	2	226
18	Gazetecilik Alanı	Mesleki Bilgi	28,57	4	50,00	7	14,29	2	0,00		7,14	1	14
		Mesleki Beceri	14,29	2	64,29	9	14,29	2	0,00		7,14	1	14
		Mes.Tut.ve İş Alış.	21,43	3	57,14	8	14,29	2	0,00		7,14	1	14
		Toplam	21,43	9	57,14	24	14,29	6	0,00	0	7,14	3	42
19	Gemi Yapımı Alanı	Mesleki Bilgi	38,46	5	7,69	1	46,15	6	7,69	1	0,00		13
		Mesleki Beceri	54,55	6	9,09	1	18,18	2	18,18	2	0,00		11
		Mes.Tut.ve İş Alış.	54,55	6	18,18	2	27,27	3	0,00		0,00		11
		Toplam	48,57	17	11,43	4	31,43	11	8,57	3	0,00	0	35
20	Gıda Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	17,35	17	53,06	52	27,55	27	2,04	2	0,00		98
		Mesleki Beceri	23,66	22	47,31	44	25,81	24	3,23	3	0,00		93
		Mes.Tut.ve İş Alış.	22,83	21	48,91	45	25,00	23	3,26	3	0,00		92
		Toplam	21,20	60	49,82	141	26,15	74	2,83	8	0,00	0	283
21	Giyim Üretim Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	23,85	57	40,59	97	31,80	76	3,77	9	0,00		239
		Mesleki Beceri	29,71	71	39,33	94	27,20	65	3,77	9	0,00		239
		Mes.Tut.ve İş Alış.	30,80	73	39,66	94	27,00	64	2,11	5	0,42	1	237
		Toplam	28,11	201	39,86	285	28,67	205	3,22	23	0,14	1	715
22	Grafik ve Fotoğraf Alanı	Mesleki Bilgi	24,07	71	53,22	157	18,31	54	3,73	11	0,68	2	295
		Mesleki Beceri	27,80	82	48,47	143	21,69	64	1,36	4	0,68	2	295
		Mes.Tut.ve İş Alış.	30,27	89	54,08	159	12,59	37	2,72	8	0,34	1	294
		Toplam	27,38	242	51,92	459	17,53	155	2,60	23	0,57	5	884
23	Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	43,86	50	31,58	36	21,05	24	3,51	4	0,00		114
		Mesleki Beceri	44,25	50	31,86	36	23,01	26	0,88	1	0,00		113
		Mes.Tut.ve İş Alış.	45,28	48	32,08	34	16,98	18	5,66	6	0,00		106
		Toplam	44,44	148	31,83	106	20,42	68	3,30	11	0,00	0	333
24	Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	40,51	32	44,30	35	13,92	11	1,27	1	0,00		79
		Mesleki Beceri	41,77	33	45,57	36	10,13	8	2,53	2	0,00		79
		Mes.Tut.ve İş Alış.	43,59	34	43,59	34	10,26	8	2,56	2	0,00		78
		Toplam	41,95	99	44,49	105	11,44	27	2,12	5	0,00	0	236
25	Harita-Tapu-Kadastro Alanı	Mesleki Bilgi	46,34	19	43,90	18	9,76	4	0,00		0,00		41
		Mesleki Beceri	46,34	19	51,22	21	2,44	1	0,00		0,00		41
		Mes.Tut.ve İş Alış.	47,62	20	38,10	16	11,90	5	2,38	1	0,00		42
		Toplam	46,77	58	44,35	55	8,06	10	0,81	1	0,00	0	124
26	Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	0,00		50,00	2	50,00	2	0,00		0,00		4
		Mesleki Beceri	0,00		50,00	2	50,00	2	0,00		0,00		4
		Mes.Tut.ve İş Alış.	25,00	1	25,00	1	50,00	2	0,00		0,00		4
		Toplam	8,33	1	41,67	5	50,00	6	0,00	0	0,00	0	12
27	Hayvan Sağlığı Alanı	Mesleki Bilgi	50,00	6	33,33	4	16,67	2	0,00		0,00		12
		Mesleki Beceri	41,67	5	50,00	6	8,33	1	0,00		0,00		12
		Mes.Tut.ve İş Alış.	58,33	7	25,00	3	16,67	2	0,00		0,00		12
		Toplam	50,00	18	36,11	13	13,89	5	0,00	0	0,00	0	36

S.N.	ALANLAR	MESLEKİ YETERLİKLER	%	ÇOK	%	OLDUK ÇA	%	KISMEN	%	ÇOKAZ	%	HİÇ	TOPLAM
28	Hayvan Yetiştiriciliği Alanı	Mesleki Bilgi	0,00		100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Mesleki Beceri	0,00		100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Mes.Tut.ve İş Alış.	0,00		100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Toplam	0,00	0	100,0	3	0,00	0	0,00	0	0,00	0	3
29	Hemşirelik Alanı	Mesleki Bilgi	25,33	19	57,33	43	16,00	12	1,33	1	0,00		75
		Mesleki Beceri	27,03	20	56,76	42	16,22	12	0,00		0,00		74
		Mes.Tut.ve İş Alış.	29,73	22	52,70	39	13,51	10	4,05	3	0,00		74
		Toplam	27,35	61	55,61	124	15,25	34	1,79	4	0,00	0	223
30	İnşaat Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	18,55	46	53,63	133	27,02	67	0,81	2	0,00		248
		Mesleki Beceri	21,34	51	55,65	133	20,08	48	2,93	7	0,00		239
		Mes.Tut.ve İş Alış.	28,51	69	47,11	114	18,18	44	5,37	13	0,83	2	242
		Toplam	22,77	166	52,13	380	21,81	159	3,02	22	0,27	2	729
31	İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği Alanı	Mesleki Bilgi	0,00		0,00		100,0	3	0,00		0,00		3
		Mesleki Beceri	0,00		0,00		100,0	3	0,00		0,00		3
		Mes.Tut.ve İş Alış.	0,00		0,00		100,0	3	0,00		0,00		3
		Toplam	0,00	0	0,00	0	100,0	9	0,00	0	0,00	0	9
32	Kimya Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	10,75	10	53,76	50	32,26	30	3,23	3	0,00		93
		Mesleki Beceri	12,22	11	62,22	56	22,22	20	3,33	3	0,00		90
		Mes.Tut.ve İş Alış.	17,05	15	57,95	51	22,73	20	2,27	2	0,00		88
		Toplam	13,28	36	57,93	157	25,83	70	2,95	8	0,00	0	271
33	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	28,00	21	57,33	43	14,67	11	0,00		0,00		75
		Mesleki Beceri	29,33	22	52,00	39	17,33	13	1,33	1	0,00		75
		Mes.Tut.ve İş Alış.	37,33	28	42,67	32	16,00	12	4,00	3	0,00		75
		Toplam	31,56	71	50,67	114	16,00	36	1,78	4	0,00	0	225
34	Kuyumculuk Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	40,00	2	20,00	1	40,00	2	0,00		0,00		5
		Mesleki Beceri	20,00	1	80,00	4	0,00		0,00		0,00		5
		Mes.Tut.ve İş Alış.	60,00	3	40,00	2	0,00		0,00		0,00		5
		Toplam	40,00	6	46,67	7	13,33	2	0,00	0	0,00	0	15
35	Laboratuvar Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	23,68	9	36,84	14	28,95	11	10,53	4	0,00		38
		Mesleki Beceri	37,84	14	27,03	10	32,43	12	2,70	1	0,00		37
		Mes.Tut.ve İş Alış.	32,43	12	37,84	14	27,03	10	2,70	1	0,00		37
		Toplam	31,25	35	33,93	38	29,46	33	5,36	6	0,00	0	112
36	Makine Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	20,91	147	46,66	328	27,88	196	3,98	28	0,57	4	703
		Mesleki Beceri	23,03	158	46,06	316	27,70	190	2,77	19	0,44	3	686
		Mes.Tut.ve İş Alış.	23,57	161	51,10	349	22,11	151	2,93	20	0,29	2	683
		Toplam	22,49	466	47,92	993	25,92	537	3,23	67	0,43	9	2.072
37	Matbaa Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	26,00	13	44,00	22	28,00	14	0,00		2,00	1	50
		Mesleki Beceri	22,45	11	48,98	24	26,53	13	2,04	1	0,00		49
		Mes.Tut.ve İş Alış.	30,61	15	42,86	21	18,37	9	6,12	3	2,04	1	49
		Toplam	26,35	39	45,27	67	24,32	36	2,70	4	1,35	2	148

S.N.	ALANLAR	MESLEKİ YETERLİKLER	%	ÇOK	%	OLDUKÇA	%	KISMEN	%	ÇOKAZ	%	HİÇ	TOPLAM
38	Metal Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	23,03	114	50,71	251	23,43	116	2,83	14	0,00		495
		Mesleki Beceri	24,54	120	51,53	252	21,47	105	2,45	12	0,00		489
		Mes.Tut.ve İş Alış.	21,97	107	54,62	266	20,74	101	2,67	13	0,00		487
		Toplam	23,18	341	52,28	769	21,89	322	2,65	39	0,00	0	1.471
39	Metalürji Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	0,00	0	77,78	14	22,22	4	0,00		0,00		18
		Mesleki Beceri	0,00	0	66,67	12	27,78	5	5,56	1	0,00		18
		Mes.Tut.ve İş Alış.	0,00	0	50,00	9	50,00	9	0,00		0,00		18
		Toplam	0,00	0	64,81	35	33,33	18	1,85	1	0,00	0	54
40	Meteoroloji Alanı	Mesleki Bilgi	0,00	0	100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Mesleki Beceri	0,00	0	100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Mes.Tut.ve İş Alış.	0,00	0	100,0	1	0,00		0,00		0,00		1
		Toplam	0,00	0	100,0	3	0,00	0	0,00	0	0,00	0	3
41	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanı	Mesleki Bilgi	27,73	71	44,53	114	23,44	60	3,91	10	0,39	1	256
		Mesleki Beceri	27,53	68	44,94	111	23,48	58	4,05	10	0,00		247
		Mes.Tut.ve İş Alış.	32,79	80	43,44	106	19,67	48	3,28	8	0,82	2	244
		Toplam	29,32	219	44,31	331	22,22	166	3,75	28	0,40	3	747
42	Motorlu Araçlar Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	30,99	110	42,82	152	23,38	83	2,82	10	0,00		355
		Mesleki Beceri	32,20	114	40,68	144	24,29	86	2,82	10	0,00		354
		Mes.Tut.ve İş Alış.	34,46	122	42,66	151	20,34	72	2,54	9	0,00		354
		Toplam	32,55	346	42,05	447	22,67	241	2,73	29	0,00	0	1.063
43	Muhasebe ve Finansman Alanı	Mesleki Bilgi	29,74	372	43,17	540	23,26	291	3,68	46	0,16	2	1.251
		Mesleki Beceri	31,77	393	42,68	528	22,55	279	2,91	36	0,08	1	1.237
		Mes.Tut.ve İş Alış.	37,23	459	41,28	509	18,33	226	2,76	34	0,41	5	1.233
		Toplam	32,89	1224	42,38	1577	21,39	796	3,12	116	0,21	8	3.721
44	Pazarlama ve Perakende Alanı	Mesleki Bilgi	31,61	49	37,42	58	30,97	48	0,00		0,00		155
		Mesleki Beceri	33,12	51	35,06	54	30,52	47	1,30	2	0,00		154
		Mes.Tut.ve İş Alış.	42,48	65	29,41	45	27,45	42	0,65	1	0,00		153
		Toplam	35,71	165	33,98	157	29,65	137	0,65	3	0,00	0	462
45	Plastik Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	26,83	11	46,34	19	21,95	9	2,44	1	2,44	1	41
		Mesleki Beceri	29,27	12	51,22	21	14,63	6	4,88	2	0,00		41
		Mes.Tut.ve İş Alış.	24,39	10	48,78	20	21,95	9	4,88	2	0,00		41
		Toplam	26,83	33	48,78	60	19,51	24	4,07	5	0,81	1	123
46	Radyoloji Alanı	Mesleki Bilgi	35,71	5	42,86	6	14,29	2	7,14	1	0,00		14
		Mesleki Beceri	35,71	5	42,86	6	14,29	2	7,14	1	0,00		14
		Mes.Tut.ve İş Alış.	21,43	3	71,43	10	0,00		7,14	1	0,00		14
		Toplam	30,95	13	52,38	22	9,52	4	7,14	3	0,00	0	42
47	Radyo-Televizyon Alanı	Mesleki Bilgi	22,22	4	44,44	8	27,78	5	5,56	1	0,00		18
		Mesleki Beceri	16,67	3	61,11	11	11,11	2	11,11	2	0,00		18
		Mes.Tut.ve İş Alış.	22,22	4	55,56	10	22,22	4	0,00		0,00		18
		Toplam	20,37	11	53,70	29	20,37	11	5,56	3	0,00	0	54

S.N.	ALANLAR	MESLEKİ YETERLİKLER	%	ÇOK	%	OLDUKÇA	%	KİSMEN	%	ÇOKAZ	%	HİÇ	TOPLAM
48	Raylı Sistemler Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	62,50	5	12,50	1	12,50	1	12,50	1	0,00		8
		Mesleki Beceri	62,50	5	12,50	1	12,50	1	12,50	1	0,00		8
		Mes. Tut.ve İş Alış.	62,50	5	12,50	1	12,50	1	12,50	1	0,00		8
		Toplam	62,50	15	12,50	3	12,50	3	12,50	3	0,00	0	24
49	Sağlık Hizmetleri Sekreterliği Alanı	Mesleki Bilgi	33,33	17	37,25	19	27,45	14	1,96	1	0,00		51
		Mesleki Beceri	31,37	16	35,29	18	29,41	15	3,92	2	0,00		51
		Mes.Tut.ve İş Alış.	36,00	18	34,00	17	26,00	13	2,00	1	2,00	1	50
		Toplam	33,55	51	35,53	54	27,63	42	2,63	4	0,66	1	152
50	Sanat ve Tasarım Alanı	Mesleki Bilgi	25,00	4	43,75	7	31,25	5	0,00		0,00		16
		Mesleki Beceri	41,18	7	11,76	2	47,06	8	0,00		0,00		17
		Mes.Tut.ve İş Alış.	37,50	6	31,25	5	31,25	5	0,00		0,00		16
		Toplam	34,69	17	28,57	14	36,73	18	0,00	0	0,00	0	49
51	Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	23,33	7	60,00	18	16,67	5	0,00		0,00		30
		Mesleki Beceri	23,33	7	63,33	19	13,33	4	0,00		0,00		30
		Mes.Tut.ve İş Alış.	23,33	7	56,67	17	20,00	6	0,00		0,00		30
		Toplam	23,33	21	60,00	54	16,67	15	0,00	0	0,00	0	90
52	Tarım Teknolojileri Alanı	Mesleki Bilgi	26,67	4	33,33	5	33,33	5	6,67	1	0,00		15
		Mesleki Beceri	25,00	4	37,50	6	31,25	5	6,25	1	0,00		16
		Mes.Tut.ve İş Alış.	37,50	6	18,75	3	37,50	6	6,25	1	0,00		16
		Toplam	29,79	14	29,79	14	34,04	16	6,38	3	0,00	0	47
53	Tasarım Teknolojileri Alanı	Mesleki Bilgi	13,79	4	55,17	16	27,59	8	3,45	1	0,00		29
		Mesleki Beceri	17,24	5	44,83	13	34,48	10	3,45	1	0,00		29
		Mes.Tut.ve İş Alış.	17,86	5	39,29	11	39,29	11	3,57	1	0,00		28
		Toplam	16,28	14	46,51	40	33,72	29	3,49	3	0,00	0	86
54	Tekstil Teknolojisi Alanı	Mesleki Bilgi	15,11	34	59,11	133	23,11	52	2,22	5	0,44	1	225
		Mesleki Beceri	14,22	32	63,56	143	20,00	45	1,78	4	0,44	1	225
		Mes.Tut.ve İş Alış.	15,56	35	60,00	135	20,89	47	3,11	7	0,44	1	225
		Toplam	14,96	101	60,89	411	21,33	144	2,37	16	0,44	3	675
55	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme Alanı	Mesleki Bilgi	32,79	80	44,26	108	20,49	50	2,05	5	0,41	1	244
		Mesleki Beceri	32,92	80	45,68	111	17,70	43	2,88	7	0,82	2	243
		Mes.Tut.ve İş Alış.	35,80	87	46,50	113	13,58	33	2,88	7	1,23	3	243
		Toplam	33,84	247	45,48	332	17,26	126	2,60	19	0,82	6	730
56	Tıbbi Laboratuvar Alanı	Mesleki Bilgi	23,08	3	53,85	7	15,38	2	7,69	1	0,00		13
		Mesleki Beceri	7,69	1	69,23	9	23,08	3	0,00		0,00		13
		Mes.Tut.ve İş Alış.	15,38	2	61,54	8	15,38	2	7,69	1	0,00		13
		Toplam	15,38	6	61,54	24	17,95	7	5,13	2	0,00	0	39
57	Uçak Bakım Alanı	Mesleki Bilgi	40,00	2	40,00	2	20,00	1	0,00		0,00		5
		Mesleki Beceri	20,00	1	60,00	3	20,00	1	0,00		0,00		5
		Mes.Tut.ve İş Alış.	20,00	1	80,00	4	0,00		0,00		0,00		5
		Toplam	26,67	4	60,00	9	13,33	2	0,00	0	0,00	0	15
58	Ulaştırma Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	34,81	47	44,44	60	16,30	22	2,96	4	1,48	2	135
		Mesleki Beceri	31,85	43	47,41	64	17,78	24	2,22	3	0,74	1	135
		Mes.Tut.ve İş Alış.	32,82	43	45,80	60	15,27	20	5,34	7	0,76	1	131
		Toplam	33,17	133	45,89	184	16,46	66	3,49	14	1,00	4	401

S.N.	ALANLAR	MESLEKİ YETERLİKLER	%	ÇOK	%	OLDUKÇ A	%	KISMEN	%	ÇOKAZ	%	HİÇ	TOPLAM
59	Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Alanı	Mesleki Bilgi	20,00	1	60,00	3	20,00	1	0,00		0,00		5
		Mesleki Beceri	25,00	1	75,00	3	0,00		0,00		0,00		4
		Mes.Tut.ve İş Alış.	25,00	1	50,00	2	25,00	1	0,00		0,00		4
		Toplam	23,08	3	61,54	8	15,38	2	0,00	0	0,00	0	13
60	Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı	Mesleki Bilgi	35,83	129	46,67	168	17,50	63	0,00		0,00		360
		Mesleki Beceri	36,31	130	50,56	181	12,29	44	0,84	3	0,00		358
		Mes.Tut.ve İş Alış.	39,50	141	46,78	167	11,48	41	2,24	8	0,00		357
		Toplam	37,21	400	48,00	516	13,77	148	1,02	11	0,00	0	1.075
60 ALAN			29,30	8.135	45,44	12.619	21,88	6.074	3,11	864	0,27	76	27.768

3.2.7. İşverenlerin İşletmelerine Eleman Alırken Meslek Lisesi Mezunlarını Tercih Etmeme Nedenleri

İşletmelerinde meslek lisesi mezunu çalıştırmayan işverenlere, işletmelerine eleman alırken meslek lisesi mezunu olanları tercih etmemelerinin nedenlerini öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular Tablo 35’te verilmiştir.

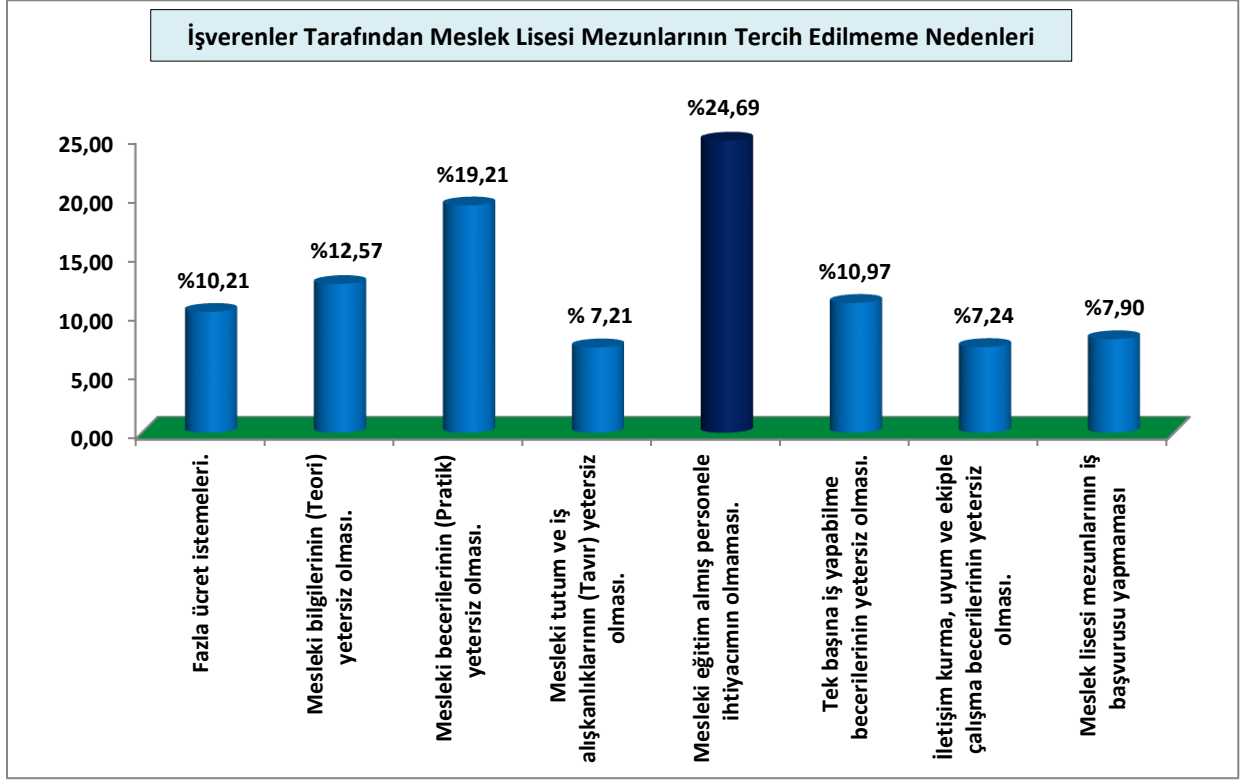
Tablo 35

S.N	Meslek Lisesi Mezunlarının Tercih Edilmeme Nedenleri	f	%
1	Fazla ücret istemeleri.	415	10,21
2	Mesleki bilgilerinin (Teori) yetersiz olması.	511	12,57
3	Mesleki becerilerinin (Pratik) yetersiz olması.	781	19,21
4	Mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının (Tavır) yetersiz olması.	293	7,21
5	Mesleki eğitim almış personele ihtiyacının olmaması .	1.003	24,69
6	Tek başına iş yapabilme becerilerinin yetersiz olması.	446	10,97
7	İletişim kurma, uyum ve ekiple çalışma becerilerinin yetersiz olması.	294	7,24
8	Meslek lisesi mezunlarının iş başvurusu yapmaması	321	7,90
Verilen Cevapların Toplamı		4.064	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 2853			

Tablo incelendiğinde işverenlerin yüzde **24,69**’u “Mesleki eğitim almış personele ihtiyacının olmaması”, yüzde **19,21**’i “Mesleki becerilerinin (Pratik) yetersiz olması”, yüzde **12,57**’si “Mesleki bilgilerinin yetersizliği”, yüzde **10,97**’si, “Tek başına iş yapabilme becerilerinin yetersiz olması” şıklarını çoğunlukla işaretlemişlerdir. “Fazla ücret istemeleri”ni ifade edenlerin oranı ise yüzde **10,21**’dir. Bu soruda da işverenlere birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir.

Görüşlerin dağılımına bakıldığında işyerlerinde meslek lisesi mezunu çalıştırmayan işverenlerin büyük oranda, **mesleki eğitim almış personele ihtiyacının olmaması** görüşünü belirttikleri görülmektedir. Mezunların bilgi ve becerilerini (Pratik) yetersiz bulmalarından dolayı çalıştırmayanların oranının da yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum işverenlerin yaşamış tecrübelerinden kaynaklanabileceği gibi ön yargılarının sonucu da olabilir.

Grafik 33

İşverenlerin, işyerlerinde mesleki eğitim almış personele ihtiyacının olmadığı yönünde (yaklaşık dört işverenden birinin) görüş belirtilmiş olması iş kazalarının çokça yaşandığı ve gelişen teknoloji karşısında rekabet gücünü kaybeden işletmeler yönünden değerlendirildiğinde çok manidardır. Buradaki görüşün de yıllar itibarıyla benzerlik gösterdiği, mezunu tercih etmeyen işverenlerin tercih etmeme nedenleri ve algılarında da bir farklılık olmadığı görülmektedir.

3.2.8. Eleman Alırken İşverenlerin En Çok Tercih Ettikleri Yöntemler

İşverenlerin eleman ihtiyacını karşılamak için izledikleri yöntemleri öğrenmek amacıyla yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular Tablo 36'da verilmiştir. Tablo incelendiğinde, daha önceki yıllarda hazırlanan e-mezun raporlarının aksine bu raporda bireysel başvuru yapan öğrencileri istihdam ettiklerini söyleyenlerin oranı (% **24,01**) ilk defa birinci sırada çıkmıştır. Son sınıfta iken işletmelerinde beceri eğitimi/staj yapan öğrencileri

istihdam ettiklerini söyleyenlerin oranının ise (% **18,92**) yüksek çıkmış olması meslek liseleri açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. E-mezun raporlarının tamamında ilk sırada çıkan “Tanıdık vasıtası ile” diyenlerin oranı ise yüzde **19,28** ile ikinci sırada çıkmıştır. Meslek liseleri aracılığıyla diyenlerin oranı yüzde **13,12**, yüzde **12,94**’ü İŞKUR aracılığı ile yüzde **6,98**’i ise e-mezun web portalı aracılığı ile eleman bulduklarını belirtmişlerdir.

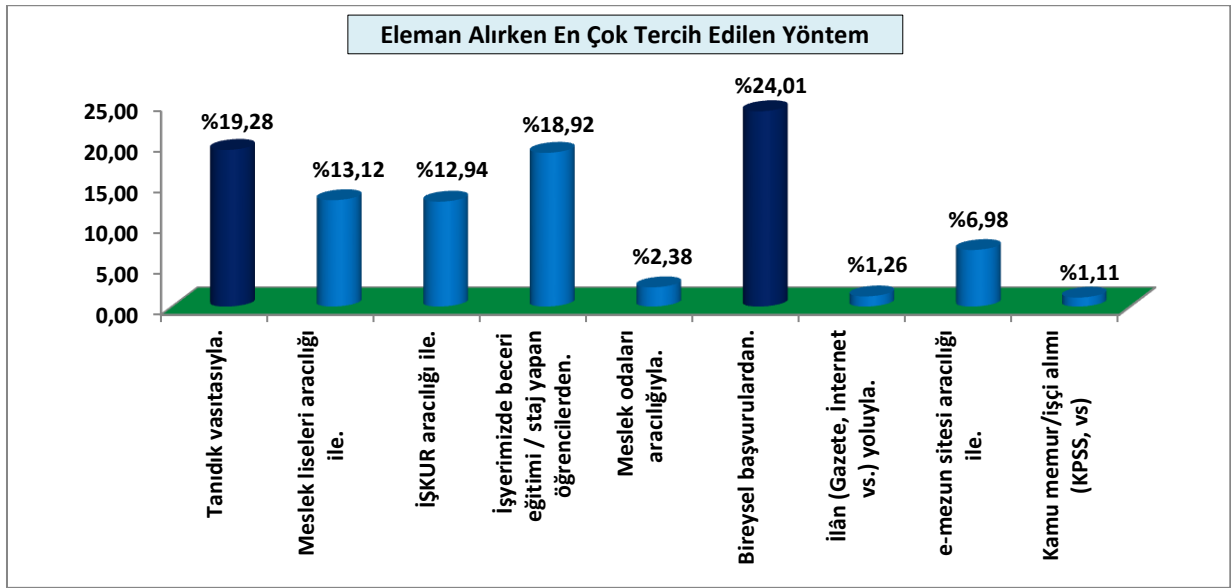
Tablo 36

S.No	Eleman Alırken En Çok Tercih Edilen Yöntem	f	%
1	Tanıdık vasıtasıyla.	3.793	19,28
2	Meslek liseleri aracılığı ile.	2.579	13,12
3	İŞKUR aracılığı ile.	2.544	12,94
4	İşyerimizde beceri eğitimi / staj yapan öğrencilerden.	3.720	18,92
5	Meslek odaları aracılığıyla.	468	2,38
6	Bireysel başvurulardan.	4.720	24,01
7	İlân (Gazete, İnternet vs.) yoluyla.	247	1,26
8	e-mezun sitesi aracılığı ile.	1.372	6,98
9	Kamu memur/işçi alımı (KPSS, vs)	219	1,11
Verilen Cevapların Toplamı		19.662	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 8.396			

Bu dağılıma göre, işverenlerin büyük oranda işletmelerinde beceri eğitimi/staj yapan öğrencileri yada daha önceden tanıdıkları veya kendilerine okul yönetimleri ve diğer kişiler tarafından tavsiye edilen elemanları çalıştırdıkları anlaşılmaktadır. Türkiye İş Kurumu aracılığı ile eleman bulanların oranının ise yüzde **12,94** olduğu görülmektedir. Kamuda çalışan mezunların büyük çoğunluğunun Türkiye İş Kurumu aracılığıyla iş bulduğu dikkate alındığında, asli görevi iş gücü ile işvereni buluşturmak olan İŞKUR için bu sonuç manidardır.

Bu veriler işveren ve mezun görüşleri arasında bir paralelliğin olduğunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuçlar daha önceki yıllardaki e-mezun araştırma sonuçları ile de benzerlik göstermektedir.

Grafik 34

3.2.9. Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Okullardaki Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkında İşverenlerin Bilgi Sahibi Olmaları

İşletmelerinin bulunduğu bölgede yapılan mesleki ve teknik eğitim-öğretim faaliyetleri hakkında işverenlerin bilgi sahibi olup olmadıklarını öğrenmek için yöneltilen sorudan elde edilen bulgular Tablo 37’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde işverenlerin okullarda yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları konusunda yüzde **40,86**’sı “**oldukça**”, yüzde **33,09**’u “**kısmen**”, yüzde **10,16**’sı “**çok**”, yüzde **12,96**’sı ise “**çok az**” şeklinde görüş belirtirken “**hiç**” diyenlerin oranı sadece yüzde **2,93**’tür.

Belirtilen görüşlerin dağılımına bakıldığında bölgelerinde bulunan mesleki ve teknik eğitim veren kurumlardaki eğitim-öğretim hakkında işverenlerin oldukça bilgiye sahip oldukları, okullarla işletmeler arasında olması gereken diyalog ve iş birliğinin oldukça seviyesinde sağlanmış olduğu söylenebilir.

İşverenlerin görüşlerinin yeterince alınması, okul ve kurumların bünyesinde açılması gereken alanların/dalların belirlenmesinde önemli katkı sağlayacak olması açısından oldukça değerlidir. Okulların da eğitimini verdikleri alanların/dalların tanıtımı amacıyla işletme yöneticilerini bilgilendirmeleri ve görüşlerini almaları okul-sanayi işbirliği çerçevesinde önem arz etmektedir.

Tablo 37

S.No	İşverenlerin Çevrelerindeki Meslek Liselerindeki Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu	f	%
1	Çok	842	10,16
2	Oldukça	3.388	40,86
3	Kısmen	2.744	33,09
4	Çok az	1.075	12,96
5	Hiç	243	2,93
T O P L A M		8.292	100,00

E-mezun web portalı ana sayfasında, mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumların iletişim bilgileri, bünyesinde bulunan alanlar/dallar ile ders içeriklerinin bulunduğu bir bölümün bulunması işletme yöneticilerinin çevresindeki okul/kurumlar hakkında bilgi almalarını kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Ayrıca, son yıllarda hayata geçirilen ve sektörün mesleki ve teknik eğitim alanında karar alma süreçlerine aktif katılımını öngören sektör odaklı çalışmaların (yerelde tüm il ve ilçelerde oluşturulan ve sektör temsilcileri ile diğer paydaşların üye olarak yer aldığı “mesleki ve teknik eğitim okul yönetim kurulları”, sektörün okulları sahiplenmesini öngören okul hamiliği uygulamaları, sektörle birlikte program ve materyal geliştirme çalışmaları vb.) okul-sektör işbirliğini güçlendirdiği, böylece işverenlerin mesleki ve teknik eğitime daha çok müdahil oldukları da söylenebilir.

Grafik 35

3.2.10. Personel Ücretlerinin Belirlenmesinde İşverenlerin Kriterleri

Tablo 38’de, istihdam ettikleri çalışanlara yönelik ücret politikalarını nasıl belirlediklerini öğrenmek amacıyla işverenlere yöneltilen soruyla ilgili elde edilen bulgular görülmektedir. Bu soruda da işverenlere birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir.

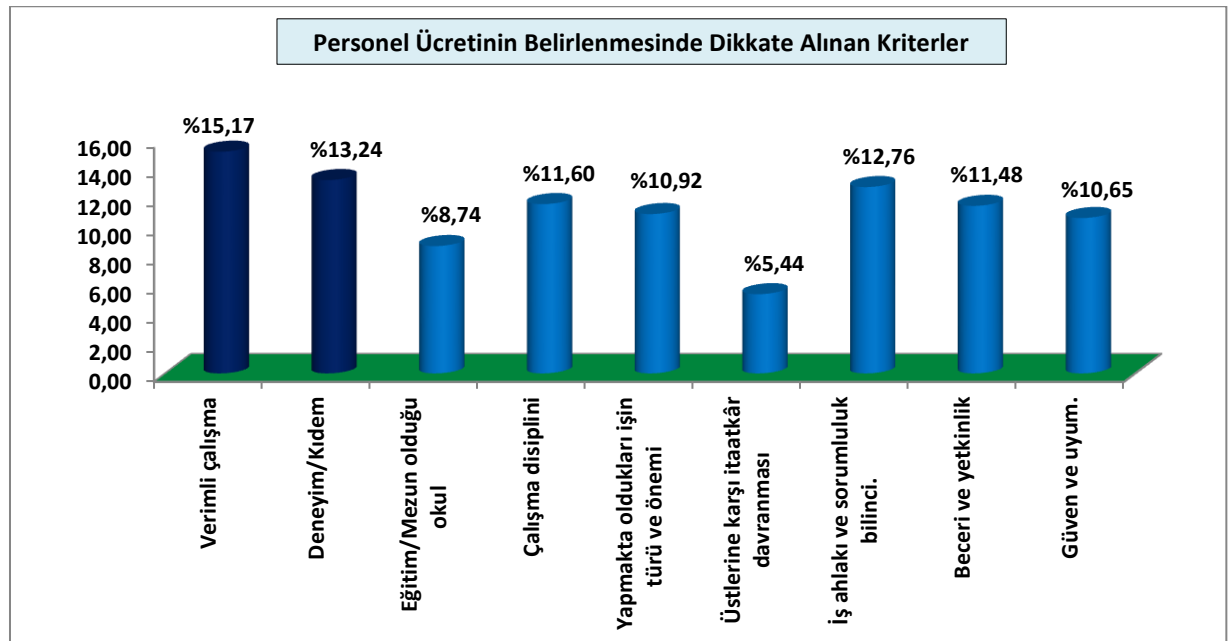
Tablo incelendiğinde işverenlerin yüzde 15,17'si "Verimli çalışma", yüzde 13,24'ü "Deneyim/Kıdem", yüzde 12,76'sı "İş ahlakı ve sorumluluk bilinci", yüzde 11,60'ı "Çalışma disiplini", yüzde 11,48'i "Beceri ve yetkinlik" yüzde 10,92'si "Yapmakta oldukları işin türü ve önemine" göre, yüzde 10,65'i ise "Güven ve uyum" konularına göre verdikleri ücreti belirledikleri şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 38

S.No	Personel Ücretinin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Kriterler	f	%
1	Verimli çalışma	5.905	15,17
2	Deneyim/Kıdem	5.153	13,24
3	Eğitim/Mezun olduğu okul	3.403	8,74
4	Çalışma disiplini	4.517	11,60
5	Yapmakta oldukları işin türü ve önemi	4.252	10,92
6	Üstlerine karşı itaatkâr davranması	2.117	5,44
7	İş ahlakı ve sorumluluk bilinci.	4.967	12,76
8	Beceri ve yetkinlik	4.471	11,48
9	Güven ve uyum.	4.145	10,65
Verilen Cevapların Toplamı		38.930	100,00
Not: Bu soruda birden fazla seçenek belirtme imkânı verilmiştir. n: 8.395			

Bu dağılımın ortaya çıkardığı sonuç, işverenler ücret politikasını belirlerken, fayda maliyet yönünden bir değerlendirme yapmakta, daha çok üretime daha çok ücret politikası izlemektedir. Çalışanın verimli çalışması, deneyimi, ona duyulan güven ve uyum, sahip olduğu iş ahlakı, yapmakta olduğu işin türü ve önemi, becerisi ve yetkinliğini dikkate alarak ücret politikasını belirlemektedir.

Grafik 36

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖZET, SONUÇLAR, VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın amaçları, evren ve örneklem, veri kaynakları, verilerin işlenmesi ve kullanılan istatistiksel teknikler araştırmada ulaşılan sonuçlar özetlenmekte, araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilmiş olan öneriler anlatılmaktadır.

4.1. Özet

Bu araştırmanın genel amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında yürütülen eğitim etkinliklerinin bu okullardan mezun olan öğrenciler ve işverenlerden alınan bilgilerin ışığında genel değerlendirilmesinin yapılmasıdır. Mesleki ve teknik eğitim veren okulların etkililiğinin belirlenmesi amacıyla hayata geçirilen “mezun izleme” projesi ile bu okul ve kurumlarda öğrencilere kazandırılmak istenen amaçların ve yeterliklerin ne düzeyde kazandırılabilirdiği ortaya konulabilmektedir. Bu konuda başvurulabilecek önemli bir gösterge bu okullardan mezun olanların ne kadarının öğrenim gördüğü alanda işe girdiğidir. İkinci gösterge de mezunların öğrenim gördükleri alanın devamı olan bir yükseköğretim programına yerleşme durumudur.

Bu amaçla cevaplandırılmaya çalışılan sorular şunlardır:

1. MEB Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından 2007-2008 ile 2015-2016 öğretim yılları arasında mezun olanların istihdam durumları ve konumları nedir?
2. Mesleki ve teknik öğrenim gören mezunlar, bu okullarda aldıkları eğitimi nasıl değerlendiriyorlar. Aldıkları eğitim kişisel ve çalışma dünyasının beklentilerini karşılıyor mu?
3. Mezunlar, mesleki ve teknik eğitim verilen okul ve kurumların eğitim ortamlarını nasıl değerlendiriyorlar?
4. Mezun öğrencilerin, işlerini bulma yöntemleri ve çalışmakta oldukları işin mezun olduğu bölüm/programla ilgi derecesi nasıldır?
5. İşletme yetkililerinin, mesleki ve teknik eğitim veren okullarda verilen eğitim ve bu okullardan eğitim alan mezunlar hakkındaki görüşleri nelerdir?
6. İşverenlerin, istihdam etmede tercih ettikleri mezunlarda aradıkları nitelikler nelerdir?
7. Mezun öğrenci çalıştıran işletmelerin genel profili ve işletmelerine eleman alırken tercih ettikleri yöntemler ile çalışanlara yönelik ücret politikaları nedir?

8. Mesleki ve teknik eğitim programları hakkında işverenlerin bilgi sahibi olması ve bu programların hazırlanmasında işveren görüşünün alınma durumu nedir?

Bu amaçlar doğrultusunda, mezunları izleme çalışması kapsamında mezunlara ve işverenlere mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki koordinatör öğretmenler aracılığı ile doldurulan anketlerin girişleri, okullar tarafından yapılabildiği gibi mezunlar ve işverenler tarafından, <http://emezun.meb.gov.tr> web portalına doğrudan kendilerinin de girebilmeleri sağlanmıştır. 15 Aralık 2015 ile 28 Nisan 2017 tarihleri arasında 2007-2008 ile 2015-2016 öğretim yılları arasında mezun olan öğrencilerden elektronik ortamda bulunan veri toplama araçlarını **32.734** mezun ile **8.379** işveren doldurarak sisteme kayıt olmuşlardır. Bu verilerden “2017 Yılı Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi Raporu” hazırlanmıştır.

Araştırmanın birinci evrenini **2007-2008** ile **2015-2016** eğitim-öğretim yılları arasında MEB Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyet gösteren **3.262** resmî mesleki ve teknik ortaöğretim kurumundan mezun olan yaklaşık **1.717.842** öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın ikinci evrenini, MEB Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Genel Müdürlükleri’ne bağlı mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanları iş yerlerinde çalıştıran ve çalıştırmayan işletmelerin yetkilileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda ihtiyaç duyulan veriler anketler aracılığı ile toplanmıştır. Mezunlar ve işletme yöneticileri için iki ayrı anket geliştirilmiştir. (Ek-1, Ek-2). Anket formları okul ve kurum yöneticilerine verilen hizmetiçi eğitim seminerleri doğrultusunda yeniden gözden geçirilip geliştirildikten sonra web portalına konulmuştur, ayrıca basımı yapılarak mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlara dağıtılmak üzere il milli eğitim müdürlüklerine gönderilmiştir.

Sisteme girilen anketler, SPSS (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) veri tabanına aktarılmıştır. Veriler, araştırma amaçları doğrultusunda analiz edilerek yorumlanmıştır.

Araştırmada, veriler daha çok “sınıflama” ölçeği ile toplandığından oranlardan oluşan betimsel istatistikler kullanılmıştır.

Her analiz, çizelge, bar grafiklerinden oluşan şekillerle ayrıntılı olarak verilmiş, metin kısmında ise “başat” eğilimleri rapor etmekle yetinilmiştir.

4.2. Sonuçlar

4.2.1. Mezun ğrencilerin Bilgileri ve Bulgularına Yönelik Sonuçlar

Katılımcılara ilişkin kişisel ve mesleki eğitimin değeriendirilmesine yönelik anketler aracılığıyla sağlanan bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlara aşağıda yer verilmektedir.

1. Anketleri dolduran mezun öğrencilerin yüzde 49,82'si bayan, yüzde 50,18'i ise erkektir.
2. En çok anket doldurup sisteme kayıt olan mezun öğrencilerin başında; Bilişim Teknolojileri alanından mezun olanlar gelmektedir.
3. Anket doldurarak sisteme kayıt olanların mezuniyet yıllarına göre ilk sırada, yüzde 34,91 ile 2014-2015, ikinci sırada yüzde 28,38 ile 2015-2016, üçüncü sırada ise yüzde 13,38 ile 2013-2014 öğretim yılında mezun olanlar yer almaktadır.
4. Mezunların yüzde 69,15'i okulda verilen eğitim-öğretimden memnun oluklarını ifade etmişlerdir.
5. Mezunlar okulda aldıkları eğitimin mesleki gelişimlerine yüksek düzeyde (% 69,47) katkı sağladığını ve beklentilerini karşıladığını belirtmişlerdir.
6. Okulda alınan eğitimin yükseköğretime girişe hazırlamadaki yeterlik durumu ile ilgili olarak, mezunların yüzde 26,89'u oldukça, yüzde 26,44'ü kısmen ve yüzde 17,89'u çok derecesinde görüş belirtmişlerdir
7. Okulda alınan eğitimin, mesleki etik (İş Ahlakı) ve sorumluluk bilinci kazandırması ile ilgili olarak mezunların yüzde 43,31'i çok, yüzde 38,17'si oldukça ve yüzde 13,68'i kısmen ölçüsünde görüş belirtmişlerdir. Bu soruya verilen olumlu cevapların oranının oldukça yüksek olduğu (% 81,48) görölmektedir.
8. Mezun olunan alan/dalın seçiminde mezunların görüşlerinin alınıp alınmadığı ile ilgili olarak sorulan soruya mezunların yüzde 79,07'si alanı ve dalı isteyerek seçim seçeneğini işaretlemişlerdir. Yüzde 10,76'sı alanı isteyerek, dalı isteğim dışında seçim derken, yüzde 10,17'si ise alanı da dalı da istemeyerek seçim şeklinde görüş belirtmişlerdir.
9. Mezun ğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 84,79) mezun oldukları alanı/dalı başkalarına da tavsiye edebileceklerini belirterek mezun oldukları alan/daldan memnun olduklarını belirtmelerine rağmen, yaklaşık yüzde 15,21'lik bir oranın ise bitirdikleri okul ve programdan memnuniyetsizlik yaşadıkları gözlemlenmektedir.

10. Mezunların mezun olduğu alan/dalı başkalarına tavsiye etmeme nedenlerinin başında yüzde 16,02 ile “Bulunduğum bölgede alanımda iş imkânının olmaması”, yüzde 14,03 ile “Mezun olduğum alanı/dalı sevmemem” en çok belirtilen görüş olmuştur. Bunu yüzde 13,95 ile “Sektörde yeterli ücretin verilmemesi” takip etmiştir.
11. Araştırma kapsamındaki mezun öğrencilerin yüzde 38,14’ünün eğitim aldığı alanla ilgili bir yüksekokula sınavsız geçişle girdiği, yüzde 12,12’sinin eğitim aldığı alan dışında 2 yıllık yüksekokula sınavla girdiği, yüzde 7,29’nun eğitim aldığı **alan dışında** 4 yıllık yüksekokula/fakülteye sınavla girdiği, sadece yüzde 8,02’sinin ise eğitim aldığı **alanla ilgili** 4 yıllık yüksekokul/fakülteye sınavla girdiği şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrenci seçme sınavına hazırlanıyorum diyenlerin oranı yüzde 24,03, yükseköğretime gitmeyi düşünmedim diyenlerin oranı ise yüzde 10,40’tır.
12. Araştırma kapsamındaki mezunlardan yüzde 22,47’si çalıştığını, yüzde 22,95’i halen çalışıyor olduğunu ve yüzde 54,58’i ise hiç çalışmadıklarını belirtmişlerdir.
13. Katılımcı mezunlardan ücretli bir işte çalışanların yüzde 37,27’si “Tanıdık vasıtasıyla”, yüzde 21,71’i “Bireysel başvuru yaparak”, yüzde 9,55’i “İşletmede beceri eğitimi /staj yaptığım işyerinde çalıştım/çalışıyorum”, yüzde 8,18’i “Mezun olduğum okul aracılığı ile” derken yüzde 5,66’sının “Kamu personel seçme sınavı (KPSS) ile” işlerini buldukları anlaşılmaktadır. Türkiye İş Kurumu aracılığı ile iş bulanların oranının ise oldukça düşük olduğu (% 5,41) görülmektedir.
14. Anket dolduran mezunların yüzde 33,40’ı 1-9 arası personelli küçük ölçekli **özel** kuruluş, yüzde 18,01’i 10-49 arası personelli küçük ölçekli **özel** kuruluş, yüzde 13,48’i 250 ve üzeri personelli büyük ölçekli **özel** kuruluş, yüzde 13,55’i **Kamu** (Devlet) kurumu, yüzde 8,73’ü kendi hesabına çalışanlar ve yüzde 11,37’si ise 50-249 arası personelli orta ölçekli **özel** kuruluşlarda çalışmaktadır. Bu durum ülkemizdeki iş piyasasının genel durumu ile doğru orantılı olarak görülmektedir, çünkü çalışanların büyük çoğunluğu küçük ölçekli işletmelerde çalışmaktadır.
15. Katılımcı çalışan mezunların yaklaşık dörtte üçünün tam süreli, yaklaşık beşte birinin ise kısmî süreli (Part time) olarak çalıştıkları anlaşılmaktadır.
16. Katılımcıların mezuniyet sonrası çalışanların yüzde 68,21 gibi çok büyük bir kesiminin 6 ay ve daha az sürede ilk işlerini buldukları, yüzde 14,41’inin 7 ile 12 ay, yüzde 7,99’unun ise yükseköğretimden sonra ilk işlerini buldukları görülmektedir. Mezunların büyük bir kısmının ilk işlerini mezuniyetten kısa bir süre sonra bulmaları çalışmak isteyen mezunların çok kolaylıkla iş bulabildiklerini göstermektedir.

17. Araştırma kapsamındaki mezunlardan halen çalışan veya çalışmış olanların yüzde 53,36'sı asgari ücret kadar, yüzde 14,74'ü ise asgari ücretin iki katına kadar ücret alırken, sadece yüzde 6,30'u asgari ücretin iki katı veya daha fazla ücret aldıklarını belirtmişlerdir. Yüzde 25,60 gibi bir kesim ise asgari ücretten daha az ücret aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu verilere göre mezun çalışanların yaklaşık dörtte üçünün asgari ücret veya daha fazla ücret aldıkları görülmektedir. Mezunların dörtte birinin asgari ücretin altında maaşla çalışıyor olması, bireylerin işsiz kalmama uğruna bu şartlarda çalışmayı kabul ettiklerini de göstermektedir. Bu kadar düşük ücret alınması ortaöğretimdeki mesleki eğitimin oranının artırılmasını engelleyen sebeplerden birisi olarak da görülebilir.
18. Hâlen ücretli bir işte çalışan katılımcı mezunların çalışmakta oldukları işin mezun oldukları alanla/dalla ilgisine bakıldığında, yüzde 52,30'u tamamen ilgili, yüzde 21,64'ü kısmen ilgili, yüzde 26,06'sının ise tamamen ilgisiz alanlarda çalıştıkları görülmektedir. Mezun çalışanlardan, aldıkları eğitimle tamamen ilgisiz alanlarda çalışanların sayısı azımsanamayacak bir orandır. Ancak, aldıkları eğitimle tamamen ilgisiz alanlarda çalışanların sayısının yaklaşık $\frac{1}{4}$ oranında olması son yıllarda eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi için atılan adımlara yenilerinin ilave edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Buradaki sonuçların da daha önceki yıllardaki araştırma sonuçları ile benzerlik göstermesine rağmen mezun oldukları alan/dalla tamamen ilgisiz alanlarda çalışanların oranının bir önceki rapora oranla düşük (2015 yılında bu oran yüzde **31,84**) çıkması bu konuda olumlu bir değişimin ve gelişimin olduğunu göstermesi yönüyle manidardır.
19. Mezunların büyük çoğunluğunun, okulda kazanmış oldukları mesleki bilgi (% 74,92), mesleki beceri (% 75,14) ve mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının (% 78,83) büyük oranda iş hayatının taleplerine uygun olduğu görülmektedir.
20. Bir işte çalışmış veya çalışmakta olan katılımcı mezunların, yüzde 49,27'si okulda kullandıkları araç gereçle, iş yerinde kullandıkları araç-gereç/makine ve teçhizatın uyum gösterdiğini söylemişlerdir. Burada olumlu görüş bildirenlerin oranlarının nispeten düşük olması, ankete cevap veren mezunların büyük kısmının küçük işletmelerde çalışmasından kaynaklanmış olabilir.
21. Ücretli bir işte çalışırken işsiz kalan mezunların büyük oranda; yetersiz ücret almaları, sosyal güvencelerinin sağlanmaması, çalışma şartlarının sağlıksız, yetersiz ve uygun olmaması işlerinden ayrılma nedenleri olarak görülmektedir. İşverenler, nitelikli ara kademe eleman bulmakta zorluk çektiklerini beyan etseler de, bu tabloda ortaya çıkan

sonuca göre, bazı işverenlerin üzerlerine düşen sorumlulukları tam yerine getirmediikleri anlaşılmaktadır. Çalışanların üretim faktörlerinden birisi olduğunu göz ardı edip, çalışanın üretimden aldığı payı yani tatminkâr ücret vermeyen, işçilere uygun çalışma şartları sağlamayan işverenlerin de bulunduğu bu sonuçlardan anlaşılmaktadır.

22. Mezunların ücretli bir işte çalışırken ayrılarak alanı/dalı dışında bir işte çalışmalarının nedenlerinin başında “tamamen tesadüf” olduğu ve “yetersiz ücret almaları”nın geldiği görülmektedir. Çalışma şartlarının sağlıklı, yetersiz ve uygun olmaması, sosyal güvencelerinin sağlanmaması, mezun olduğu alanı/dalı sevmemesi ile ailesinin isteğiyle alan/dalı ile ilgili çalıştıkları işten ayrılarak alan/dalı dışında bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir. Burada üzerinde dikkatle durulması gereken konular ön plana çıkmaktadır.
23. Alanı dışında işlerde çalışan mezunların yarısından fazlasını, alanında iş bulamayanlar, alanında tatminkâr ücret alamayanlar, alanı dışındaki bir işe tamamen tesadüfen girmiş olanlar ve ailesinin isteğiyle başka bir alanda çalışmak zorunda kalanlar oluşturmaktadır.
24. Çalışmayan mezunlardan, mezuniyet sonrası hiçbir ücretli işte çalışmama/çalışmama nedeni olarak yüzde 29,60’i bir yükseköğretim kurumuna devam ettiğini, yüzde 23,99’u üniversite giriş sınavlarına hazırlandığını belirtmişlerdir. Yüzde 12,27’si çalışmak istemediğinden, yüzde 11,65’i mezun olduğu alan/dalda iş bulamadığından çalışmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.2.2. İşveren Bilgileri ve Bulgularına Yönelik Sonuçlar

1. Araştırma kapsamındaki 81 ildeki işyeri yöneticileri/temsilcilerinden anket doldurarak sisteme kayıt olanların sayısı 15 Aralık 2015 ile 28 Nisan 2017 tarihleri arasında 8.379’dur. Bunların yüzde 41,79’u işletme sahibidir.
2. Araştırmaya katılan işletmelerin, yüzde 15,04’ü Kamu (Devlet) kurumu, yüzde 39,92’si küçük ölçekli 1-9 personel çalıştıran özel sektör, yüzde 19,74’ü yine küçük ölçekli 10-49 personel çalıştıran özel sektör, yüzde 9,11’i orta ölçekli 50-249 personel çalıştıran özel sektör, yüzde 8,09’u büyük ölçekli 250 ve daha fazla personel çalıştıran özel sektör, yüzde 7,50’si kendi hesabına çalışan işyeri ve yüzde 0,6’sı ise sivil toplum kuruluşlarıdır.
3. Nitelikli eleman bulmakta zorluk çekme konusunda işverenlerin yüzde 32,31’i “kısmen”, yüzde 30,31’i “oldukça”, yüzde 16,62’si “çok” zorluk çektiklerini

belirtmişlerdir. Belirtilen görüşlere bakıldığında, işverenlerin nitelikli eleman istihdam etmede önemli oranda zorluk çektikleri görülmektedir. Mesleki ve teknik öğretim okulları mezunlarından elde edilen verilerde mezunların büyük çoğunluğunun işsiz olduğu görülürken, işverenin ise nitelikli eleman bulmakta zorluk çektiğini beyan etmesi bir paradoks oluşturmaktadır.

4. Anket dolduran İşletme Yöneticilerinin yüzde 66,84'ü işletmesinde mezun çalıştırdığını, yüzde 33,16'sı ise çalıştırmadığını belirtmiştir
5. Katılımcılardan işletmelerinde meslek lisesi mezunlarını çalıştıranların çalıştırma gerekçesi olarak, yüzde 28,77'si "Alanında gördükleri mesleki bilgi ve becerilerin işletmelerdeki üretim çalışmaları ile bağlantılı olmasını", yüzde 20,29'u "Gelişen teknolojiye ve iş ortamına daha çabuk ve kolay uyum sağlamalarını", yüzde 16,25'i "Aldıkları mesleki eğitim sonucu mesleki etik (İş ahlakı) ve sorumluluk bilinçlerinin gelişmiş olmasını", yüzde 12,69'u İletişim kurma ve ekiple çalışma becerilerinin yüksek olmasını, yüzde 8,87'si ise "Tek başına iş yapabilme becerilerinin" olmasını göstermişlerdir.
6. İşverenlerin, alanlara göre değişiklik göstermekle birlikte mezunların mesleki yeterliklerinden (mesleki bilgi, mesleki beceri, mesleki tutum ve iş alışkanlıkları) ortalama **% 74,74 oranında memnun oldukları** anlaşılmıştır. Bu da mezunların mesleki yeterliklerinin işverenlerin beklentilerini büyük oranda karşıladığı şeklinde yorumlanabilir.
7. Katılımcılardan, işletmelerinde meslek lisesi mezunlarını çalıştırmayanların, işletmelerine eleman alırken meslek lisesi mezunu olanları tercih etmeme nedeni olarak, yüzde 24,69'u "Mesleki eğitim almış personele ihtiyacımın olmaması", yüzde 19,21'i "Mesleki becerilerinin (Pratik) yetersiz olması", yüzde 12,57'si "Mesleki bilgilerinin yetersizliği", yüzde 10,97'si, "Tek başına iş yapabilme becerilerinin yetersiz olması" şıklarını çoğunlukla işaretlemişlerdir. "Fazla ücret istemeleri"ni ifade edenlerin oranı ise 10,21'dir. Mezunların yetersizliği ile ilgili sonuçlar işverenlerin yaşanmış tecrübelerinden ve ön yargılarından kaynaklanmış olabilir. Ancak işverenlerin "mesleki eğitim almış personele ihtiyacımın olmaması" seçeneğini en çok tercih etmelerinin gerekçesinin de ayrıca araştırılması gerekmektedir.
8. İşverenlerin işletmelerinin eleman ihtiyacını karşılamak için tercih ettikleri yöntem olarak, yüzde 24,01'i bireysel başvuru yapanlardan, yüzde 19,28'i tanıdık vasıtasıyla, yüzde 18,92'si son sınıfta iken işletmede beceri eğitimi/staj yapan öğrencileri istihdam

ederek, yüzde 13,12'si meslek liseleri aracılığıyla, yüzde 12,94'ü İŞKUR aracılığı ile ve yüzde 6,98'i ise e-mezun web portalı aracılığı ile eleman bulduklarını belirtmişlerdir.

9. Katılımcı işverenlerin, çevrelerinde bulunan mesleki ve teknik eğitim veren okullar ve programları hakkında yarıya yakınının yeterince bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır.
10. Anket dolduran işverenlerin istihdam ettikleri çalışanlarına yönelik ücret politikalarını belirlerken, yüzde 15,17'si “verimli çalışma”, yüzde 13,24'ü “deneyim/kıdem durumuna göre”, yüzde 12,76'sı “iş ahlakı ve sorumluluk bilincine”, yüzde 10,92'si “yapmakta oldukları işin türü ve önemine” göre, yüzde 10,65'i ise “güven ve uyum” konularına göre verdikleri ücreti belirledikleri şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu dağılımın ortaya çıkardığı sonuç, işverenin ücret politikasını belirlerken fayda maliyet yönünden bir değerlendirme yaptığı anlaşılmaktadır. Daha çok üretime daha çok ücret verdiği, yapmakta olduğu işin ağırlığına ve önemine göre verimli, disiplinli çalışanların daha fazla ücret aldığı anlaşılmaktadır.

4.3. Öneriler

1. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında verilen eğitimin ve öğrencilere kazandırılan mesleki yeterliklerin iş piyasasının talepleri doğrultusunda olması sağlanmalıdır. Bu kapsamda; öğretim programlarının geliştirilmesi, mesleki yeterliklerin uluslararası standartları karşılaması, eğitim ortamlarının donatılması ve gelişen teknolojilere göre yenilenmesi, öğretmen yeterliklerinin artırılması, etkili öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesi gibi konularda iş piyasası sürecin içine daha aktif olarak katılmalıdır.
2. Yeni mesleki ve teknik eğitim verecek okul ve kurumların yapılması aşamasında ve bunların bünyesinde alan/dal açılmadan önce bu uygulamadan etkilenecek kişilerin görüşleri alınmalıdır. Okullar yapılmadan ve alan/dallar açılmadan önce mutlaka çevre ve iş piyasası ihtiyaç analizi yapılmalı, yerleşim merkezindeki nüfus hareketliliği ve yeterliği değerlendirilerek bu uygulamanın sonuçları dikkate alınmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim kurumları, durumu uygun (sanayi, turizm, ticaret, çağ nüfusu ve gelişmişlik düzeyi göz önünde bulundurularak) yörelerde yaygınlaştırılmalıdır.
3. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları çağın, çevrenin ve öğrencilerin gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmalı ve sürekli güncellenmelidir.

4. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında sunulan rehberlik hizmetleri geliştirilmeli, öğrencilere gerekli mesleki yönlendirme yapılarak ilgi, istek ve yetenekleri ile iş hayatının gereksinimleri doğrultusunda mesleki eğitim programlarına yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.
5. Öğrencilerin okula karşı ilgisini artıracak etkinlikler düzenlenmelidir.
6. Öğrencilerin meslekleriyle ilgili bilgi, beceri ve mesleki tutum ve iş alışkanlığı kazanmalarına ve öğretim etkinliklerine daha fazla katılımlarına fırsat verilmelidir.
7. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan eğitici personelin mesleki yeterlikleri artırılmalı, gelişen teknolojiyi takip edebilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri için hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir. Yönetici ve öğretmenlerin alanlarındaki güncel gelişmelere ayak uydurabilmeleri için düzenlenecek hizmet içi eğitimler iş piyasasının içinde yapılmalı ve zorunlu olmalıdır. (Örneğin: Bilişim teknolojileri alanı öğretmeni bilişim sektöründe 6 ay-1 yıl arasında zorunlu eğitim almalı ve fiilen burada çalışmalıdır).
8. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında güncelliğini yitirmiş olan programlar (alan/dal) ya kapatılmalı ya da revize edilmeli, açılması gereken programlar çevrenin koşulları göz önünde bulundurularak kararlaştırılmalı, okul, program, alan ve dal açılmasında yörenin ve iş piyasasının ihtiyaçları referans alınmalıdır.
9. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının etkinliğinin belirlenmesi amacıyla yürütülen **“mezun izleme”** çalışmalarını mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumların daha etkin olarak yapması sağlanarak buradan elde edilen veriler eğitim programlarının gelişen teknolojiye uyum sağlamasında ve diğer konularda gerekli düzenlemelerin yapılmasında kullanılmalıdır. Ayrıca, mezun izleme çalışmaları ile mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrencilere kazandırılması amaçlanan yeterliklerin ne düzeyde kazandırılabilirdiği de ortaya konulabilir. Bu konuda başvurulabilecek bir gösterge mesleki ve teknik eğitim kurumları mezunlarının ne kadarının öğrenim gördüğü alandaki işte çalıştığıdır. İkinci gösterge de mezunların öğrenim gördükleri alanın devamı olan bir yükseköğretim programına yerleşme durumudur.
10. Meslek liselerinde okutulan genel kültür dersleri, öğrencileri yükseköğretime hazırlamada, meslek dersleri de öğrencileri iş hayatına hazırlamada daha yeterli hâle getirilmelidir.

11. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında uygulanan öğretim programlarının iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun hâle getirilmesi için, sivil toplum kuruluşları ve iş piyasasının mesleki eğitimin her kademesinde söz sahibi olacağı Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Yönetim Kurullarının katılımcı bir yönetim anlayışı gereği daha aktif hale geleceği bir ortam sağlanmalıdır.
12. Çalışan mezunların büyük çoğunluğu işlerini kısa zamanda, bireysel ve tanıdık yardımıyla bulduklarını ifade etmişlerdir. İŞKUR vasıtasıyla iş bulanların oranının yüzde 5,41 olması hem mezunların hem de işyeri temsilcilerinin İŞKUR'u yeterince tercih etmedikleri şeklinde yorumlanabilir. İŞKUR'un, meslek lisesi öğrencilerine mezun olmadan önce kurumun çalışmaları ile ilgili gerekli tanıtım ve bilgilendirmeleri yapması gerekmektedir.
13. İş bulan mezunların yarısından fazlası asgari ücret veya daha altında kazanç elde etmektedirler. İşverenin ücret belirlemedeki kriterleri dikkate alınarak okullarda verilen eğitimin kalitesinin artırılması ve nitelikli eleman yetiştirilmesi, mezunların aldığı ücretlerin de artışına neden olacaktır. Verilen eğitimin kalitesinin ve niteliğinin bu doğrultuda yükseltilmesi gerekmektedir. Çünkü işveren iyi ücreti nitelikli elemana vermektedir.
14. İlköğretim öğrencilerine gerekli mesleki rehberlik ve yönlendirme yapılmalı ve öğrencilerin ilgi, istek ve kabiliyetlerine uygun okul, alan ve dal seçmeleri sağlanmalıdır. Öğrenciler ile aileleri meslekler ve mesleki eğitim veren kurumlar hakkında yeterince bilgilendirilmelidir.
15. Okullar, STK, işveren, veli, diğer eğitim kurumları, öğrenciler, yerel yöneticiler, vb. ile iş birliğine giderek okullarını ve okullarında uygulanan programların tanıtımını yapıp çevreleriyle irtibata geçerek her türlü desteği sağlamalıdır.
16. Sektörün ihtiyaç duyduğu yetkinliklere haiz insan kaynağı için sektör-okul işbirlikleri güçlendirilmeli, teşvik edilmelidir.
17. Alan/daldan memnuniyetsizlik yaşayanların oranı düşük olmasına rağmen öğrencilerin sevdiği işleri yapmaları için zamanında gerekli rehberlik ve yönlendirmelerin yapılması gerekmektedir.
18. Mesleki eğitimin pahalı bir eğitim olduğu göz önüne alındığında herhangi bir işte çalışmayanların (yükseköğrenime devam dışında) çalışmama sebeplerinin araştırılarak üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

- 19.** Okulda kazanılan mesleki yeterliklerin iş hayatına hazırlanmada arzu edilen düzeyde olmadığını belirtenlerin görüşlerine yönelik araştırma yapılması gerekmektedir.
- 20.** Özellikle mezunların, meslek lisesinde aldığınız eğitimden memnun olmaları ile ilgili sorusuna verdikleri cevap ve “Alanı da dalı da istemeyerek seçtim”, “Mezun olduğum alanı/dalı başkalarına tavsiye etmem” şeklinde verdikleri olumsuz görüşler dikkate alınarak mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında, Toplam Kalite Yönetimin temel özelliklerinden biri olan “müşteri memnuniyeti” anlayışının geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu okullarda mezunlara kazandırılan mesleki yeterliklerin arzu edilen düzeye gelmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- 21.** İşverenlerin “mesleki eğitim almış personele ihtiyacımın olmaması” seçeneğini en çok tercih etmelerinin gerekçesinin de ayrıca araştırılması gerekmektedir.
- 22.** Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında program, alan/dal açılması ve ders programlarının içeriğinin oluşturulması hususunda işveren görüş ve önerilerinin de yeterince alınması eğitim istihdam arasındaki kopukluğun ortadan kaldırılmasına yardımcı olacaktır. Bu nedenle okul-işveren ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için işverenlerin de mesleki eğitimin gelişmesi için gerekli katkıyı sağlamaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (TÜRKMETES) 2014-2018

Millî Eğitim Vakfı-Avrupa Eğitim Vakfı. **Uluslararası Mesleki Eğitim ve İstihdam Semineri**, 16-18 Ocak 2002 Kızılcahamam –Ankara.

Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı. (1996). **Ticaret Meslek Lisesi Mezunlarını İzleme Araştırması**. Ankara.

MEB. (1993-1999). **Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE)** Çalışmaları. Ankara.

Doğan, H. (1994). Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılanma İhtiyacı. Millî Eğitim Bakanlığı Uluslararası Mesleki Eğitim Sempozyumu Bildirisi. Ankara: 28 Haziran –1 Temmuz 1994

Eğitim Kongresi 24-25 Ekim 2016, ANTALYA

Sağıroğlu, Ş. , 2001, **Herkes İçin Etkili Bilişim**, Ufuk Kitapevi, Kayseri.

2016 Yılı Türkiye İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu. Ankara

EKLER

Ek-1

İŞLETME YÖNETİCİSİ ANKETİ

Değerli İşveren/İşveren Temsilcisi,

Meslekî ve teknik eğitimin sürekli iyileştirilmesi, yeniden yapılandırılması ve eğitim-öğretimin niteliğinin yükseltilmesi için size ulaşan bu anketi veya <http://emezun.meb.gov.tr> web sayfasındaki anketi doldurmanız, mezunlarımızı ve eğitim sistemimizi değerlendirmede, eğitimde kaliteyi artırma çalışmalarımızda bizlere ışık tutacaktır. Görüşleriniz tamamen gizli kalacaktır. Katkılarınız, işbirliğiniz, ilgi ve duyarlılığınız için teşekkür eder, işlerinizde başarılar dileriz.

M.E.B.

*Mesleki ve Teknik Eğitim
Genel Müdürlüğü*

Dereceleme ölçekleri aşağıda belirtilen anlamda kullanılmıştır;

Çok : Tamamen yeterli
Oldukça : Çoğunlukla yeterli
Kısmen : Kabul edilebilir
Çok az : Kabul edilebilir seviyenin altında
Hiç : “Kabul edilemez” görüşlerini ifade etmektedir.

İletişim Bilgileri

Kullanıcı adı :
İşyerinin Adı :
* Faaliyet Alanı :
* İli :
* İlçesi :
*e-mail adresi :

Not: * *Doldurulması zorunlu alanlardır.*

Açıklama: Aşağıdaki soruları ve seçenekleri dikkatle okuduktan sonra, her soruda size en uygun olan seçeneği (X) işareti ile belirtiniz.

1. İşyerinizin yasal statüsünü belirtiniz.

- () **Kamu** (Devlet) kurumu.
- () 1-9 arası personel çalışan **özel** kuruluş.
- () 10 - 49 arası personel çalışan **özel** kuruluş.
- () 50 - 249 arası personel çalışan **özel** kuruluş.
- () 250 ve üzeri personel çalışan **özel** kuruluş.
- () Sivil toplum kuruluşu (Vakıf, Dernek, Sendika vs.)
- () Kendi hesabıma çalışıyorum.

2. İşyerinizdeki unvanınızı belirtiniz.

- () İşletme Sahibi
() İşletme Müdürü/Yöneticisi
() Atölye/Birim Şefi
() Eğitim Sorumlusu/Usta Öğretici

3. İşyeriniz için nitelikli eleman bulmakta ne derece zorluk çekiyorsunuz?

- ☐ Çok ☐ Oldukça ☐ Kısmen ☐ Çok az ☐ Hiç

4. İşyerinizde meslek lisesi **mezunlarını** çalıştırıyor musunuz? Çalıştırıyorsanız lütfen sayısını belirtiniz. (Stajyer ve işletmede beceri eğitimi yapan öğrenciler hariç).

- 1 () 1-5 mezun
() 6-10 mezun
() 11-20 mezun
() 21-50 mezun
() 51 ve daha fazla mezun
- 2 () Çalıştırmıyorum

Bu soruya cevabınız “Çalıştırmıyorum” ise 7. soruya geçiniz.

5. İşyerinizde meslek lisesi mezunlarını **çalıştırma** nedeninizi belirtiniz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- () Gelişen teknolojiye, iş ortamına daha çabuk ve kolay uyum sağlamaları.
- () İletişim kurma ve ekiple çalışma becerilerinin yüksek olması.
- () Alanında gördükleri meslekî bilgi, beceri ve mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının işletmelerdeki üretim çalışmaları ile bağlantılı olması.
- () Aldıkları mesleki eğitim sonucu mesleki etik (İş ahlakı) ve sorumluluk bilinçlerinin gelişmiş olması.
- () Tek başına iş yapabilme becerileri.
- () Kendim de meslek lisesi mezunu olmam.
- () Mesleki eğitimle ilgili yasal düzenlemeleri göz önünde bulunduruyorum.

6. İşyerinizde çalışan meslek lisesi mezunlarının **meslekî yeterliliklerini** mezun oldukları alanları dikkate alarak aşağıdaki tabloda değerlendiriniz.

Alanlar	Mesleki Yeterliği	5 Çok	4 Oldukça	3 Kısmen	2 Çok az	1 Hiç
.....	Mesleki Bilgi	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Beceri	()	()	()	()	()
Alanı	Mesleki Tutum ve İş Alışkanlığı	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Bilgi	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Beceri	()	()	()	()	()
Alanı	Mesleki Tutum ve İş Alışkanlığı	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Bilgi	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Beceri	()	()	()	()	()
Alanı	Mesleki Tutum ve İş Alışkanlığı	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Bilgi	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Beceri	()	()	()	()	()
Alanı	Mesleki Tutum ve İş Alışkanlığı	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Bilgi	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Beceri	()	()	()	()	()
Alanı	Mesleki Tutum ve İş Alışkanlığı	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Bilgi	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Beceri	()	()	()	()	()
Alanı	Mesleki Tutum ve İş Alışkanlığı	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Bilgi	()	()	()	()	()
.....	Mesleki Beceri	()	()	()	()	()
Alanı	Mesleki Tutum ve İş Alışkanlığı	()	()	()	()	()

7. İşyerinizde meslek lisesi mezunlarını **çalıştırmama** nedeninizi belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- () Fazla ücret istemeleri.
- () Meslekî bilgilerinin (Teori) yetersiz olması.
- () Meslekî becerilerinin (Pratik) yetersiz olması.
- () Meslekî tutum ve iş alışkanlıklarının (Tavır) yetersiz olması.
- () Meslekî eğitim almış personele ihtiyacımın **olmaması**.
- () Tek başına iş yapabilme becerilerinin **yetersiz** olması.
- () İletişim kurma, uyum ve ekiple çalışma becerilerinin **yetersiz** olması.
- () Meslek lisesi mezununun iş başvurusu yapmaması

8. İşletmenize eleman alırken aşağıdaki yöntemlerden en çok hangisini tercih ediyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- () Tanıdık vasıtasıyla.
- () Meslek liseleri aracılığı ile

- ☐ İŞKUR aracılığı ile
- ☐ İşyerimizde beceri eğitimi/staj yapan öğrencilerden.
- ☐ Meslek odaları aracılığıyla.
- ☐ Bireysel başvurulardan.
- ☐ İlân (Gazete, İnternet, vs.) yoluyla.
- ☐ e-mezun sitesi aracılığı ile.
- ☐ Kamu memur/işçi alımı (KPSS, vs)

9. Çevrenizdeki meslek liselerinin eğitim-öğretim faaliyetleri hakkında ne derece bilgi sahibisiniz?

- ☐ Çok ☐ Oldukça ☐ Kısmen ☐ Çok az ☐ Hiç

10. Personel ücretinin belirlenmesinde dikkate aldığınız ölçütleri belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Verimli çalışma.
- ☐ Deneyim/Kıdem
- ☐ Eğitim/Mezun olduğu okul.
- ☐ Çalışma disiplini.
- ☐ Yapmakta oldukları işin türü ve önemi.
- ☐ Üstlerine karşı itaatkâr davranması.
- ☐ İş ahlakı ve sorumluluk bilinci.
- ☐ Beceri ve yetkinlik.
- ☐ Güven ve uyum.

İlginiz için teşekkür ederiz.

MEZUN ANKETİ

Dereceleme ölçekleri aşağıda belirtilen anlamda kullanılmıştır;

- Çok** : Tamamen yeterli
Oldukça : Çoğunlukla yeterli
Kısmen : Kabul edilebilir
Çok az : Kabul edilebilir seviyenin altında
Hiç : “Kabul edilemez” görüşlerini ifade etmektedir.

İletişim Bilgileri

* T.C. Kimlik No :

* e-mail adresi :

Not: * Doldurulması zorunlu alanlardır.

Açıklama: Aşağıdaki soruları ve seçenekleri dikkatle okuduktan sonra, her soruda size en uygun olan seçeneği (X) işareti ile belirtiniz.

1. Meslek lisesinde aldığınız eğitimden genel olarak ne derece memnunsunuz?

- () Çok () Oldukça () Kısmen () Çok az () Hiç

2. Meslek lisesinde aldığınız eğitim, **kişisel gelişiminize** katkı sağlayarak sizi hayata ne derece hazırladı?

- () Çok () Oldukça () Kısmen () Çok az () Hiç

3. Meslek lisesinde aldığınız eğitim, **mesleki gelişiminize** katkı sağlayarak sizi iş hayatına ne derece hazırladı?

- () Çok () Oldukça () Kısmen () Çok az () Hiç

4. Meslek lisesinde aldığınız eğitim, sizi **yükseköğretime girişe** ne derece hazırladı?

- () Çok () Oldukça () Kısmen () Çok az () Hiç

5. Meslek lisesinde aldığınız eğitimin size ne derece **mesleki etik (İş ahlakı) ve sorumluluk** bilinci kazandırdığını düşünüyorsunuz?

- () Çok () Oldukça () Kısmen () Çok az () Hiç

6. Mezun olduğunuz alanı/dalı isteyerek mi seçtiniz?

- () Alanı ve dalı da **isteyerek**.
 () Alanı **isteyerek**, dalı **isteğim dışında**.
 () Alanı da dalı da **istemeyerek**.

7. Mezun olduğunuz alanı/dalı başkalarına da tavsiye eder misiniz?

- () Evet () Hayır

8. 7’nci soruya cevabınız “**Hayır**” ise nedenini lütfen belirtiniz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- () Sektörde yeterli ücretin verilmemesi.
 () Mesleğimin güncelliğini yitirmekte olması.
 () Mezun olduğum alanı/dalı sevmemem.
 () Verilen eğitimin sektörün ihtiyaçlarına cevap vermemesi.
 () Çalışma ortamının uygun olmaması.

- ☐ Çalışma şartlarının ağır olması.
- ☐ Girişimcilik yeteneği kazandırmaması.
- ☐ Sosyal statüsünün düşük olması
- ☐ Meslekî yeterlilik kazandırılmaması.
- ☐ Bulunduğum bölgede **alanımda** iş imkânının olmaması.

9. Okulu bitirdikten sonraki yükseköğretim durumunuzu belirtiniz;

- ☐ Eğitim **aldığım alanla** ilgili 2 yıllık yüksekokula **sınavsız geçişle** girdim ve devam ediyorum/bitirdim.
- ☐ Eğitim **aldığım alan dışında** 2 yıllık yüksekokula devam ediyorum/bitirdim.
- ☐ Eğitim **aldığım alanla ilgili** 4 yıllık yüksekokula/fakülteye devam ediyorum/bitirdim.
- ☐ Eğitim **aldığım alan dışında** 4 yıllık yüksekokula/fakülteye devam ediyorum/bitirdim.
- ☐ Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavına hazırlanıyorum.
- ☐ Yükseköğretime gitmeyi düşünmedim.

10. Mezun olduktan sonra bir işte çalıştınız mı/çalışıyor musunuz?

- ☐ Çalıştım
- ☐ Çalışıyorum
- ☐ Hiç çalışmadım

(Hiç çalışmadım seçeneğini işaretlediyseniz 24. soruya geçiniz).

11. Okulu bitirdikten sonra işinizi hangi yolla buldunuz?

- ☐ Tanıdık vasıtasıyla.
- ☐ İŞKUR aracılığı ile.
- ☐ Mezun olduğum okul aracılığı ile.
- ☐ Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ile.
- ☐ İlân (gazete, internet, vs.) yoluyla.
- ☐ Kendi işimi kurdum.
- ☐ Aileme ait iş yerinde çalışıyorum.
- ☐ İşletmede beceri eğitimi /staj yaptığım işyerinde çalıştım/çalışıyorum.
- ☐ e-mezun sitesi aracılığı ile.
- ☐ Bireysel başvuru yaparak.

12. Halen veya en son çalıştığınız işyerinin durumu nedir?

- ☐ **Kamu** (Devlet) kurumu.
- ☐ 1 - 9 arası personel çalışan **özel** kuruluş.
- ☐ 10 - 49 arası personel çalışan **özel** kuruluş.
- ☐ 50 - 249 arası personel çalışan **özel** kuruluş.
- ☐ 250 ve üzeri personel çalışan **özel** kuruluş.
- ☐ Sivil Toplum Kuruluşu (Vakıf, Dernek, Sendika vs.)
- ☐ Kendi hesabıma çalışıyorum.

13. İşinizde çalışma durumunuzu belirtiniz?

- ☐ Tam süreli
- ☐ Kısmî süreli (Part time)
- ☐ Diğer

14. İlk işinizi mezun olduktan kaç ay sonra buldunuz?

- ☐ 0- 6 ay arasında.
- ☐ 7-12 ay arasında.
- ☐ 13-18 ay arasında.
- ☐ 19 ay ve daha fazla.
- ☐ Yükseköğretimden sonra.

15. Halen veya en son çalıştığınız işte aldığınız aylık ücretiniz / gelirin ne kadardır?

- ☐ Asgari ücretin altında.
☐ Asgari ücret kadar.
☐ Asgari ücretin iki katına kadar.
☐ Asgari ücretin iki katı veya daha fazla.

16. Halen veya en son çalıştığınız iş mezun olduğunuz alanla/dalla ne derece ilgilidir?

- ☐ İlgili. ☐ Kısmen ilgili. ☐ İlgisiz.

Not: Bu soruya cevabınız “İlgisiz” ise sadece 23. Soruyu cevaplayınız.

Bu soruya cevabınız “İlgili” veya “Kısmen ilgili” ise mezun olduğunuz alanı/dalı göz önüne alarak 17, 18, 19, 20. soruları, **durumunuza uygunsuz** 21. veya 22. soruyu da cevaplayınız.

17. Okulda kazanmış olduğunuz mesleki bilgi/teoriyi yaptığınız/yapmakta olduğunuz iş için ne derece yeterli buluyorsunuz?

- ☐ Çok ☐ Oldukça ☐ Kısmen ☐ Çok az ☐ Hiç

18. Okulda kazanmış olduğunuz mesleki beceri/pratiği yaptığınız/yapmakta olduğunuz iş için ne derece yeterli buluyorsunuz?

- ☐ Çok ☐ Oldukça ☐ Kısmen ☐ Çok az ☐ Hiç

19. Okulda kazanmış olduğunuz mesleki tutum ve iş alışkanlıklarını/tavır yaptığınız/yapmakta olduğunuz iş için ne derece yeterli buluyorsunuz?

- ☐ Çok ☐ Oldukça ☐ Kısmen ☐ Çok az ☐

20. Okulda kullandığınız araç-gereçlerle/makine teçhizatla çalıştığınız/çalışmakta olduğunuz işyerinde kullandıklarınız arasında ne gibi farklılıklar var?

- ☐ Çok ☐ Oldukça ☐ Kısmen ☐ Çok az ☐ Hiç

21. Alanınızla/Dalınızla ilgili çalıştığınız işten ayrılarak **işsiz kaldıysanız** bunun nedeni nedir?

(Halen işsiz olanlar cevaplayacak, Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ☐ İşveren tarafından mesleğimde yeterli görülmedim.
☐ İş beğenmedim.
☐ Verilen ücret tatminkâr değildi.
☐ Sosyal güvencem sağlanmadı.
☐ İşçi sağlığı ve iş güvenliğine önem verilmiyordu.
☐ İşletmenin ekonomik kriz yaşaması nedeniyle işten çıkarıldım.
☐ Mesleğimde kendimi geliştirme imkânım yoktu.
☐ Çalışma şartları ağırdı.
☐ Çalışma ortamının uygun olmaması.
☐ İşverenle/işyerindekilerle anlaşamadım.
☐ Kendimden kaynaklanan sorunlarım vardı.
☐ Sağlığımın elverişsiz olmasından.
☐ Ailem istediğinden.

22. Alanınızla ilgili işten ayrılarak alanınız/dalınız **dışında** bir işte çalışmanızın nedeni aşağıdakilerden hangisidir? **(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).**

- ☐ İşveren tarafından mesleğimde yeterli görülmedim.
☐ Mesleğimde kendimi yeterli görmedim.

- ☐ Mezun olduğum alanı/dalı sevmedim.
- ☐ Sosyal güvencem sağlanmadı.
- ☐ İş güvenliği ve işçi sağlığına önem verilmiyordu.
- ☐ Alanımda tatminkâr ücret alamadım.
- ☐ Tamamen tesadüf, özel bir nedeni yok.
- ☐ Aileme ait işyerinde çalışmaya başladım.
- ☐ Alanım dışında iş yeri açtım.
- ☐ Çalışma şartları ağırdı.
- ☐ Çalışma ortamı uygun değildi.
- ☐ İşletmenin ekonomik kriz yaşaması nedeniyle işten çıkarıldım.
- ☐ Sağlığımın elverişsiz olmasından
- ☐ Ailem istediğinden.

23. Mezun olduktan sonra alanınızla/dalınızla ilgisiz bir işte çalışmanızın nedeni aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Öğrenim gördüğüm alanda/dalda iş bulamadığımdan.
- ☐ Mezun olduğum alanı/dalı sevmediğimden.
- ☐ Sosyal güvence garantisi verilmediğinden.
- ☐ Sektörde iş güvenliği ve işçi sağlığına önem verilmediğinden.
- ☐ Alanımda tatminkâr ücret verilmediğinden.
- ☐ Çalışmakta olduğum işte daha fazla ücret aldığımdan.
- ☐ Tamamen tesadüf, özel bir nedeni yok.
- ☐ Çalışmakta olduğum işyerinin aileme ait olmasından.
- ☐ Alanımda ciddi bir iş araştırması yapmadığımdan.
- ☐ Mesleğimde kendimi yeterli bulmadığımdan.
- ☐ Alanım dışında iş yeri açtığımdan.
- ☐ Sağlığımın elverişsiz olmasından
- ☐ Ailem istediğinden.

24. Okulu bitirdikten sonra hiçbir işte çalışmadıysanız bunun nedenini belirtiniz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Çalışmak istemediğimden.
- ☐ Mezun olduğum alanda iş bulamadığımdan.
- ☐ Önerilen ücretin düşük olmasından.
- ☐ Ailem izin vermediğinden.
- ☐ Ailemin ekonomik durumunun iyi olmasından.
- ☐ Mesleğimde çalışmak için kendimi yeterli bulmadığımdan.
- ☐ Çalışmak istediğim halde hiçbir alanda iş bulamadığımdan.
- ☐ Sağlığımın elverişsiz olmasından.
- ☐ Üniversite giriş sınavlarına hazırlandığımdan.
- ☐ Bir yükseköğretim kurumuna devam ettiğimden.

İlginiz için teşekkür ederiz.